

Coperta seriei: *Petre Vulcănescu*

R

U

BARBU PARIS MUMULEANU

SCRIERI

Prefață, text ales și stabilit, note

de

RODICA ROTARU

1

Toate drepturile rezervate Editurii Minerva

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI — 1972

PREFAȚĂ

Barbu Paris Mumuleanu s-a născut în 1794, la Slatina, mica urbe de pe malul Oltului, care avea să mai dea lumii, peste un secol, pe marele dramaturg francez Eugen Ionescu. Era — cum ne încredințează Heliade, în schița biografică ce însoțește volumul de *Poezii* editat în 1837 — un fiu al burgheziei, „din părinți orășani”, mici negustori, fără îndoială săraci, de vreme ce tînărul a trebuit să vină la București și — ca mai tîrziu Nicolae Filimon — să intre băiat de procopseală, „lipindu-se” pe lîngă casa banului Costache Filipescu. Carte putea să învețe, desăvîrșindu-și apoi cunoștințele pe cale autodidactică, în casa patronului său, care trebuie să fi avut bibliotecă bogată pentru acea vreme, boierul fiind un timp și dirigitorul oficial al instrucției publice. În orice caz, Constantin Filipescu era un cărturar, fiind primul traducător al lui Byron în românește. Poezia *Adio lui Lord Byron la soața sa* — tălmăcită în proză și destul de liber, după versiunea franceză a lui Amedfe Pichot — apărea în *Curierul românesc* din 30 martie 1830.

Care vor fi fost lecturile autodidactului Mumuleanu? în afară de cărțile bisericesti, „izvor nesecat pentru dînsul” — cum arată Heliade, gîndindu-se probabil mai mult la formarea limbii și a unui stil —, de *Alexan-*

înr-o *Istorie a orașului Slatina* (G. Poboran, 1908, ed. a II-a), sursă desigur demnă de încredere, se precizează că tatăl poetului, român de origină, venea din satul Bircii; era „mămular”, negustor de mărunțișuri și băcănie. Lucrul prezintă interes, căci majoritatea istoricilor literari (inclusiv N. Iorga), în lipsa datelor, au apropiat numele „Mumuleanu” de un „Momulo” grec.

dria, *Istoria lui Arghir* și celelalte compuneri ale unor Barac sau Aaron, de *Gramatica* lui Ienăchiță și de poeziile acestuia, citise *Istoria* lui Petru Maior care, cum spune el în *Procuvințare* la *Caracteruri*, se ostense „pentru iubirea de neam”, citise pe Dimitrie Tichindeal, traducătorul, neștiut pe atunci, al fabulelor clasicului sîrb Dositei Obradovici și, ca atare, considerat „asemenea lui Esop în limba românească”. Consultase, desigur, și alte scrieri ale ardelenilor pe care-i laudă mult ca „doritori de limba neamului”. Pentru a înțelege opere ca aceea a lui Metastasio, *Achil în Skiro* — tradusă de Iordache Slătineanu în 1797 — ori alta mai tîrzie ca *Primăvara Amurului* de Iancu Văcărescu, a trebuit — arată Heliade — să se instruiască în literatura greacă veche, „să întrebe pe oricine socotea destoinic a-l lumina asupra zeilor păgînității, care i-a ațîțat dorința de a cunoaște Mitologia, unde a aflat îndestulă hrană pentru duhul său poetic”. N-a avut — cum singur mărturisește — „ajutor din streine limbi”, ca să-și „împuternicească condeiful”. Grecește însă știa, fiindcă se declară dator lirei lui Athanasie Christopulos: „Acestuia, la unele din bucăți am fost următor, precum și acesta lui Anacreon și acest între cei vechi au stătut vestit liricesc poet, și Atanasie între cei de acum greci”.

În spirit clasicizant, Mumuleanu admira mult pe antici, în primul rînd pe elini, Aristofan, Euripide și Hesiod, pentru „așternerea de condei și înaltă fandasie”, pe care nimeni n-a mai avut-o. Prețuia pe cei ce le urmaseră, latinii Virgil și Ovid, ca și pe imitatorii de mai tîrziu ai anticilor, Racine și Boileau, care „nu puțin naștere de duh și fandasie au arătat”, însă întiietatea asupra tuturor o acorda lui Homer: „Iar întierea și căderea toți lui Omir i-au dat. Toți cei ce înțeleg pre acest poet să spăimînteaza de înălțimea condeifului său”. Surprinzător este să descoperim că, la timpul și cu mijloacele de care dispunea, poetul *Caracterurilor* își formase o concepție asupra artei cuvîntului pe care, în *înainte cuvîntare* la *Rost de poezii* nu ezită a o împărtăși cititorilor. Formularea poate părea stîngace, la mijloc fiind terminologia săracă, dar adîncimea nu lipsește:

„Această faptă a poeziei nu este alt decît o mișcare a simțirii, o patimă sufletească și o naștere a fandasiei. Acel năluc al minții, pătîmind de un « ce », țese idei și păreri, alcătuiind stihuri după patimi și înălțimea duhului”.

„Mișcare a simțirii”, „patimă sufletească”, „fandasie”, „năluc al minții”, iată un mod de a exprima o stare de spirit romantică, la acest fiu al unor țirgoveți, ivit într-o epocă de clasicism întîrziat. În același sens vine și observația lui Mumuleanu care declară că prin „Stihuri și Poezii” nu înțelege „decît organ muzicesc, lucrul cel pătimaș și mai simțitor la fire”. Ca și muzica, poezia ar avea rolul „de a domoli verice inimă împietrită”. Talentul, aplecarea spre poezie, mai mult decît „știința”, și le mărturisește deschis: „D-o asemenea mișcare a patimilor celor dinlăuntru fiind plecat și eu, îndemnul cel din afară m-au supus acestor ostenele și, în slobozenia vremii cei politicești, am întins condeiful spre ceea ce fandasia au ajuns...” însă „bagatelurile” ce a compus, arată cu modestie poetul, n-au avut ca scop lauda deșartă a contemporanilor ci, după exemplul altor înaintași, „să aprindă o obștească rîvnă între cei de acum tineri”.

Firește, împrejurările vieții — atît de puțin cunoscute acum — au avut un rol determinant în cariera poetică a lui Mumuleanu. După cîteva încercări, „niște mici madrigale și eligii amoroase”, cum le numește Heliade poetul care asistase la frămîntările sociale ale timpului, însoțise, în vremea Eteriei, pe patronul său în surghiun la moșia Bucovul, deveni mai grav. „Amorul dete loc durerii și melancoliei”, observă cu dreptate Heliade. Experiența, „pățirile de la oameni”, „starea societății” de atunci îl făcuseră să îmbrățișeze satira din *Caracteruri* și să se tînguiască, în *Plîngerea și tînguirea Valahiei* (publicată la Buda în 1825), în legătură cu starea jalnică a țării din timpul revoluției lui Tudor și după înfrîngerea acesteia. Nu puțin a contribuit la aceste avatururi ale operei lui Mumuleanu, pe cît se pare, și viața sa particulară, greutățile familiale, sărăcia, survenită după moartea protectorului său, căruia îi scria un frumos epitafor:

Eu, Constantin Filipescu,
Zac aici, m-am pristăvit,
Cu Smaranda mea soție,
Țărîna iar mi-am unit.
Noi, cei zidiți din țărîna,
Țărîna iar ne-am făcut,
S-a lumii desărtăciune,

Ca un vis o am trecut;
Umiliți dar, cu-ntristare,
Cititori, rugăm pre voi.
Cu suflute umilite,
Pomeniți-ne pre noi!
Socotiți c-odinioară,
Fost-am cu voi, am trăit,
Ș-acum, subț această piatră,
Țarina ni s-a topit.

În compunerea de epitafuri poetul era, cum se obișnuia pe atunci, un profesionist. Cîteva dintre ele se mai pot vedea și astăzi în lapidariumul bisericii Stavropoleos, încadrate în chenare de marmură sculptată. El însuși, sfîrșindu-se din viață la 21 mai 1836, nu avea parte de funeraliile cuvenite. Tirziu de tot, la 18/30 iunie 1864 — semn de prețuire în posteritate — D. Bolintineanu, atunci ministru al instrucțiunii și cultelor, ordonă exhumarea osemintelor poetului de la biserica din mahalaua Batistei și transportarea lor la cimitirul Șerban-Vodă, unde i se înălța și un monument funerar.¹

•

Definiția poeziei dată de Mumuleanu în prefața culegerii de la 1820 (uitînd, Heliade pune apariția ei la 1817), poate surprinde prin modernitate, cum am văzut, însă *Oda rîvnitoare spre învățători* cu care se deschide *Rost de poezii* (din care o a doua ediție apărea în 1822), era o compunere ocazională ce fusese declamată cu ocazia deschiderii școlii lui Lazăr de la Sf. Sava, în 1817. Prin urmare, caracteristică a literaturii române din epoca iluministă, poetul nu se putea prezenta decît ca un militant pentru ridicarea patriei prin cultură. „Simpatrioții”, strănepoți ai romanilor, tineri și bătrîni, erau chemați la „Muzeu” să asculte „glas din Olimp”. Versurile sînt modeste și mai ales reci, ori cel puțin așa ni se par nouă astăzi:

¹ În legătură cu data exactă a morții lui Mumuleanu și cîteva date asupra familiei, vezi G. Călinescu, *Material documentar*, în *Studii și cercetări de istoric literară și folclor*, an. 11, 1953, p. 293.

² *Ibidem*.

Fraților, simpatrioți,
Un veac nou ni s-a ivit;
Cu bune lumini spre toți.
Științe au înflorit!
Muzicesc glas auzim
Cheamă, ne strigă pe toți,
Cîți în prostie dormim:
Ce zăcem ca niște morți?

Glas din Olimp pe toți
Cheamă, vă strigă, veniți!
Romanilor strănepoți,
La Muzeu mergeți, grăbiți!
Iată că ni s-au urzit
Rostul cel demult ohtat;
Astăzi la toți s-au ivit
în faptă învederat.

^ Sa simte influența lui Ienăchiță Văcărescu din *Gramatică* și din *Tes-tamnt*, ideea că limba trebuie „lucrată”, „canonisită”, spre luminarea minții și înflorirea patriei:

Cu o scumpătate toți,
Fierbinte să ne silim
Fraților, simpatrioți,
Limba s-o canonisim!
Cu cuvînt grămaticesc
Firea să ne-o altuim,
Să dea rod filosofesc,
Cu regule să vorbim.

Ilu.nin.ute și, poate, comandate stihuitorului de împrejurări, sînt și *Pentru mărirea omului*, *Pentru neputința omului*, *Pentru nemulțămirea* *'»»'». *Pentru un om simțitor* etc. Cu un secol și jumătate înaintea lui Ar-

ghezi, în versuri fluente deși destul de prozaice, Mumuleanu cînta măreția speciei umane:

Din partea lumească.
Firea omenească
Iaste cea mai naltă
Decît firea toată.
Omul e zidire,
Cu deosebire.
Cu duh nalt zidește
Năluciri scornește.
Lumea o-mpresoară,
Văzduhul măsoară.
Mările străbate.
Umblă țări cît poate.

Influența lui Voltaire e evidentă și ca atare, un dram de scepticism, în spiritul adevărului, devine necesar:

Cu cît e omul de nalt.
Cu cît iaste lăudat,
Cu atîta mai vîrtos
Este prea neputincios.

Moralistul observă firea, „nemulțămîță” a omului, „pohtele”, zădar niciile lumești și lipsa de cugetare filozofică:

Lăcomim gîndind.
Lucruri mari pohtind,
Gîndind cugetăm,
Pohte să vînăm.
Nu ne odihnim
Gîndul să-l smerim;
Toți sîntem gătiți,
Spre pohte porniți.

Mai substanțiale, directe, în gustul epocii Văcăreștilor și a lui Conachi, sînt poeziile erotice ale lui Mumuleanu. Poetul se tînguie, plînge, „pătimeste”.

„bolește”, „ohtează”, pieptul îi arde „copt” de dor, se topește, nu are milă și ajutor de nicăieri. Cit de sincere pot fi asemenea versuri e greu de spus:

Bine-aștept, răul sosește,
Doru-n piept îmi prisosește.
Rău prisos peste putere,
Voi folos, n-am mîngîiere.
Tac, muțesc dobitocește,
Pătinesc d-un rău firește.
Foc închis în piept îmi arde,
Rău aprins, nimic nu scade.
Arde-ascuns, mă prăpădește,
M-au pătruns rău, mă slăbește.
Tăinuit arde, mă frige,
Nevădit umblă, mă-ncinge.

Grațioase rămîn unele imagini petrarchizante, documente de epocă în același timp, prin comparațiile venite la îndemîna unui poet care trăise printre negustori și boieri ca Andronache Tuzluc, cel ruinat de patima bilacoaselor după care se dădea în vînt Chera Duduca:

De-ar fi prin puțință
Să-mi schimb a mea fință,
M-aș face-o lipscănie
Să vînz galanterie
Și mărfuri delicate, —
Ca, orice dame, toate,
Viind să tîrguiască,
La mine să privească.
Și eu la ele toate,
La cele delicate;
Și orișice le-ar place,
îndată m-aș preface;
Și cercei și inele
Ca să mă poarte ele,

Și horbote pe poale
Și în capete voale.
Să mă ia să mă poarte,
Cu bună rîvnă toate;
Și, mai virtos portreturi
Că m-ar purta la piepturi.

Chiar de aici însă vocația lui Mumuleanu se descoperă a fi satira. În *Amor de muiare bătrînă* e apostrofată cocheta senilă, „zbîrcită”, cu măselele căzute, „feștelită” cu suliman. Bărbații „carii se însoară bătrîni și vor să ia muieri tinere” se bagă slugă la „păpuși”, făcîndu-se ridicoli în societate pentru că „ele vor tineri frumoși, / Nu caut la voi, la moși”. Cei ce temuierile sînt avertizați de poetul un pic misogin cum că:

Ele au sute și mii
Chipuri de economii;
Și cîte vor drăgălăi,
Aibă bărbați cît de răi,
Ele economisesc
Și le-arăt cum că-i iubesc.

îndemnul era la resemnare:

Vă faceți că nu vedeți,
Lăsați-le și tăceți.

Nepotrivirea intervine și atunci cînd bărbații se bucură la zestre și se însoară cu muieri urite. Căci despărțirea comporta, în acest caz, despăgubiri materiale:

Ș-alta: bărbați vă fac veste,
Nu vă lăcomiți la zestre!
Că vedeți ce pățimesc,
Unii ce să despărțesc.
Că sînt datori să-mplinească
Zestrea ca să despărțească.

XII

După exemplul lui Iancu Văcărescu, însă la un nivel popular, Mumuleanu pune în *Rost de poezii* și un grup de *Stihuri bachicești*, cu adaosul explicativ pentru vulg: *adecă asupra beției*. Cîntînd pe placul boierilor acum, moralistul și dușmanul „desfrînărilor” din *Caracteruri* îndeamnă:

Frați, grijile toate,
Astăzi ne sînt moarte;
Cu toți la povarne,
Pe brînci la cazane.
Ce vreți, visterie,
Sau împărăție?
Ce vreți, bani, parale?
Cestea sînt haznale!
La țevi unde curge.
Sărăcia fuge.
Toți în mîni cu oale
Cu rachiu, nu goale!

Anton Pann cu *îndreptătorul bețivilor* și *Calendarul lui Bonifatie Setosul* se face simțit:

Voi să beau, să fiu beat mort,
Inimă rea să nu port.
S-aud cepul scîrțîind
Și ploschița gilgîind.

După numai cinci ani însă, în *Caracteruri*, Mumuleanu devine dintr-o dată de o severitate aproape singulară în epocă. *Precuvîntarea* este o lungă muștrare, mai interesantă în felul ei decît chiar poeziile propriu-zise, adusă contemporanilor. Moralistul tună și fulgeră împotriva „relelor năravuri”, a „dăsfînării”, „prăpădeniei”, „dărăpănării” și a „luxusului”. Premergînd într-un chip curios pe poporaniștii și pa semănătoriștii de la începutul secolului al XX-lea el crede că orășenii sînt mult mai înclinați la vicii decît sătenii:

„Firește omul este pornit spre desfătări precum orășanul și țăranul, dar mai mult și mai cu de-adinsul sînt căzuți orășanii în dulcele dăsfînări

XIII

ce aduc neînconținute amărăciuni lor, pentru că din orașe iese și naște luxusul ce molipsește și turbură odihna lor și ațîță ambiția carea dărăpănă toată odihna lor."

Sînt invocate exemplele istoriei, „întunerecul ambițioasei Semiramis", „z'adarnicile cheltuieli ale Corintului", „căderea romanilor, strămoșilor noștri" etc, spre a se demonstra cum deșertăciunea luxului și a mării duce la pieire. Noul Cato condamna „capriția", „poftele", „beția ambiției", pe cei ce cinstesc „numai rangurile și dregătoriile, și nesocotind meșteșugurile și lucrarea pămîntului din care iese îndestularea și fericirea neamului omenesc".

După Claude Francois Millot, citit probabil în traducerea lui Samuil Micu și a lui Ion Molnar-Piuaru (*Istoria universală, adecă de obște, care cuprinde în sine întimplările veacului vechi*, Buda, 1800), dădea drept pildă dregătorilor din vremea sa pe principii și legiuitorii vechilor mezi și perși, „iconomia lui Xenofont" și a Chinei, unde conducătorii societății țineau coarnezle plugului, prînzeau cu truditonii pămîntului și făceau în fiecare an „țîrmonii magnifisente" de plantare a pomilor, acolo fiind posibilă, prin muncă, intrarea plugarului în rîndul mandarinilor. Duhul lui Dinicu Golescu din *însemnare a călătoriei mele...* e prezent și aici, într-un chip mai energic chiar, deși oarecum exagerat. „Luxusul" triumfă „cu steaguri pe toate ulițele orașelor" și acum el este boier, în timp ce boierul e „sluga luxusului". înverșunarea împotriva fuduliei vestimentare, boierești pe atunci, atinge culmea: „Prețuim blana risului mai mult decît buna economie și smerenie, nejudecînd că aceste nu ne face cinste, ci mai vîrtos ne adaogă rîs și defăimare de la celelalte neamuri..." Predicatorul nu are spiritul lui Anton Pann care punea pe Nastratin Hoge a toarne bucatele de la masă pe blana cea scumpă. El este grav:

„La atîta au ajuns cinstea hainelor, cît de s-ar înfățișa prost îmbrăcat în chip necunoscut înainte a cuiva însuș Petru cel Mare, carele au turburat cu duhul său toată Evropa, ar fi prea nesocotit, iar de am îmbrăca o statuie în blane scumpe și am scoate-o la plimbare într-un echipaj scump, poleit cu aur, negreșit că toți speriat o am privi".

Nu lipsește imprecăția violentă:

„O! ce rușine a neamului, vîzîndu-ne într-această stare! Să ne speriem de cele din afară ale omului, să fim îmbrăcați cu haine scumpe, care ne aduc la peire și goli de buna învățătură, care ne face și pentru acum și pentru viitor fericiți! Să vedem pre bărbați cum prin răul lor exemplu stric pe muierile lor și pre muieri cum prin reaoa creștere ticăloșesc pre bărbații lor, să vedem pre părinți cum să dezbrac pentru măritișul fetelor lor și pre sârmanii tineri cum să robesc singuri pentru zestre, din pricina neînvățăturii, neștiind nici unii a prețui cinstea, nici alții a meritarisi dridul vredniciei."

Remediul lui Mumuleanu vine în sensul iluminist al epocii, nu fără o anume tentă religioasă. Pe lingă științe și filozofie un bun cetățean trebuie să cunoască Catihisul, Geografia și Istoria sfîntă. Bine este să învățăm și de la străini, dar numai năravurile bune. Din cele observate pînă acum el conchide că de la străini s-au urmat „numai la cele rele năravuri, iar cele bune au rămas tot pe seama lor". Cumpătarea, hărnicia și înțelepciunea, lipsa de prejudecăți a celor mari în a merge la munca cîmpului și a practica meșteșugurile, ca să fie pildă poporului de jos, buna creștere a pruncilor de către mamele lor și celelalte virtuți cetățenești și creștinești se învață, socotește Mumuleanu, numai din cărți. Intervine însă un fel de cerc vicios. Lumea de la noi nu citește cărți, le socotește „ca niște hîrtii netrebuincioase" iar „iubitorii de neam din Transilvania" (între ei cel mai lăudat este „protopopul Petru Maior", revizor al tipografiei Universității din Buda, unde moralistul valah își tipărise *Plîngerea* sa) au păgubit mult cheltuind cu scoaterea de cărți „pentru că cumpatrioții noștri, mai bucu-roși dau o sută de lei p-un mod nou să fie modist, decît zece lei p-o carte să fie înțelept; nu este la noi beția învățăturii, care ne cinstește, ci este beția luxusului, care ne ticăloșește".

Filipica Mumuleanului continuă astfel pe zeci și zeci de pagini, cu repetări și reveniri insistente. Evident, dreptatea e de partea lui și cele spuse în urmă cu o sută cincizeci de ani sînt valabile uneori și astăzi, documentul putînd forma obiectul unor reflecții de psihologie socială și etnică. *Procvîntarea la Caracteruri*, ce va fi agasat pe unii

dintre contemporani, poate fi și reflexul unor amărăciuni personale, de ins rămas în marginea societății, sărac și fără ranguri, la care privește cu mare scîrbă. Scepticismul nu-l împiedică însă a compune satirele sale de la care nu așteaptă nici o laudă. Dimpotrivă, observă el cu sarcasm, s-ar bucura dacă lumea l-ar defăima, mai ales femeile:

„Poate că în adunările dumnealor vor face și divan, defăimîndu-mă și osîndindu-mă ca p-un cel mai rău vrăjmaș, dar eu socotindu-mă făcător de bine nu mă tem d-un senat așa slab al căror ministru e capriția, nici mă turbur d-o anafora ce să scrie pe aer, ci mai virtos mă voi bucura vîzîndu-le că simpt ocara...”

Cutează a se compara chiar cu marele Solon, în ceea ce privește efectele scrisului asupra moralului:

„Solon, cîntînd numai două-trei versuri prin Atina, i-au entuziasat pre toți s-apuice armele, iar cu dîrdîind atîtea multe satire, n-oi putea face pe fămeile noastre să să dăprinză la cetit mai mult decît la plimbat?”

Tehnica satirei, cel puțin în principiu, nu-i este străină lui Mumuleanu. Temîndu-se să nu fie rău citit și înțeles, el ține să atragă atenția, cum îndeobște fac toți criticii, că în „aceste obiecturi satere” nu defăima anumite persoane ci numai caracterul într-un înțeles mai abstract: „pentru că eu nu zic că este Constandin, Alexandru, Frideric, Vlaicu sau Măria, ci numai pe singură patimă o defaim”. De sărăcia limbii este perfect conștient, deplînge inexistența unui „dicsioner, de unde să putem ideile și zicerile noastre prin termeni hotărîți să le arătăm”. Însă poetul este convins din istorie că „toate lucrurile și învățăturile la început au fost proaste și cu vremea s-au desăvîrșit”. Are apoi exemplul învățaților ardeleni, al unor scriitori moldoveni și pe „vrednicul de laudă boier Enăchiță Văcărescul” care zisese: „las și pă fiii mei cei trupești și pă fiii mei cei grămăti-cești ca să clironomisească dragostea, rîvna și silința cea pentru cinstea și folosul patriei”. În sfîrșit, ca și Heliade, el este de părere că sărăcia limbii nu trebuie să ne împiedice de la lucrarea scrisului. Cu cumpătare și ștună gramaticească putem împrumuta cuvinte noi din latină, „căci

maica noastră latina este izvorul de unde s-adapă toate limbile Evropii și orice idei și ziceri ne-ar lipsi, nici să ne rușinăm a o lua, nici să ne sfiim, zicînd că nu e rumânească, că vremea le va face cunoscute de obște în neam”. Învățarea limbilor străine, mai întii a limbii franceze, nu poate fi decît indicată, însă nu pentru a zice „bonjur” și „je vu saliu”, ci pentru a înțelege „pe autorii și poezii cei mari” și pentru îmbogățirea limbii românești. El însuși a întrebuițat multe cuvinte și ziceri străine (avînd grijă a le explica într-un glosar anume întocmit), pentru că nu a scris „pentru luminărari și croitori neînvățați” ci „pentru cei ce iubesc cetirea”. De cred unii că se va fi rătăcit, el ține să atragă atenția că se mulțumește a se rătăci „cu Văcărescul, întiul neamului gramatic, pentru că de ne vom ținea tot d-aceste prejudecăți, totdeauna mai rău vom fi rătăciți, și limba nu să va mai lucra în veac, și atunci în zadar ne mai putem numi că sîntem un neam”. Mîndria de neam, încrederea în viitor și în energiile pe care le bănuiește în tinerele generații îi inspiră cîteva tirade retorice, precum aceasta cu care se încheie lunga *Procuvințare* •

„Tinerii s-aștept, Apolon ne cheamă, muzele ne strigă, lira este întinsă, Olimbul este slobod. Toți dar să ne facem prieteni muzelor; unii Caliopii, alții Uranii și alții iubiții Erato, și, întinzînd cu ele lira, să cîntăm noă epocă, să răsune iho, depărtînd cele trecute”.

Lăsînd la o parte chestiunea talentului, modest în cazul poetului român, *Caracterurile* lui Mumuleanu nu au avut șansa *Caracterelor lui Theophrast traduse din grecește, împreună cu Caracterele sau moravurile acestui secol*, opera capitală a lui La Biuyere, apărută în Franța la sfîrșitul seco'iului al XVII-lea. Transformările sociale și, o dată cu ele, evoluția literaturii și a gustului cititorilor erau deosebit de repezi în perioada de dinainte și de după revoluția de la 1848. Moralistul nu a avut un public dispus să aprecieze generalități, mai mult sau mai puțin banale, ocări proferate ca de la amvon, între atîtea nestatornicii. Interesul pentru tot ceea ce e nou, apoi talentul unor Grigore Akxandrescu, Vasile Alecsandru chiar Anton Pann, foarte popular între cititorii de nivel mijlociu, mai tîrziu covîrșitoarea operă a lui Caragiale, au lăsat în umbră pe satiricul

Mumuleanu. A contribuit la aceasta și evoluția limbii, astfel încât *Caracterurile* n-au mai fost editate și numai istoricii literari le comentează ca documente de epocă.

Influența lui Theophrast și La Bruyere - G. Călinescu o bănuiește și pe aceea a lui Antioh Cantemir, ale cărui satire erau cunoscute în epocă — se străvede mai întâi în titluri: *Cei mari, Lingușitorii, Muierile, Ipocritul* etc. Tonul este însă antonpannesc, mai încrunțat, fără bonomia finului Pepelii:

O, ce ciudă, cât mă mir,
D-al celor mari caractir!
Ce schimbate la ei firi,
Ce gusturi, ce diferiri!
Precum ceriul de pământ
Așa ei de cei mici sînt!

Se înțelege, trecînd peste abstracțiunile goale și peste sentențele moralistului, interesul cade pe portretul viu, pe gestul individualizant și semnificativ, pe ceea ce am putea numi schițarea unei tipologii, cu sentimentul existenței unor modele reale în epocă. *Cei mari* nu ascultă de critici și preferă numai laudele, stau tot timpul la jocul de cărți și zic că nu au trebuință de școli, „ca cei mici, de multe științi”, fiindcă veniturile îi fac să trăiască „fără d-a mai osteni”. *Lingușitorii* sînt „spaimă și ciură rea” și, ca Dinu Păturică, „seîncesc” ca ciinii pe lingă boieri, întreeîndu-se să-i țină de subsuori cînd coboară scările. *Nobilul făcut* se îngrijește de „Cum-pără mobili, echipaj,/ Umblă semeți cu curaj./ Fac haine ce-mpodobesc,/ cu mirosuri se stropesc”. Nu mai puțin este rău privit și *Nobilul vechi* care umblă pe la mărimi cu „vrun hrinov ticălos,/ Stricat, vechi, de molii ros”, nesocotînd învățăturile, aristocrația de spirit. *Bogatul mojit* este de-a dreptul „vită” și „dobitoc”, purtîndu-se „fălos”, „ca un taur de gît gros”. *Mindrii* au un chip de a se îmbrăca și de a se mișca cu totul caracteristic: „Parcă-s cadre zugrăviți./ Cînd merg se schimonosesc,/ Picioarele-ș tîrșiesc;/ Umblă parcă-s ologiți/ Sau copii nedumeriți./ Din cap să tot șovăiesc/ Ochii și-i mai micșoresc/ Și-i strîng parcă-s de ciurez./ Iasmă-n ochi-ți

parcă vezi”. *Lăudărosul* este Amicul X de mai tîrziu al lui Caragiale, care-ți împuie capul cu relațiile lui înalte, fanteziste se înțelege, un Take (Ionescu) un Mihalache (Kogălniceanu), un Alexandru (Marghiloman), aici un „Cutare”: „Spun că: azi am întîlnit/ Pă cutare, ș-am vorbit./ Aseară cărți am jucat/ La cutare, ș-am mîncat./ Deseară-s poftit la bal/ La cutare cont, marșal...” etc. *Flecarul* scoate din fire pe moralist: „Bună zioa cum au dat,/ Drum de vorbă ș-au luat;/ Aleargă gura, le toc./ Nu șade jos la un loc”. Mai ales nu poate suferi pe *Scolastici*, fie ei dascăli, doctori, gramatici sau poeți care, „Unul vrun vers d-a scris/ Și alteinevași i-a zis/ Cum că este minunat, / El asupră-și a luat./ Le par că-s Omir, Ovid,/ Ori Virgil și Evripid”. Prostul este numit oltenește, *Nerod*, și e privit ca o „greșală a firii”, capul făcînd la el una cu trupul: „Complementuri la toți fac,/ Toți tușesc, vorbesc, nu tac;/ Rîde toți, leșin de mor/ De țermoniile lor./ Căci să-ntorc cu trup cu tot,/ Că din cap numai, nu pot”. În sfîrșit, cît privește critica ambițiilor și capriciilor femeilor, satiricul se întîlnește cu Matei

Millu, cu Stamati și Asachi, care localizau *Soția la modă* aluignatus Krașițki. Nenorocirea cea mare sînt „galanteriile”: „Ce gusturi și ce idei, Ce capriții la fămei!/ Vor să cheltuiască mii/ Pe mode, galanterii”. Plîng la comandă, „precum ploauă dintr-un nor”, pe bărbați „îi adorm ca pe copii”, se arată ca Juna și Penelop numai ca să le stoarcă bani pe mode. Gătite competitiv, prin observarea podoabelor suratelor lor, își dau apoi aere, mai ales în preajma tinerilor „galanți, frumoși și modiști”, „se strîmbă”, „se schimonosesc”, își „sug buzele”, „se izmenesc”, nebuînd cu totul. Știința lor se reduce la „alifii” și la „văpsele”: „Știu fabrici și prăvălii/ Unde se vînd alifii/ Și văpsele ce le fac/ Tinere, frumoase-n vac”.

În 1825 apărea la Buda, fără semnătură, *Plîngerea și tînguirea Valahiei asupra nemulțumirii streinilor ce au dărăpănat-o*. Aron Pumnul o reproduce în *Lepturariu*, știind prea bine cine este autorul, pe care-l consemnează ca atare, și sincera compunere, înfierînd relele fanarioților, din epoca ce a urmat răscoalei lui Tudor, venită poate și din îndemnul unor sfătuitoari, impresionează pe Eminescu, de unde emistihul din *Epigonii*: „Mumulean glas cu durere”. Acum poetul aruncă violente injurii celor ce „ca niște lupi pre o turmă” au jefuit țara, cerînd ajutorul divin:

Minia ta să-i urmeze
Ori măcar vmde-or umbla,
Osînda ta să-i vîneze
Veri pe ce locuri vor sta.

Frică dă-le să se teamă
Și frunza cînd s-o mișca,
Priveghind să bage seamă
Chiar de vînt cînd o sufla.

Scrierea a circulat și în o serie întregă de m muscrise de epocă, însoțită de o alta asemănătoare, *Fama patriii lor răspunde patriii*, în același stil, monotonă, fără rotunjime compozițională, bizuită numai pe aprobarea celor care considerau cauza ca dreaptă, demnă de a fi cunoscută în viitorime:

Tu n-ai fii care să poată
Prin condei a te jăli,
Ca-n viitori vreodată
Urmașii a-[i] pomeni.
Starea ta să ți-o jălească,
Trebuie poeți și-autori
Pentru ca să pomenească
în anii cei viitori.

Moralist rămîne Mumuleanu și în o serie de poezii din ultimul volum, publicat postum de către Heliade, în 1837: *începutul omului și starea orășenească, Omul, Virtuozul, Păcătosul, Nădejdea, Prieteșugul, Adevărul etc.*, unele dintre ele putînd fi scrise direct sub influența lui Iancu Văcărescu, ca și în ocazionalele *Versuri cîntate în teatru*, ori în cele cîteva fabule: *Greierile și furnica*, transpunere diluată după *La Fontaine, Lupul și cîinele, Leul și iepurile. Primăvara amorului* o avea probabil ca model în *Munții unde apare psisajul ca pretext de meditație lamartiniană asupra divinității*:

Aci-n jghiaburi ce să varsă,
Din nălțirne vîjîind,

Și din piatra cea uscată
Ies izvoară clocotind;
Aci-mpăratul naturii
în natură-l cunoștem,
într-al peșterilor haos
Mîna lui toți o vedem.

Ori, mai curînd, în *Primăvara*, la mijloc fiind prefigurările mitologice de rigoare:

Primăvara deodată
Cînd Cibela ni s-arată,
Saturn toate dezvoltește
Le schimbă, le prenoiește.
Zefirii trăgînd subțire
Dau la toate-nsuflețire...

Să plimbă tinerele grațe
Cu cununi de roji în brațe;
Crinul iar ce pă departe
Al său miros îl împarte,
Lui Cupidon dă putere
Peste-a oricăruia vrere.

Pe Lamartine, Mumuleanu nu l-a citit probabil în original, neinstruit prea bine, cum declară că era în limbi străine. L-a putut consulta, către sfîrșitul carierei, după compunerea *Caracterelor*, în traducerea lui Fleliade din 1830, surprinzător de timpuriu receptate în cultura românească (*Meditations poetiques* apărînd pentru prima dată în 1820 și *Harmonies...* exact în anul traducerii lui Heliade). Volumul din 1837, cum arăta chiar prefațatorul, aducea cugetări poetice într-un chip mai înalt: „*Noaptele* lui Iunk, *Meditațiile poetice* și armoniile poetice și religioase ale lui De Lamartin așîțară în poetul nostru dorința de a se lua după acești mari poeți și scrise, în cele după urmă, poeziile acestea”. Ușor lamartiniană ar putea fi meditația din *Memoria celor trecute*, cu tot vocabularul învechit, de carte bisericească:

Ce dulce melanholie!
Ce dor trist, timpul trecut!
Ce-au fost eri, ce mai nainte,
Umbră, toate mi-au părut.

Frageda copilărie,
Anii cei nevinovați
Sînt de vreme, cu iuțime
Trași, de mine depărtați.

Toate se duc cu iuțime,
Toate fug, să răsipesc,
Intr-al vremii haos toate
Să-mprăștiu, să risipesc.
Nimic nu rămîn cu mine
Dintr-acele cîte fac,
Numai doar scumpa virtute
Mă-ntovărășește-n veac.

înainte de Eminescu și Dimitrie Anghel, se consemna în poezie cîntecul greierului sugerînd haosul:

Tu, ce cînți plin de-ntristare
Și memoria-ntărești,
Noaptea toată fără stare
Haosul trecut vestești.
(Greierele)

Melancolia autumnală, prefacerea naturii și tristețea omului care îmbătrînește:

Pajiști, cînd iar cu plăcere,
Să mai vin să vă privesc?
Cînd vă veți îmbrăca iară,
Cu vîrsta ce eu doresc?
Ah! doresc a voastră vîrstă

XXII

Dar a mea ce s-au făcut?
A voastră vă vine iară,
A mea fugе, s-a trecut.
Vară dulce, dulce vară,
Natură, ce te prefaci,
Tu, ce mori și renaști iară,
Te golești și iar te-mbraci.
Mai prefă-mă și pe mine,
într-o vîrstă ce doresc,
Ca cu tine deodată,
Și eu să mă prenoiesc.

(Toamna)

Young poate fi observat într-o poezie intitulată chiar *Noaptea*:

Ce tăcere liniștită,
Ce haos înfricoșat!
De-ntunec, firea toată
Ca de plumb s-a-ngreuiat.
Noaptea viind triumfătoare,
Cu steag negru-ntunecos,
Schiptrul său pre lume-ntinde
Stînd în tron de abanos.

Tot așa în *Luna*, *Miezul nopții* și în altele. Atmosfera rămîne cea preromantică obișnuită — aceasta fiind maniera de acum a poetului —, cu peisajul sugerînd visarea vagă, cu reminiscențe pastoraliste uneori, anunțînd apropierea lui Cîrlova, cu aceleași prezențe de mitologie:

Scumpă și iubită lună,
Fii aproape de pămînt,
S-auzim oblu pîn frunze
Sunetul acel de vînt.
Să vedem pre Pan că vine,
Pre bătături fluierînd
Și pre Ceres, laolaltă,
împreună, toți, jucînd.

XXIII

Preromanticul mai cîntă *Cocoșul* și *Clopotul*, vestitorii trecerii timpului și, lucru ce era de așteptat, soarta schimbătoare, ecourile din Volney, ale cărui *Ruini* fuseseră traduse de moldoveanul Ionică Tăutu și de munteanul Pleșoianu, nefiind deloc excluse:

Bătrîn vechiu tată la lume,
Spune, tu, adevărat:
Unde-s vitejii din lume,
Ce Troian au răsturnat?
Unde-i acea-mpărăție
A romanilor vestiți?
(*Vremea*)

Tema a prins, dată fiind familiarizarea stihuitorului cu textele sfinte, între care și *Eclesiastul*. Poetul privește în mormînt, scormonește lutul în care s-a topit măreția omului și meditează, ca Miron Costin, fără totuși gravitatea aceluia, pîndit cum este de prolixități și de prozaisme:

Aicea totul și toate
Să curmă și să sfișesc,
Ca un năluc, vis și umbră
Să-mprăștiu, să răsipesc.
Unde e sila lui Xerxes
Solomon ce s-au făcut?
Unde este Alexandrul?...
Ca un vis toți au trecut.
(*Mormîntul*)

Greșeala lui Mumuleanu, neinstruit însă suficient în arta poetică spre a avea o bună supraveghere a înlănțuirii cuvintelor, este de a fi prea abundent, repetîndu-se la nesfîrșit, fără gradația calculată a compoziției. Poezia din care am citat mai sus are nici mai mult nici mai puțin decît 160 de versuri, pur declarative. Rar i se întîmplă, reluînd temele în *alt chip*, să compună gnostic, scurt, ca în *Glossa* lui Eminescu, de care amintesc versurile:

Vremea-nalță și ridică,
Vremea face, vremea strică.
Vremea suie și coboară,
Vremea surpă și doboară,
Vremea schimbă și preface
Și războaiele și pace.
Vremea toate răzvrătește.
Schimbă și schimonosește.
Vremea pe vericine-nvață,
Vremea dascâl și povață,
Vremea din liniște bună,
Face vînturi și furtună.
Vremea iar dupe furtună
Face și liniștea bună.
Vremea bucură,-ntristează,
Suie-n tron și destronează,
Vremea-nalță, vremea crește,
Vremea iarăși micșorește,
Toate sînt de vreme-aduse,
Toate la vreme supuse.

(*Vremea, Alt chip*)

Interesant, mai întîi prin vechime, apoi prin diversitatea tematică, mai bogată decît a lui Iancu Văcărescu, prin încrucișarea de curente pe care o reflectă opera sa, Barbu Paris Mumuleanu este un premergător al poeziei române moderne.

în virtutea marelui său talent, Grigore Alexandrescu avea dreptate să spună că versurile lui Mumuleanu sînt „ca din topor lucrate” (*Epistola către Voinescu II*). însă nu-i mai puțin adevărat că poetul *Caracterelor* premerge cu succes fabulistului și creatorului *Umbrei lui Mircea*. „Nici un alt scriitor — arată D. Popovici, în *Romantismul românesc* (Editura Tinerețului, 1969, p. 110) — nu oglindește mai precis procesul trecerii de la vechea literatură la cea nouă, nici unul nu oglindește mai fidel trecerea de la lirica în spirit anacreontic la poezia de adînci înfiorări a romantismului”.

RODICA ROTARU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul nu are pretenția de a fi o ediție exhaustivă a operei poetului Barbu Paris Mumuleanu. Ne-am străduit însă să-l întregim cu o serie de scrieri necunoscute pînă acum, sau numai citate de unii cercetători. Deoarece aceste texte nu au fost vreodată tipărite, făcîndu-se cunoscute tîrziu, prin copii manuscrise, le-am transcris într-o *Addenda*. E posibil să mai existe și alte compuneri ale poetului, știut fiind că ele au circulat pe foi copiate, rostite pe la diferite ocazii, unele servind și ca texte pentru imnuri cîntate cu prilejuri festive. Ceea ce am reușit însă să depistăm în fondul de manuscrise de la Biblioteca Academiei se află în anexele acestei ediții.

Ca texte de bază pentru opera tipărită a lui Barbu Paris Mumuleanu am folosit:

— volumul *Rost de poezii, adecă stihuri, acum întii alcătuite în limba românească*, apărut în 1822, fără a purta numele autorului, și care reproduce ediția apărută în 1820 cu titlul *Rost de poezii, adecă stihuri. Acum întii alcătuite în limba românească de Paris Mumuleanu*;

— volumul *Characteruri*, apărut în 1825, la București, în tipografia de la Cișmeaua lui Mavrogheni;

— *Plîngerea și tînguirea Valahiei asupra nemulțămirii streinilor ce au dărăpănat-o*, apărută în 1825 la Buda;

— volumul *Poezii*, alcătuit de Heliade Rădulescu în 1837, București.

Orînduirea materiei este deci cronologică, respectînd întocmai și conținutul volumelor, cititorul avînd astfel imaginea fidelă a operei, niciodată tipărită în întregime.

în ceea ce privește transcrierea textelor, facem următoarele precizări:

— Diftongul *ea* l-am transcris după cum urmează:

1) ca *ea*, când în silaba următoare se află vocala *ă* sau *a* și în limba actuală se păstrează diftongul (*dulceață, întristează, mustrează, ohtează*);

2) ca *e*, când în silaba următoare se află vocala *e* sau *i* (*biserică, putere, scormonește, vreme, veche, zidește* ș.a.).

— Vocalele în hiat, având al doilea element al lor vocala *e* (*ae, ie, ue*) au fost transcrise cu *i* intermediar (*măiestrește, închipuiește, pismuiesc muieri, voiesc* ș.a.).

— Am păstrat toate formele de limbă vorbită: *ploaă, zioă*; muntenisme, ca: *dăsfрінări, dăfăima*; moldovenisme, ca: *mojic, șăde, înșăl, măcar, daca, bărbat, vac* (pentru *veac*); de asemenea am respectat formele populare frecvente, ca: *ceți, cetitor, ostăneli, parale, popoară, răle, răsipesc, supt; unele* dintre acestea fiind forme vechi, ca: *fămei, rătund, rădica*.

Tot o formă de limbă populară și vorbită este la Mumuleanu *ei* (pentru auxiliarul *ai*, în „*ei* să mori”, „*ei* să plîngi” etc, pe care le-am transcris ca atare.

— Am păstrat frecvențele variante fonetice (între forme populare, arhaice, dialectale), uneori chiar în aceeași frază sau vers, definatorii desigur pentru stilul poetului: *muiere-muiare, pasăre-pasere, sărman-serman, jîndios-jîndios, greutăți-greutăți, zaluzi-zaluji, firmonii-firmonii, dușman-dujman*; arhaicul *pre* față de *pe*, *care* față de *care*.

— Cîteva rare forme de asimilare a consoanelor, în *priciri, fracără ameriș*, le-am păstrat de asemenea, ca și tot atît de rara formă dialectală *nimului*, sau compuneri pronominale de genul *shies, cevaș, altcinevaș*.

— Deși supărătoare prin frecvența lor, a trebuit să respectăm întocmai formele de aparent dezacord (de altfel prezente în vorbirea muntenească), ca: „*Ei* dacă se-nсуflețesc, *ologește* și orbesc”, „*Nu sade* (ei) jos”, „*Ride* toți, *leșin* de mor”. De asemenea folosirea auxiliarului *a avea* la pers. IH-a plural în loc de singular: „*ne-au trecut* (grija)”, „*s-au făcut* (vinul)”.

Am păstrat sufixele *-oriu, -ariu*, rostite cu *r* muiat, în forme ca: *ajutoriu, roditoriu, simțitoriu, următoriu, vrăjitoriu*; uneori (atunci când e vorba de versuri), *-toriu* are valoare de silabă, păstrat ca atare pentru asigurarea rimei.

Formele pronominale *îm, îș, însum* au fost transcrise *îmi, îți, însumi*.

— Am articulat substantivele terminate la plural în doi *i*, atunci când în text este evidentă necesitatea articulării.

— Neologismele sînt introduse de Mumuleanu cu grijă, dovedindu-se mai degrabă receptiv la influența limbii franceze; nu lipsesc însă neologisme de origine neogreacă și italiană.¹

Cîteva exemple: *neogrecești: analoghii, arhitector, caracter, fandasie, ritor, schiptru, tragodii; franceze: amareză, băgatei, clas, curaj, curier, capriție, conțert, dicsioner, enteres, franțez, estraordinar, galant, genie (jenie), jaluz (zaluz), oraclu, orangerie, rețetă, santimental, suvenir, tablo, talant* (— *talent*); *italiene: amic, diferire, drid, galantom, marchez, novelă, popul*.

— Am corectat foarte dese greșeli de tipar, punctuația defectuoasă, punînd între paranteze drepte literele ce trebuiau să întreprindă un cuvînt. Cînd această completare a fost substanțială, am transcris forma originală în subsolul paginii respective.

— Am trecut de asemenea în subsol numele corecte ale diferitelor personalități, orașe, zeități etc, citate de Mumuleanu așa cum circulau în epocă.

— Ortografierea întregului material s-a făcut după normele actuale.

— Notele de la finele acestui volum au o valoare strict funcțională dat fiind mai ales caracterul ediției noastre — care nu este una neapărat critică. Singurele comentarii mai ample — necesare în cazul de față — se referă la *Plîngerea și tînguirea Valahiei*. Tot la capitolul *Note* am reprodus prefața lui I.H. Rădulescu la volumul *Poezii*, 1837, document prețios de istorie literară.

¹ O interesantă statistică face Elisabeth Close (v. în *Bibliografie*, art. cit.j, care constată următoarea pondere a neologismelor în opera tipărită a lui Barbu Paris Mumuleanu:

- ed. 1820	neol. grec.	49 — 61%	neol. lat. rom.	39 — 51%
- ed. 1825	„ „	25 - 31%	„ „ „	67 - 73%
- ed. 1837	„ „	26 - 38%	„ „ „	62 - 74%

*ROST DE POEZII,
ADECĂ STIHURI, ACUM ÎNTÎI ALCĂTUITE
ÎN LIMBA ROMÂNEASCĂ*

1822

ÎNAINTE CUVÎNTARE

„De va vorbi neșcine din zavistie
pornit pentru cărticica ce-am făcut, eu
il rog, fără necaz, să facă alta mai de-
săvîrșit”.

5

Klod Merme

Cum că toate neamurile Evropii sînt poleite cu învățăturile, noi vedem prin lumina științelor ce dobîndim de la dînșii. Necurmat veacurile au scos oameni mari, după cum în Plutarh vedem mulți moralicești scriitori, mulți filosofi, mulți ritorici, mulți istornici și mulți poeți. La cîte un veac s-au arătat foarte nalți scriitori, carii au scris minunate scrieri în poezii. Unii au scris tragodii și drame, alții opere și comedii, iar alții ode și cantaturi. Această subțire materie și organ al duhului au luat începutul de la vestitul Omir, carele au scris *Războiul Troadiei*. Acesta au fost întiul poet și de la acest ș-au luat începutul poezia a căruia iscusință de condeiu iaste pildă întru toate academiile evropeilor. Alt care ar fi născocit această faptă mai nainte de dînsul nu avem cunoscut, ci acesta au fost începutul, și asememea lui nu iaste, măcar de i-au și urmat mulți, dar nu au putut ajunge la acea mărime de condeiu, și cei mai în urmă de dînsul poeți elinești, cum Aristofan, Evripid, Esiod au scris minunate poezii teatrale, tragodii, drame, și comedii. Apoi acea așternere de condeiu și naltă fandasie, nimeni nu au mai avut-o. Nu puțin au fost și fandasia lui Virghilie și a lui Ovid, vestiți poeți ai romanilor, dar tot cel dintîi Omir iaste vîrf poeților și în toate veacurile va fi mai mare lauda lui. Noi vedem că și între vestiți poeți franțezi au ieșit duhuri și fandasii, mai vîrtos între ceilalți mulți, Rasin și Boalo nu puțin naștere de duh și

· *Claude Mermet* — epigramist francez (1550 — 1605).

fundasie au arătat. Iar întărirea și căderea toți lui Omir i-au dat. Toți cei ce înțeleg pre acest poet să spăimîntează de înălțimea condeiului său.

- Această faptă a poeziei nu iaste alt, decît o mișcare a simțirii, o patimă sufletească și o naștere a fundasiei. Acel năluc al minții, pătîmind de un „ce”, țese idei și păreri, alcătîind stihuri după patimi și înălțimea duhului. La această materie, rîvna cea firească și duhul covîrșăște știința. Știința iaste numai pentru bună
- 5 a simțirii, o patimă sufletească și o naștere a fundasiei. Acel năluc al minții, pătîmind de un „ce”, țese idei și păreri, alcătîind stihuri după patimi și înălțimea duhului. La această materie, rîvna cea firească și duhul covîrșăște știința. Știința iaste numai pentru bună
- 10 podoabă, iar nu și pentru mult ajutoriu. Unde duhul fierbe ca o smoală, ajutoriul iaste firesc, numai gustul lipsește. Eu, numind *Stihuri* și *Poezii*, nu zic alt, decît un organ muzicesc, lucru cel mai pătimaș și mai simțitor la fire. Aceste deopotrivă au putere de a domoli
- 15 verice inimă împietrită. La muzică să întrebunțează stihuri și la stihuri muzică. Nu iaste ureche, nici suflare a nu simți puterea aceștii mișcări. D-o asemenea mișcare a patimilor celor dinlăuntru fiind plecat și eu, îndemnul cel de din afară m-au supus acestor ostenele,
- 20 și în slobozenia vremii cei politicești, am întins condeiul spre ceea ce fundasia au ajuns, iar nu și ajutoriul științelor. Firea mi-au dat aceea, creșterea m-au supus ticăloșiilor. Nimic alt ajutor din streine limbi nu am de a împuternici condeiul, decît o lorică a lui
- 25 Atanasie Hristopol. Acestuia, la unele din bucăți am fost următor, precum și acesta lui Anacreon și acest între cei vechi au stătut vestit liricesc poet, și Atanasie între cei de acum greci. Lauda acestuia au mișcat și patimile mele și cu al lui ajutor am alcătuit și eu aceste
- 30 bagateluri, nuprivind la a mea laudă, cicac a acest mijloc să aprinz o obștească rîvnă între cei de acum tineri, și cel care să va arăta dintîi scriitor și poet neamului, vom alege patria lui, și-i vom da întiere, precum elinii Heroniei¹, pentru Plutarh.

Keroneea — locul de baștină al istoricului grec Plutarh.

ODĂ RÎVNITOARE SPRE ÎNVĂȚĂTURI

Fraților, simpatrioți,
Un veac nou ni s-a ivit;
Cu bune lumini spre toți,
Științe au înflorit!

5 Muzicesc glas auzim,
Cheamă, ne strigă pe toți
Cîți în prostie dormim:
Ce zăcem ca niște morți?

Glas din Olîmb pe toți
10 Cheamă, vă strigă, veniți!
Romanilor strănepoți,
La Muzeu mergeți, grăbiți!
Iată că ni s-au urzit
Rostul cel demult ohtat;

15 Astăzi la toți s-au ivit
în faptă învederat.

Un veac demult neuitat,
Numărul cel strămoșesc
Astăzi alt s-au arătat,
20 Strigînd cu glas părintesc:

Veniți, fiilor! veniți!
 Ajungeți, vă deșteptați;
 Muzele strigă, grăbiți,
 Mergeți de le-ntîmpinați.

25 Tineri, să ne sîrguim,
 Să plămădim doftorii,
 Pentru ca să mîntuim
 Pre cea stearpă fără fii.
 Tu, cea stearpă, să rodești,
 30 Pînă cînd tu fără plod?
 Pînă cînd să pătimesti,
 Să nu naști din tine rod?

Vremea e să odrăslești
 Și să naști fii adăpați,
 35 Ca prin ei și tu să crești,
 Și laudă să-ți înalți.
 Să te lauzi ne-ncetat,
 Și de fiu să te fălești;
 Slavă să ai necurmat
 40 Cu podoabe muzicești.

Tineri, bătrîni, îndemnînd
 Patria s-o folosim;
 La izvor nou alergînd,
 Științe să dobîndim.
 45 Limba siliți s-o lucrați,
 Cu unelte măiestrești;
 Rod în lumină să dați
 Din muze filosofești.

Tu, Patrie, pînă cînd
 50 Să tot suferi defăimări?
 De ce-ngăduiești, gemînd
 Mii de hule și bîrfări?
 Pune stavilă, poprind
 Gurile ce clevetesc;
 55 Poprește-i, nemaihulind
 Numărul cel strămoșesc.

învîrtind sfera cătați,
 Au doară nu cădem
 în grami, precum și alți
 60 De unde ne și tragem.
 Nu, nu pînă în sfîrșit
 în prostie să trăim;
 Iată, vremea au venit,
 Ca și noi să ne trezim.

65 Cu o scumpătate toți,
 Fierbinte să ne silim,
 Fraților, simpatrioți,
 Limba s-o canonisim!
 Cu cuvînt grămaticesc
 70 Firea să ne-o altuim,
 Să dea rod filosofesc,
 Cu regule să vorbim.

Stări, boieri, neguțitori,
 Toți să îndeletnicim,
 75 Cu mijloace și-ajutori
 Patria s-o folosim.

Datoriei strămoșești
Ni să cade să urmăm,
Cu daruri duhovnicești
80 Pururea s-o ajutăm.

Mai întâi sîntem datori,
Școalele să le cătăm,
Și să fim îndemnători
Cu daruri să le-nzestrăm.

85 Pild-avem pre evropei,
Cărora să le urmăm;
într-adins și cu temei,
Ce chip să-ntrebuițăm.

O! noi, cei nerîvnitori,
90 Mult o să ne lenevim,
Să fim ne-nțelegători,
Și-n rușine să dormim?
Să fim noi începători
Aceștii nalte măriri,
95 Ca să lăsăm următori
Pre fii întru pomeniri!

Am căzut, să ne sculăm!
Și de eram întinați,
Acușa să ne spălăm,
100 Și să fim iarăși curați!
Nu în veci să rămînem,
Cu ponoase lepădați,
Ci să silim cît putem,
Să nu fim tot defăimați.

105 Ce rușine, să vedem
Alte limbi cum să slăvesc,
Iar noi încă nu putem,
Să dăm rod grămaticesc!
Neam cu schiptru ce ni-aflăm,
110 N-am putea-n stare să fim
Limba noastră s-o-nvățăm,
Cu ea să filogofim?

Toți prin științe s-au mărit
Și slava ș-au înălțat,
115 Ajungînd la bun sfîrșit,
Prin adevăr luminat.
Acum și noi să sărim
Din ceea ce ne aflăm;
Grăbind, să ne poleim,
120 Prostia s-o lăpădăm.

Tineri, vă rog, îndemnați
Cît puteți la al meu sfat;
Ceată mare v-adunați,
S-ajungem la scopos nalt.

125 Rogu-vă și vă pohtesc,
Nu mai îndărătniciți
La cîte vă sfătuiesc,
într-adins cu toți grăbiți!

Astăzi s-au descoperit
130 Un izvor prea minunat;
Noi, celor ce-au chibzuit
Să multemim ne-ncetat.

Și cu rîvnă s-alergăm
 L-acest prea dulce izvor;
135 Unul p-altul să-ndemnăm,
 Pre cîți să s-adape vor.

S-alergăm, mare și mic
 Cu libov învăpăiați!
 Să nu lenevim nimic,
140 Să putem fi lăudați!
 Prostia, ce pîn-acuși
 Ca o sarcină purtăm,
 Și cu toți sîntem supuși,
 Vremea e s-o lepădăm.

145 Pînă cînd înpomilați¹
 Prostii neomenesti?
 Pînă cînd neînvățați
 De științe filosofești?
 Acum să ne deșteptăm,
150 Ca prin științe să putem:
 într-un număr să intrăm
 Cu cei ce d-un neam tragem!

Acum Patria săltînd,
155 Așteaptă s-o folosim,
 Noi nimic nepregetînd
 Numele să i-l mărim.
 Mari, mici, netăgăduit,
 Datori sîntem să silim
160 Să-i facem nume slăvit
 Și cu sporiul s-o mărim.

¹ Subjugați.

PENTRU MĂRIREA OMULUI

Din partea lumească,
 Firea omenească
 Iaste cea mai naltă
 Decît firea toată.
5 Omul e zidire
 Cu deosebire,
 Cu duh nalt zidește,
 Năluciri scornește.
 Lumea o-mpresoară,
10 Văzduhul măsoară,
 Mările străbate,
 Umblă țări cît poate.
 Țese, nălucește,
 în duh să mărește,
15 Orice altă fire
 El cu iscusire,
 Părerii chibzuiește
 Lui d-o stăpînește,
 Cu mintea să naltă
20 Măiestrii învață.
 Supt dînsul să puie
 Verice, să supuie,
 Cu cuvînt firește
 Omu-mpărătește.

25 Pasări zburătoare,
Heară umblătoare,
Orișice cu nume
Omul le supune.
Verice pămîntește
30 El le stăpînește,
Nalt la-nțelepciune,
Plin de isteciune.
Decît firea toată
El e cea mai naltă,
35 întinde mijloace
Lucruri mari de face.
Cît d-a sa lucrare,
Singur e-n mirare,
Chiar să spăimîntează
40 Văzînd ce lucrează.
Iscodește fapte,
Lucruri minunate,
Cu desăvîrșire
Iaste naltă fire.

PENTRU NEPUTINȚA OMULUI

Cu cît e omul de nalt,
Cu cît iaste lăudat,
Cu atîta mai vîrtos
Este prea neputincios.
5 Cu cît e de minunat,
Atît e de defăimat;
Cu cît e de simțitor,
Atît e pătimitor.
Trăiește cu fandasii,
10 Sufere ticăloșii;
Să-ndreptează cu cuvînt,
Că e-mpărat pe pămînt.
Cît de rău este-nșălat,
Că e cel mai micșorat;
15 De patimi este robit,
Rob pohtelor planisit.
Pururea este legat,
în mii de lanțuri băgat;
P-anume să le numim,
20 De cîte ne stăpînim.
întîi pe loc de mîndrii
De pohte și lăcomii;
în urmă, cît ne mărim,
Cu cît creștem le-nmulțim.

- 25 C-un cuvînt nemuritor
    Omul e mozavitor!¹
Care om nu e pizmaș?
    Care nu este trufaș?
Tot omul e mincinos,
30 Tot poartă și vrun ponos;
Care, cu adevărat,
    Nu cearcă trupesc păcat?
Toți sînt de păcat robiți,
    Toți de patimi planisiți;
35 Și mai virtos, de argint
    Tot omul iaste robit.

¹ Defăimător, calomniator.

*PENTRU NEMULȚĂMIREA
OMULUI*

- în lume născut,
    Nimini n-au stătut,
Cu desăvîrșit
    A fi fericit.
5 Toți patimi cercăm,
    Necazuri răbdăm;
Și cînd socotim,
    Că putem să fim
Mai mult fericiți,
10 Sîntem necăjiți.
D-o grijă scăpăm,
    în zece intrăm;
Cînd ne-mbogățim,
    Mai cu griji trăim.
15 Săraci trăind iar,
    Viețuim amar;
Oricum să trăim,
    Nu ne mulțumim.
Lăcomim gîndind,
20 Lucruri mari pohtind,
Gîndind cugetăm,
    Pohte să vinăm.
Nu ne odihnim
    Gîndul să-l smerim;

25 Toți sîntem gătiți,
 Spre pohte porniți.
 Pohta ce-am dorit
 Dac-am dobîndit,
 Nu ne mulțămim,
30 Ci-altele voim.
 Ațîțăm priciri
 Să luăm hrăpiri;
 Pravila uităm,
 Legile călcăm,
35 De pohte turbați
 Smintim chiar pe frați,
 Prinși de lăcomii
 Spre bani ș-avuții.
 întii cum naștem,
40 Plînsul cunoaștem;
 Cît copilărim,
 Nimic nu simțim,
 în vîrstă întrăm,
 Silim să-nvățăm;
45 Cînd ne căstorim
 De hrană-ngrijim.
 Cînd încăruntăm,
 Din griji să scăpăm,
 Atuncea slăbim
50 Ș-apoi și murim.

PENTRU UN OM SIMȚITOR

O fire mult simțitoare
 Pe tot ceasul, ohtînd, moare.
 Văzînd nedreptăți, bolește,
 Cumplit să ticăloșeste.
5 Văzînd viclene mijloace,
 Pururea pătîmind zace.
 Un duh care simte toate,
 Viețuind suferă moarte.
 Răbdarea la-acea simțire
10 Este moarte, cu cumplire;
 Este boală, vecinicită
 Este patimă cumplită.
 Mai mare ticăloșie
 Nu poate alta să fie.
15 Duhul fierbe, pătîmește,
 Inima le-ngăduiește.
 Mulți de simțire fierbinte
 De tineri întră-n morminte,
 Lacrăma-i duh fără stare,
20 Pătîmește pînă moare.

· Aici cu sens de slăbiciune morală și fizică.

PENTRU SLAVĂ SI AMOR

SLAVA

Eu sînt mai întîi în lume
Al meu e cel mai nalt nume.
Eu am o putere tare,
Că pe cine voi, fac mare;
Și dau ranguri și mărire
Pămîntescă moștenire.
A mea putere străbate
Cabineturile toate.

AMORUL

Tu străbați numai la piepturi,
10 La-mpărați în cabineturi,
Dar eu le fac supărare
De la mic pînă la mare.
Că firea la toți obștește
De amor să stăpînește;
15 Nimenea nu-mi stă-mpotrivă,
Toți urmează d-opotrivî.

SLAVA

Eu, ori în ce palaturi nalte _____
Pui prigoniri, vrăjbi de moarte.

Rîdic țări, aprinz războaie,
20 Vărs sîngiuri și fac bătaie.
Turbur duhuri, de bolește,
Ațîț vrăjbi, de pătimeste;
Pe unii sui la mărire,
P- alții cobor în pătîmire.

AMORUL

25 Tu numai doară ai putere
Preste mari și cu avere.
Dar eu stăpînesc firește
Tot ce-n lume viețuiește.
Firea nimica nu-ntreabă
30 Că e mare, mic, și-n treabă;
Ci pe toți îi planisește'
Și-oricum fie, pătimeste.

j

IA aduce la același plan; a plafona.

VORBIRE ÎNTRE SCUMPUL
ȘI GALANTOMUL

SCUMPUL

Omule, ce cheltuiești
Banii ce-i agonisești!
Strînge și tu de prisos
Ca să aibi de ei folos,
5 Să fii de toți lăudat,
Cu nume că ești bogat.

GALANTOMUL

Nu strîng, nu, bani de prisos,
Să port griji fără folos!
Ciți au strîns acest argint,
10 Spune-mi tu, au n-au murit?
Sau tu, căci strîngi la comori,
Socotești că n-ei să mori?

SCUMPUL

Ce-mi zici tu pricep și știu
Dar eu voi bogat să fiu;
15 Că, cînd sînt la pungă plin,
Toți oamenii mi să-nchin
Și cu banii poci să fac,
Orice gusturi mie-mi plac.

GALANTOMUL

Ticăloase, om cumplit,
20 Tu nicicum cărți n-ai cetit!
Citește și vezi întîi
Al răului căpătîi,
Că mai întîi s-au scornit
Din iubirea de argint.

SCUMPUL

25 Orice mi-ai zice măcar,
Nu cheltuiesc în zadar;
Voi să am sute și mii
Că să-ntimpl' ticăloșii
Și la vremi de neputinți
30 Sînt prea de mari trebuinți.

GALANTOMUL

Vai de tine, om zgîrcit,
Vezi cît te-ai împrileștit!
Ei să mori, să te sfîrșești,
Cui tot strîngi și grămădești
35 Au, și murind, tu tot vrei
Banii cu tine să-i iei?

SCUMPUL

Nu-mi ies, nu-mi ies din păreri,
Am gust să strîng la averi.
Voi în bani să mă fălesc,

40 Ca tine nu cheltuiesc;
Cît oi trăi ş-oi fi viu
Voi cu bani mulţi ca să fiu.

GALANTOMUL

Ştii Cris¹ c-au fost împărat,
în lume cel mai bogat;
45 Şi viu s-au ticăloşit
Şi-n urmă au şi murit.
Dar cu cît tu mai vîrtos,
Vrei să ai de bani folos?

SCUMPUL

Eu banilor mă robesc,
50 Numai pentru ei trăiesc;
Că, cînd mă simţ plin la sîn,
Mă văz tînăr şi bătrîn,
Iar cu buzdunariul sec,
Ca fieşce om petrec.

GALANTOMUL

55 Tu te bucuri căci să-nchin
Cînd ai buzdunariul plin;
Vezi că calc pravila firii
Şi ne-aduc neomenirii,
Tot banii pricinuiesc
60 Rău neamului omenesc.

¹ *Cresus* — ultimul rege al Lydiei (580 — 546 î.e.n.), vestit pentru bogățiile lui.

SCUMPUL

Voi să strîng bani şi comori,
Să las la moştenitori;
Să fiu în veci pomenit
De cei ce m-au moştenit;
65 Să poci să am pomeniri,
Sufletului fericiri.

GALANTOMUL

Bine este, şi eu zic,
Nu tăgăduiesc nimic;
Dar dacă sînt desfrînaţi
70 Cei moştenitori lăsaţi,
Şi nici nu te pomenesc,
Nici ei nu să folosesc?

ASUPRA FURIEI

Numai eu sînt crezător,
Ca un mult pătimitor;
Că de cînd am priceput,
Lumea o am cunoscut.
5 Din ohtat n-am mai scăpat,
Ci de tot am ohticat;
Că uneori mă gîndesc,
îmi vine să nebunesc.
Și iar îmi pare pe loc
10 Că sînt toate-ntr-un noroc;
Și de ce să fiu scîrbit,
Plin de dor și ținduit?
De ce-n gînduri să mă-nec
Cînd știu toate că să trec?
15 Și furiile tinerești
Sînt tot patimi nebunești.
Și-ndată cum socotesc
Că n-o să copilăresc,
Pe loc de furii m-așáz
20 De gînduri mai încetez.

Am hotărît, cît trăiesc,
Ce-i să faci? oi să iubesc.

Nu voi domn, nici împărat,
Voi să fiu amurezat.
25 — Taci omule, ce vorbești?
— Ce, tu vrei să mă poprești?
Nu voi domn, crai, împărat,
Ci trăiesc tot îngrijat.
— Vezi dară, să nu greșești!
30 — Ce-ți pasă, ce-i stînjinești?
Voi să fiu amurezat,
Să trăiesc tot dezmerdat.
— Vino-ți, vino-ți în simțiri!
— N-ascult, nu, povățuiri!
35 — Iubește, dacă voiești,
Numai să nu te căiești.
— Zică-mi cine cît de mult,
Pe nimini nu voi s-ascult.
Nimini nu-mi pune urît,
40 La ceea ce-am hotărît.
Gîndu să mi-l împlinesc
Ș-alt nimica nu voiesc.
Nu voi nici împărății,
Toate rămîie pustii.
45 Nu voi nici lumii Chesar,
Să viețuiesc în zadar.
Nu voi științi filosofești,
Nici treburi politicești.
Nu voiesc dregătorii,
50 Nici mai multe măiestrii.
D-aceste fug, mă lipsesc,
Nu voi în griji să trăiesc.
Amurezat voi să fiu,
Alt nimic nu voi să știu.
55 Atît voi, numai să-nvăț
Puicile să le răsăfăț.

Atîta numai doresc
    Cu dragile să trăiesc.
Gînd am pus dintru-nceput
60   Să mîngîi și să sărut.

Să n-apuc să viețuiesc
    Tînăr, și să nu iubesc.
Hotărîre am făcut,
    Să nu pierd nici un minut.
65   Și d-oi muri, voi să mor
        în patimă de amor.
Hotărăsc cuvînt prea drept
    Că voiesc să mor pe piept.
Nu voi ca să fiu căit,
70   C-am trăit și n-am iubit.
Nu voi să mor ahtiat
    Că n-am fost amurezat.
Mult, puțin, cît să trăiesc,
    Ce-mi place voi să iubesc.
75   La Amor nu pui hotar,
        Să petrec lumea-n-zadar.
Nu voi să mor jindios,
    De amor să n-am folos.
Voi să trăiesc răsfățat
80   Si să mor amurezat.

JUDECATA   MUIERILOR
ȘI A   BĂRBAȚILOR

Muierile toate zic,
    Că bieții bărbați le stric;
Și bărbații iarăși zic,
    Că nevestile le stric.
Cum dar o să judecăm
    Și cui dreptate să dăm?
Că și ele jăluiesc,
    Și ei le-nvinovățesc.
Cui dreptate să găsim,
10   Fără să fățarnicim?
Fieșcare-n partea sa
    Pe placu-i va judeca.
Noi mai bine să lăsăm,
    Să nu ne mai judecăm.
15   Că stricăm mare și mic,
    Și pricim pentru nimic.
Vă rog, muieri și bărbați,
    La ce vă zic, să-mi urmați;
Noi mai bine să urmăm
20   Unii p-alții să sărutăm.

NECREDINȚA   MUIERILOR

O, muieri fără dreptate,
Suflet plin de strîmbătate!
Ce sînteți necredincioase
Și de gust nesățioase!
5 C-un cuvînt toate, firește,
D-un gust nu să mulțumește.
Nu vă mulțumiți c-un nume
Vreți s-aflați toate din lume;
Orișicum din voi să fie,
10 N-arătați statornicie.
Cum vedeți p-altul la față,
Firea ceva că-l răsfață,
întindeți numai mijloace
S-aflați gustul ce vă place.
15 N-aveți nicicum mulțumire
Să cercați numai o fire.
Firește, sînteți născute,
Să cercați gusturi mai multe.
Mai toate, mică și mare
20 Aflați gust, faceți cercare.

NECAZUL   MUIERILOR
ASUPRA   BĂRBAȚILOR

Bărbați necredincioși,
Vieleni și mincinoși!
De ce dați jurămînt,
Pe cer și pe pămînt,
5 Că veți fi statornici
Și din inimi dornici?
Toți știți să vă jurați,
Pînă ne înșălați;
Iar dacă-amăgiți,
10 Fără să vă gîndiți,
Că sînteți rău jurați
Și cu blestem legați,
începeți să urîți
Și pricini să găsiți.
15 Politic arătați
Pin'ne înduplecați.
Pe urmă ocoliți,
Nici să ne întîlniți;
Noi înșine stricăm
20 Credință că vă dăm!.

· Cu sens de politețe.

SFATUL MUIERILOR ÎN CE CHIP
SĂ IUBEASCĂ

Eu vă rog, muieri, pe toate,
Să nu fiți interesate.
Cîte vreți ca să iubiți,
Enteres să nu priviți.
5 Nu vreți bani numai să aibă
Și-apoi haracter să n-aibă.
Nici să fie mult frumoși
Și să fie mojicoși.
Nu vă orbiți la luare,
10 La interes și la dare.
Dacă vreți gust ca s-aflați
Iubiți oameni învățați.
Să știe să vă răsfete,
Politica să vă-nvețe.
15 Nu vreți interes, nimic
Sau că e mare sau mic.
C-a amorului dulceață
în politică acață.
Iar nu-ncercări, nici luări,
20 Nici în interes și dări.

PENTRU MUIAREA CE SĂ SOCOTEȘTE
PE SINE FRUMOASĂ

Ce te ții înfumurată,
Că ești atît delicată?
Te rog, ce te fandasești¹
Spune-mi, ce te socotești?
5 Tu ești plină de fenețe,
Cum că ai delicatețe;
Dar te rog ca să nu fii,
însăți ești din fandasii.
Frumusețea ți-i văzută,
10 Acea rumeneală multă,
Ce o pui și te spoiești
Și cu dresul te albești.
Dar de nu ar fi spoială
Și dresul și rumeneală,
15 Să dai și tu pe obraz,
Cine te-ar mai face haz?
Ia oglinda și te cată,
De vezi cît ești de-nșălată.
Nu vezi bine ori nu simți,
20 în oglindă cînd te uiți?
Sau că-ți este mincinoasă,
D-arată că ești frumoasă.

¹ A fi capricioasă.

Tu-n sinea-ți închipuiești
 Că cea-ntii frumoasă ești.
25 Socotești fără măsură
 Cum că ești cea-ntii figură.
 Din somn cum te pomenești
 Ia oglinda să privești
 Și te uită negătită
30 De vezi cât ești d-amăgită.
 Ieșiți, ieșiți din păreri,
 Ești de rînd între muieri.
 Nu-nchipui judecată,
 Cum că ești mai delicată.
35 Tu judeci, închipuiești,
 Cum că figurarisești.¹
 Dresul te face gingașă,
 D-arăți și tu drăgălașă.
 Iar pîn'nu te flecuiești,²
40 Să te vezi ce slută esti.

NESTATORNICIE

N-am pomenit niciodată
 Așa inimă nedreaptă;
 Pe tine-ntii te văzui,
 Pe tine te cunoscui.
5 Cugetul nu te mustrează
 Al meu suflet cînt ohtează?
 Nici cum n-aș fi socotit,
 Mii de ani n-aș fi gîndit
 Că n-ei s-aibi statornicie
10 La cîte mi le-ai zis mie.
 Aștept ceasul cel dorit,
 Pieptul tău să-l văz rănit.
 Cîte vor să-ți vie ție
 D-a ta nestatornicie.
15 Că eu fără vicleșug
 Port al tău prieteșug,
 Vino-ți, vino-ți în simțire
 C-o să fie răsplătire!
 Tu prea bine ai simțit
20 Din'ceput cum te-am iubit;
 Și ș-acuș în cea urmare
 Te iubesc fără-ncetare.
 Că eu tot acela sînt,
 Pînă voi întra-n pămînt;

¹ A face figură bună.

² A se muia, aici cu sens de a se sulemenii.

Și în iad și fie unde
Voi striga, nu voi ascunde,
Că pe tine te-am iubit
Pînă-n ceasul ce-am murit.

PENTRU CA REA IUBEȘTE PE ALTUL

Ah! amoare, ah! noroace!
Pentru voi pieptul îmi coace.
Tu, amoare vrăjbitor
Mă făcuși închinător.
5 Să mă-nchin mării nu simte
Dragoste, libov fierbinte.
Cît libov ți-am arătat
Pînă d-abia te-am vînat.
Ș-acuș pricepui îndată
15 Că ești d-altul înclinată.
Și-mi făceai și jurămînt
Cu-n amăgitor cuvînt,
Că cu nimini nu ai nadă;
Și eu văz fără dovadă,
10 Că p-altul ai îndrăgit
Iar de mine te-ai răcit.
Mila mea să-ți răsplătească
Dorul să te osîndească.
Zi-mi ce vrei, că nu te crez
20 Căci mai mult nu-ți mai urmez.
Că-ntii fără socotință,
îndată ți-am dat credință;
M-am înșălat ca un prost
Dar rămii pe cum ai fost.

25 Și ți-o zic cu hotărîre
Cuvînt drept de părăsire;
Chiar să știu că voi să mor
In patimă de-al tău dor.

*PENTRU CEI CARI FAC
PĂRĂSIRE DE AMOR*

Ah! din ce lanțuri scăpai,
Acum simț că răsuflai!
Cu ce lanț am fost legat,
Ce grea sarcin-am purtat!
5 Mă cutremur cînd gîndesc,
Mai mult să nu pătimeesc.
C-abia simț c-am răsuflet
Din lanțul ce-am fost băgat.
Cu totul am fost rob, it,
10 Dar acum m-am slobozit.
Vai! îmi pare că-l zăresc
Sau în minte-mi fandasesc.
Tot mi-e frică ca nu cînd
Pentru el să simț ohtînd.
15 Cumplit ceas afurisit
Acel ce m-au planisit!
Fără să simț, pătimeam,
Ca-ntr-un foc nestins ardeam.
Luminat ceas, fericit,
20 Acel ce m-au izbăvit!

PENTRU CEI CARE PUN
PRIGONIRI LA AMOR

Dumnezeu să v-amuțească,
Sau ca să vă prăpădească,
Toți să fiți afurisiți,
Cîți clevetiți și bîrfiți!
5 La un gust ce mie-mi place,
Ce nu mă lăsați în pace?
Cîni, dușmani nelegiuți
Pentru ce zavistuiți?
Mă mir, mă mir, ce vă pasă,
10 Pizma-n pace nu vă lasă!
Umblați ș-ațîțați priciri,
Ca să faceți despărțiri.
Cîți nenorociri ațîță,
Iadul de vii să-i înghită,
15 Eu, ca un creștin sărac,
Căci iubesc, lor ce le fac?
Din an zilele mari toate
Osîndi-v-ar și v-ar bate!
Al meu blestem lăcrămînd
20 Peste voi vie urmînd!

AMOR DE MUIA RE BĂTRÎNĂ

Ce mai umbli să iubesti,
Nu vezi ce zbîrcită ești?
Vremea de tot ți-au trecut,
Măselele ți-au căzut.
5 Te vezi întii pe obraz?
Te face bărbații haz!
Ia oglinda și te vezi,
Ce-n zadar odihna-ți pierzi?
Alegi tineri frumușăi
io Dar întreabă-i: te vor ei?
Ești zbîrcită, nu le placi,
In zadar, silă le faci.
Părul, mai tot ți-au albit,
Ce te mai ții de iubit?
15 în zadar te rumenești,
Că mai rău te feșteleşti.
Buzele ți s-au lăsat,
Ochii-n cap ți s-a-nfundat.
Caută să te spășești,
20 Să te-nchini și să cetești.
Ce umbli după iubit,
Nu vezi c-ai îmbătrinit?
Cît să te sulemenesti,
Nu te mai întinerești.

25 Ești ca tinerii-ntr-un bal
 Dar nu simți că nu ai hal?
 Bietul piept ți s-au muiat,
 Nu te va nici un bărbat.
 Poate vrunui să-i plătești
 30 Ș-așa poți ca să-l iubești.
 Iar votră¹ poți ca să fii
 Că știi veriga s-o ții.
 De iubit bună nu ești,
 Decît să nezebenghești.
 35 Ce mai vrei mai mult amor
 Cînd bărbații nu te vor?
 Tinerii te ride toți,
 Sau vrei ponoase să porți?
 Tu la cinste-ți nici privești,
 40 Te-ai pornit, vrei să iubești!
 Și rîză mare și mic,
 Ție nu-ți pasă nimic.
 La gust te-ai întinerit.
 Dar de vînă te-ai slăbit.
 45 Tinerii își bate joc,
 Tu nu simți, ci arzi în foc.
 Dracul vezi cît te-au orbit
 De rușinea ți-au perit.
 Rîvna din minte te-au scos,
 50 Căci pricepi că porți ponos.
 în zadar mijloace-ntinzi
 Că focul tău ți s-au stins.

¹ Codoasă, femeie ce corupe.

*PENTRU CEI CE SĂ BUCURĂ LA ZESTRE
 ȘI IAU MUIERI URÎ TE*

Frați, bărbați, ori de ce stare,
 Cîți aveți gust de-nsurare,
 Zestrei nu vă bucurați
 Stafii în cas' să luați!
 5 Nu luați muieri pocite,
 Strîmbe, cîrne și sluțite;
 Zestrii nu vă lăcomiți
 Și-n urmă să vă căiți!
 Nu ziceți, oricum să fie,
 io Numai s-aibă avuție.
 Iubiți, prieteni, bărbați,
 L-acest cuvînt vă-nșălați!
 Ce folos să ai avere
 Și să n-ai pe plac muiere!
 15 Ești bogat, dar amărît,
 Că trăiești tot cu urît.
 Ș-apoi după ce e slută
 Să laudă și-ți împută:
 Că cu zestrea ei trăiești,
 20 Și n-ai cuvînt să-i vorbești.
 Zică-ți vorbe cît de rele,
 De nevoie, rabzi în piele;
 Și suferi și pătimesti,
 Că tu cu-al ei trăiești.

25 Cu zestrea ei să-ndreptează
    Cu cuvînt și-ți împutează.
Alta să vă spui, bărbați,
    Ce chip mai bun să urmați:
    Luați muieri frumoșele
30 Să trăiți cu drag cu ele,
Nu luați opăcături
    Și s-aveți și-mputături¹.
Că după ce sînt slutite,
    Vă-mputează și cuvinte,
35 Apoi atunci mai trăiți
    Sau voiți ca să muriți?
Și vai! amar de cea casă
    Fără nevastă frumoasă!
Toți prietenii te las
40 Ca p-un odorog de vas.
Iar dacă sînt frumoșele,
    Toți vă face haz cu ele:
Toți atunci, prieteni, frați,
    De casă nedepărtați,
45 Prietenii nu lipsește,
    Toți vă coltivarisește;
Oaspeții nu vă lipsesc,
    Toți vă vizitarisesc.
Ș-alta: bărbați vă fac veste,
50 Nu vă lăcomiți la zestre!
Că vedeți ce pătinesc,
    Unii ce să despărțesc.
Că siht datori să-mplinească
    Zestrea ca să despărțească.
55 Așa-i dar cînd vă-nsurați,
    Zestre multă nu cătați!

¹ Reproșuri, imputări.

Ci luați muieri frumoase
    Bune și politicoase,
Ca să știe priimi
60 Oaspeții ce vor veni;
Și mai sărăcuțe fie,
    Politică doar să știe.
Ce vă zic, bărbați iubiți,
    Urmînd veți fi fericiți!

*PENTRU BĂRBAȚII CARI
SĂ ÎNSOARĂ BĂTRÎNI ȘI
VOR SĂ IA MUIERI TINERE*

Nu vedeți voi, ticăloși,
Că sînteți neputincioși?
La ce focul mai umblați
Tinare ca să luați?
5 Luați mai bine mătuși,
Ce umblați după păpuși?
Vreți să le purtați în cap
Sau să le-aveți în dulap?
Ținerile pentru voi
10 Vă sînt grijă și nevoi.
Nu vedeți că mîriți,
La ce tinere voiți?
Sau, în loc de cadre vreți
Să le puneți în păreți?
15 Mai întii vă socotiți
Ca să nu vă amăgiți.
Tinare luați — belea,
Grijă și inimă rea.
Că cum le vedeți șazînd
20 Lîng-un tînăr și rîzînd,
Rămîneți la îndoieli,
La grijă și bănuieli;
Tremurați, ohtați amar,
Vă pedepsiți în zadar,

25 Voi pe mini să le purtați,
Tot rămîneți înșălați.
Că-n săptămîna dintii
Vă pune sub căpătii.
Ele vor tineri frumoși,
30 Nu caut la voi, la moși.
Voi cu cît le dezmierdați,
Cu atît le-ntăritați;
Și mai rău le nebuniți,
La gust mai rău le porniți.
Cînd mergeți la adunări,
Ele privesc desfătări,
Cu cei tineri frumoșai
întinde glume, rîs la ei;
Și voi atunci necăjiți
Stați d-oparte și priviți.
Stați d-oparte rușinați,
Ca cînd nu le-ați fi bărbați.
Lor le-gîndul la amor,
Casă cu bătrîni nu vor;
De casă nici nu-ngrijăsc,
Nici pîn' minte socotesc;
Pe voi v-au în loc d-argați,
Nu vă socotesc bărbați.

PENTRU BĂRBAȚI CARE
TEM MUIERILE

Bărbați ce temeți femeii,
Ce-aveți astfel de idei?
Nu vedeți că nu pot fi
Toate credința păzi?
5 Și rămâneți înșălați
Căci temînd, credință dați!
Că măcar cît le păziți,
Care li-s orînduiți,
Oricîte gust vor avea
io Pot iubi oricînd vor vrea.
Și voi geaba vă trudiți
Pe muieri să străjuiți;
Că mai rău să-mpizmuiesc
Și-n năcaz, nu vă iubesc.
15 Legate de le-ați ținea,
Născocesc chip ce-ar putea;
Nu știți vicleşugul lor,
Că iaste ca un izvor;
Oricîte vor, pe bărbați
20 îi poartă de nas legați.
Ele au sute și mii
Chipuri de economii,
Și cite vor drăgălăi,
Aibă bărbați cît de răi,

25 Ele iconomisesc
Și le-arăt cum că-i iubesc.
Să vă spui la toți, bărbați,
Zadarnic nu mai umblați;
Nu umblați să le păziți,
30 Că tot belea vă găsiți.
Vă faceți că nu vedeți,
Lăsați-le și tăceți.
Nu vedeți minte cîți au?
Toți slobozenii le dau
35 Și îndată cum se-nsor
Le lasă la voia lor;
Nici de farmece le zic,
Nici nu le mai tem nimic;
Le lasă pe cum voiesc,
40 Și ei mai mult izbutesc.
Toți călătoresc afar'
Nu-și mai bat capu-n zadar.
Ticăloși de voi, bărbați,
Cîți voiți să le-nfrînați,
45 Cum să minie pe voi,
Și v-aduc la cap nevoi;
În loc ca să le păziți,
Mai rea nevoie găsiți.

PRICINI DE AMOR

De mult dor, dureri m-au prins,
Pieptul meu, cuptor nestins,
Arde, arde ne-ncetat
Flacăr' scoate necurmat.
5 Cu cât tac mai rău încet,
Mi se zvîrcolește-n piept;
Din zi-n zi, mai mult sporind
Pentru ea tac suferind;
Ca ceara să mă topesc
io Pentru ea îngăduiesc.
Și paharul morții bînd
Ș-atunci la ea cugetînd,
Fără d-a mă turbura
Murind mă voi bucura.
15 Că și murind pentru ea,
La județ cînd voi via,
Iar lîngă ea voi sta,
Fără d-a mă depărta.
Că pentru ea am trăit,
20 Pentru ea am și murit,
Pentru ea lume-am urît.
Pentru ea zac în mormînt.

ALT CHIP

Inimă rău rînduită,
Cu rău plan ai fost ursită
D-ale tale ursitori.
Soarta ta: orînduită
5 Să trăiești tot necăjită
Și să n-ai sfișit să mori.
Pururea ești jindioasă,
Și de foc de necaz arsă
Fără să te potolești.
10 De-ai fi fost și de metaluri,
Petrecînd atîtea valuri,
Iar puteai să te topești.
Ești ursită d-o ursitoare
Să petreci tot în răbdare
15 Cîte zile vei avea.
Și să nu vezi zile bune
Cît vei viețui în lume,
Pînă nu vei mai putea.
Ca un tîlhar, tirănește
20 Ai răbdat, fără nădejde,
Nemic rău închipuind.
Pururea mă ia mirare,
Cum mai poți avea răbdare
Să trăiești tot suferind?
25 N-ai nădejdi de mîntuire
Să mă vezi în fericire,
Să scapi și tu de ohtat.
Te-ai hîrsit¹ în rea viață,
Nu pricepi acum dulceață,
30 Nici nădejdi ai de scăpat.

¹ Frecat, cu sens de a fi avut experiențe de viață.

Te-ai uimit, nu simți scăpare,
 Tu arzînd în foc îți pare
 Că petreci lumea cu haz.
 Mă mir d-a ta suferire
 35 Ca cînd ți-e dată din fire
 Să trăiești tot cu necaz.
 Tot arzînd chiar ca o vatră
 De-ai fi fost și stăni de piatră
 Pîn-acuș te sfărîmai.
 40 Arzi cu flăcări cu văpaie,
 Cu nevoi și cu bătaie
 Și tot sfîrșit nu mai ai.
 Parc-ai fi pîrjol de paie,
 Ca să arzi tot cu văpaie
 45 Și să scoți fumul pe nas.
 Dăinește o viețuire
 Rea și fără norocire;
 Mîngîieri nu mi-au rămas.

ALT CHIP

De-ar fi prin putință
 Să-mi schimb a mea ființă,
 M-aș face-o lipscănie
 Să vînz galanterie
 5 Și mărfuri delicate, —
 Ca, orice dame, toate,
 Viind să tîrguiască,
 La mine să privească.
 Și eu la ele toate,
 10 La cele delicate;
 Și orișice le-ar place,
 îndată m-aș preface;

Și cercei și inele
 Ca să mă poarte ele,
 15 Și horbote pe poale
 Și în capete voale;
 Să mă ia să mă poarte,
 Cu bună rîvnă toate;
 Și, mai vîrtos, portreturi
 15 Că m-ar purta la piepturi.

ALT CHIP

Eu nu știu ce să vorbesc,
 De ce patimi pătînesc;
 Nici poci da curat răspuns,
 D-al stării hal ce-am ajuns;
 Căci nici poci să mă pricep
 Plîns, rîs ori ce să încep?
 Că nu zac, nici nu bolesc,
 Dar mă văz că mă topesc.
 Patimi dulci îmi par a fi,
 10 Cînd însă nu m-or slăbi.
 Eu de virtute slăbesc,
 De duh mă zănătesc.
 Patimi adaog crescînd,
 Sufletul mai rău ohtînd
 20 Piere fără ajutor,
 Fără milă, fără dor.

ALT CHIP

Spune-mi drept de ești vicleană
 Și nu vrei prieteșug,

· în ediția de bază: *voie*.

Nu-mi da rană peste rană,
 Cu vorbe cu vicleșug.
 5 Ce-mi arăți haractir mare,
 Ce-mi dai gânduri să mă mir,
 Cum că ai inimă tare,
 Și privești la haractir?
 Spune-mi că ești învățată,
 10 La inimi ca să rănești;
 Și eu, iată, mă săgeată
 Ori cu ce săgeți voiești.
 Să mor, să scap din osîndă,
 Rea e moartea, dar voiesc
 15 Să n-aștept vieții dobîndă
 Ci cît merg în dureri cresc.
 M-am făcut lumii privire
 Cu degetul arătat;
 De a trudei pătimire
 20 Ce nădejdi am de scăpat?
 Chibzuind, cuget scăpare
 Pentru tine ca să mor,
 Cu răpaus, ușurare
 Și să nu simț nici un dor.
 25 în tărîm¹, la adunare
 Mila mea te va urma,
 Cînd voi striga cu glas mare
 Și plîngînd te-oi blestema.
 Acolo, la cel bîlci mare,
 30 Cînd toți ne vom aduna,
 Unde va fi întrebare,
 Tu răspunsul meu vei da.

¹ Cu sens de lumea cealaltă, judecata de apoi.

ALT CHIP

Atina cînd te-ai născut,
 înțeleaptă te-au ursit;
 Apolon, cînd ai crescut,
 Muzele ți-au hărăzit.
 5 Foc de la doi Dumnezei
 Arde-n acel blajin piept;
 Firea chiar, mai cu temei
 Ți-au dat un duh înțelept.
 Ori la ce om te ivești,
 10 Te-arăți c-un haractir blînd,
 Inimi, suflete robești,
 Cu zîmb dulce și cu gînd.
 Un bun dar dumnezeiesc,
 Firea ți-au împodobit,
 15 Pildă altor te găsesc
 Să te aibă, nesfîrșit.

ALT CHIP

Bine-aștept, răul sosește,
 Doru-n piept îmi prisosește.
 Rău prisos peste putere,
 Voi folos, n-am mîngîiere.
 5 Tac, muțesc dobitocește,
 Pătinesc d-un rău firește.
 Foc închis în piept îmi arde,
 Rău aprins, nimic nu scade.
 Arde-ascuns, mă prăpădește,
 10 M-au pătruns rău, mă slăbește.
 Tăinuit arde, mă frige,
 Nevădit umblă, mă-ncinge.

Pățimesc fără credință,
Să-1 vădesc nu e putință.
15 Singur leac nu știu a face,
Rabd în veac, nicicum n-am pace.
Duhul scurt mintea nu poate,
Ca un mut le sufer toate.

ALT CHIP

Grele chinuri m-au coprins,
în mine foc s-au aprins;
Ochii singuri mă vădesc,
C-arz firește, mă topesc.
5 Și m-arăt învederat,
Că sînt cu totu-nfocat.
Ziua trec mai cu ușor,
Noaptea-mi vine greu, să mor,
Că din somn mă pomenesc
10 Că nu-ș cu cine vorbesc;
Din așternut mă ridic,
Stau, mă uit, nu văz nimic.
Vorba, mintea, ce-am avut,
Neunirea de demult,
15 C-arz rîzînd, gîndind, voind,
La ce, nu-ș ce voi pohtind.
Flacăra nicicum scăzînd,
Cu cît cresc mai mult arzînd.
Gîndul, voia mi-am stricat,
20 Caut, privesc la toți speriat;
Mi-am stricat mintea ce-aveam,
Nu sînt după cum eram.
Și cîte acuș le zic
Nu știu, nici pricep nimic.

ALT CHIP

între vii mai trăiesc,
Da-ntre morți mă socotesc,
Că sînt mort trăind de viu.
Că îndatăș cum o văz,
Leșin, mor în loc ce șăz;
Să-i vorbesc nu simț, nu știu.
Și, d-aș ști cum să-i vorbesc,
Sînt fricos și nu-ndrăznesc;
Milă nu poci ca să-i cei.
10 Nu poci ca să iau coraș
Să-i spui că sînt pătimaș;
Minutul aștept să piei.
Pătimaș vede că sînt,
Nicicum nu-mi dă crezămînt,
15 Să mă scape din necaz.
Inima mi-au copt ohtînd,
Sufletul de dor, de gînd;
Pururea în foc viu arz.
Ne-ncetat plîng, lăcrămez,
20 Din „ah" din gînd nu-ncetez;
Pătîmind sufer și tac.
Mii și sute voi răbda,
Nicicum nu voi înceta,
Cu multămită în veac.

ALT CHIP

Ce potop mare și greu,
A-necat sufletul meu.
Nu-ș ce gîrle s-au vărsat,
Și-ntr-adîncuri m-a-necat.

5 A mai scăpa n-am la ce,
 A trăi n-am pentru ce.
 Moartea s-au apropiat,
 Chip nicicum n-am de scăpat.
 Pieririi sînt hotărît,
 10 Singur ca să-mi sap mormînt.   "!

 Sufletu-mi este-ntristat,
 De nădejdi îndepărtat,
 în nădejdi am suferit,   j

 Relile ce-am pătimit,   ;

 15 Care nu le-au întrecut   ;

 Pătimaş strămoş demult.

ALT CHIP

De rni-ai da orice, noroace,
 Iar nu voi să mai trăiesc;
 Dacă nu mi-ai dat ce-mi place,
 Alt nimica nu voiesc.
 Cunosc a ta nedreptate,
 Lumea toată de mi-ai da,
 Relii tale strîmbătate,
 Iar nu m-aş îndupleca.
 Să mă ai de jucărie,
 10 Chiar în lanţ de m-ai ţinea,
 După cum îţi place ţie,
 Nici atunci nu vei putea.
 Pîn-acum, cu amăgire
 M-ai ţinut în lume-nchis,
 Acum fără prelungire,
 Laţul morţii mi-ai întins.
 Stăpînirile din lume,
 Iarăşi nu le priimesc,

împărat chiar de m-ai pune,
 Iar viaţa n-o voiesc.
 Tu mă vrei în loc de roate
 Cu nedrept prieteşug,
 Pîn' la ceasul cel de moarte,
 Să mă-ntorc cu vicleşug.

ALT CHIP

Să-ţi spui drept, noroace,
 A mai trăi nu-mi place
 Aşa năcăjit.
 Voi să-mi spui, noroace,
 Vrei să-mi dai ce-mi place?
 Sau, de nu, sfîrşit!
 Nu mai voi răbdare,
 Tot cu supărare,
 Decît voi să pier.
 în grab' voi perire,
 Decît suferire,
 Că nu sînt de fier.
 Lumea mi-e urită,
 Moartea hotărîtă,
 în iad ca s-alerg;
 Dacă eu pe tine,
 Nu te am cu mine,
 Orişiuunde merg.

ASUPRA   DESPĂRȚIRII

Să-ți zic: rămi sănătoasă,
Inima nu mă prea lasă;
Dar m-aprinde, mă topește,
Sufletul îmi pătimește,
5 Ochii-mi varsă lacrimi vale,
Flacăra-mi aprinde-n cale.
Fără tine, unde-oi merge,
Ochii mei nu să mai șterge.
Până când nu m-oi întoarce,
10 Ochii mei nu să mai stoarce.
Suspinul nu mai încetează,
Dorul cu mine urmează.
Fără tine fericire,
îmi pare nenorocire.
15 Fie măcar ce vederi,
Fără tine-mi par păreri.
Plîngeți ochi, vărsați pîraie,
Inimă arzi cu văpaie,
Stihiilor¹, aveți știre,
20 D-a mea tristă despărțire.

¹ în ediția de bază: *stihile*; am păstrat forma *sthiilor*, după ediția din 1820.

Inimă, mă mir cum poți,
Atâtea dureri să porți!
De piatră sau fier să fii
Iar n-ai putea să te ții.
25 Cum poți să ai gaeret
Cu atîta dor în piept?
Mă mir cum nu te-ai topit,
Ce de „ah” ai suferit.
Cum de nu te-ai dăulat
30 Ce de chinuri ai răbdat?
Liniștire n-ai un ceas,
Peste tot flăcări te-au ars.
Suferind, pieptul mi-au copt,
Viu trăind cînt mai mult mort.
35 Mă văz că pier suferind,
Petrec lumea jinduind.
Chinuri, dureri, vă-nmulțiți, .
Peste tot trupu-mi răniți.
Din picioare pînă-n cap
40 Ca să mor și să mă scap.

Auz lumea zicînd: moarte,
Eu strig: vie!, c-o voiesc!
Să mă ia, să scap de toate,
Ca să nu mai pătimeesc.
45 Ochii-mi plîng, pieptu-mi ohtează,
Gura-mi lasă foc de dor,
Sufletul mi să-ntristează,
N-am cui cere ajutor.
Inima mi să topește,
50 Virtutea mi s-au curmat,

Simțirile-mi pătimește,
Nădejdea s-au depărtat.
Pătinesc fără durere
Și nu am în gură glas;
55 Stare n-am mil-a mai cere,
Glas de mut nu mi-au rămas.
Vai! amar dor, mor în silă
Și n-am milă cui să cei,
Toate sînt fără de milă
60 în zadar ajutor cei.

•

Naștere slăvită,
Chip de Afrodită
Ție ți s-au dat.
Lumea cu plăcere,
65 De a ta vedere
S-au înspăimîntat.
Și eu c-o uimire
D-a ta zemislire
Mă mir din văzut.
70 Afrodita vine,
Schiptrul să-ți închine,
Căci ți s-au căzut.
Planitile toate
Alerg spăimîntate,
75 Ceriului vestind.
Firea te înalță,
Nurii te răsfată,
Raze strălucind.

Vai! doresc și nu știu ce,
80 Nici pricep ce jinduiesc,

Mă sfîrșesc, nu știu de ce,
Gură n-am ca să vorbesc.
Nădejdea mi-am conținut
Și n-am milă cui să cei,
85 Viața-mi e un val cumplit
Și-aștept ceasul cînd să piei.
Nu e fire pre pămînt,
La dor milă ca să-mi dea,
Poate-s fără crezămînt,
90 Nimeni cred patima mea.
Au lipsit mila la toți
Și-n inimi s-au împietrit,
Parc-ar fi ca niște morți.
Ce nu simt al meu sfîrșit.
95 Nu e milă, nu e dor,
La al meu cumplit foc;
Hotărăsc dar ca să mor,
Și să-mi dau vieții soroc.

Inimă, de n-ai ohtă,
100 Sufletul meu ar crăpă
Iar ohtînd mai iau răgaz.
Inimă, cu cît ohtezi,
Cu atît mă ușurezi,
De amar și de necaz.
105 Cînd de dor te-aprinzi cu foc,
N-ai atunci nici un mijloc,
Decît rabzi, numai ohtînd.
Ușurință dobîndești,
Cînd ohtezi de ce dorești
no Și nădejdi îți pui în gînd.
Chiar să crapi ori de ce dor,

Cum ohtezi, simți mai ușor,
Potolindu-ți acel foc.
Orice furii te gălesc,
Ohtînd să mai potolesc
Și te-așezi la al tău loc.

*STIHURI BACHICEȘTI, ADECĂ
ASUPRA BEȚIEI*

Cu glas bachicesc
Eu mă veselesc;
Strig: frați, să cîntăm,
Să bem, să jucăm!
5 Vin mult s-au făcut,
Grija ne-au trecut;
în vin este spor,
Nu e „ah” sau dor.
Bînd să chiuim,
10 Să ne veselim;
Vinul s-au-năspritj
Grija ne-au lipsit.
Au fiert, nu e must,
Acum bem cu gust.
15 Nimeni pe pămînt,
Săraci nu mai sînt,
Orbii fac vederi,
Săracii averi.
Mușii gură prînd,
20 Șchiopii toți sărînd,
Beau și chiuiesc,
Cu Bach¹ prăznuiesc.

¹ *Bachus.*

Eu întâi în joc
Sai și întru-n foc;
25 Danțu-ntii ce trag
Și strig și cep larg,
Să văz mai curînd
Oalele umplînd.
Să chem: frați, veniți,
30 Jucați și săriți!
Cu toți alergați,
Cepuri la buți dați!
Săraci și cu stări,
Toți pe buți călări;
35 Barim cît trăim,
Să ne veselim!

ALT CHIP

Voi să beau, să fiu beat mort,
Inimă rea să nu port.
S-aud cepul scîrțîind
Și ploschița gîlgîind.
5 Să beau, să strig, să răcnesc,
Să cînt, să mă veselesc;
S-aud vinul vîjîind,
Griji și gînduri mai lipsind.
Că din somn cînd mă trezesc
10 Gîndurile mă-ntețesc;
Iar dacă-ncep la rachiu,
De neazuri nu mai știu.
Ci-ncep a striga: și vin
Să stea paharul tot plin!
15 Strig și torn vin în pahar,
Și scap de griji și amar.

N-am inimă rea de leac,
Că n-am bani nimic să-mi fac.
Tot să beau, sărînd, să joc,
20 Cu-ndrăzneală să-întru-n foc.
Fără frică să trăiesc,
De nimic să mă gîndesc.
Numai cîntece să scoț,
Să dau gust ca să bea toți.
25 Să scoț din vin viers frumos,
Să fiu întâi muzicos.
Beat lîngă cep voi să caz,
Să n-am grijă nici necaz.
Că, cînd sînt imputat beat
30 Eu sînt domn, crai și-mpărat.
Nu-mi e frică de nimic,
Nici de mare, nici de mic.
Am grijă numai să știu,
De vin bun și de rachiu
35 Și de timp, să aibă spor
în vin, rachiu, roditor.
Să cîștig, ce-oi cîștiga,
Să-mi ajung-a mă-mbăta.
Griji de nimic să mai duc,
40 Totdauna să fiu cuc.

ALT CHIP

Frați, grijile toate,
Astăzi ne sînt moarte-;
Cu toți la povarne,
Pe brînci la cazane.
5 Ce vreți, visterie,
Sau împărăție?

r

Ce vreți, bani, parale?
Cestea sînt haznale!
La țevi unde curge,
10 Sărăcia fuge.
Toți în mîni cu oale
Cu rachiu, nu goale.
Strigați: sărăcie,
Du-te la pustie!
15 Fugi din fericire,
Du-te la peire!
Afar' neavere,
Toți avem putere!
Rachiul e tare,
20 Toți au făcut stare!
Grijile să-nece,
Toate-n mări să plece.
Copii și neveste,
Grijă nu mai este!
25 Toți într-o unire
Să dăm glăsuire:
Prunii să-nmulțească,
Vița să prăsească,
Că alt nicăirea
30 Nu e fericirea!
D-aici mic și mare
Poate face stare.

ALT CHIP

Frați, îndemnați,
La vii lucrați,
Cu toții săriți
La pruni sădiți!

Că cînd rodesc
Ne fericesc;
Și cei lipsiți
Sînt fericiți.
Oricare, bînd,
10 Scapă de gînd,
Nu mai i-e dor
Pînă cînd mor.
Cînd este rod
Bine-i, norod!
15 Toți cînd văd spor,
Sar pe picior.
Unii culeg,
Alții buți leg,
Cu toții lucrînd,
20 Saltă jucînd.
Bătrîni și mici,
S-arăt voinici,
Toți chiuind,
Umblă sărind.

ALT CHIP

Lume, oameni înșălați,
Ce zadarnic mai umblați
Să-nvățați filosofii,
Și s-aveți dregătorii?
Că orice s-agonisiți,
Știți bine c-o să muriți.
Ascultați-mă de vreți:
învățați-vă de beți,
Și totdauna să fiți,
10 Și bogați și procopsiți.

Toți atunci și mari și mici,
    Cum beți, sînteți grămățici.
De ce griji și osteneli
    Pentru mult-agoniseli?
15 Ce haine și-mpodobiți
    Și să nu fim veseliți?
De ce mult să ne-mbrăcăm,
    Și să nu bem, să cîntăm?
Pentru ce bani mulți s-avem,
20   Grija să le mai ducem?
Nu-i mai bine, cît trăim
    Pururea veseli să fim?
Sau cei ce să ostenesc
    Cestea de agonisesc
25 Și filosofi învățați,
    Și boieri, și împărați,
Nu moare plin de nevoi
    Tocmai ca și d-alde noi?
Noi, mai bine, cît trăim,
30   De nimic să nu-ngrijim,
Ci să cîntăm, să jucăm,
    Pe lîngă buți să strigăm:
U! iu, iu și hop, hop, hop!
    Puneți, puneți, la buți pop!
35 Săriți să le ridicăm
    Toți să bem și să strigăm:
Iaca, iaca, iac-așa,
    Nimeni nu vrem altceva.
Nu trebuie să muncim,
40   Averi mari s-agonisim,
Numai goli să nu umblăm,
    Orice-om putea să purtăm.

Iar mai mult ce prisosim,
    Tot la băut să jărtfim.
Și să fim mai fericiți,
    Decît acei procopsiți.

CARACTERURI

COMPUSE DE PARIS MUMULEANU

1825

PROCUVÎNTARE

*„Ochi avem să vedem
Urechi avem s-auzim...”*

Pipăit și învederat lucru este la toți că relele năravuri, care aduc moliciunea și desfrînarea, sînt prăpădenii nu de familii și orașe în parte, ci de noroade și împărății întregi; această știință nu să cuvine numai celor mari și învățați, carii prin deprinderea multor citiri și a predării de istorie, ce este oglinda întru carea vedem luminat anii veacurilor trecute grămădiți și popoarele dărăpănite și căzute în prăpastia nimicului, ci la toți de obște, și mai virtos la orășani, carii totdeauna sînt aplecați la patimi și supuși prin tragere firească către dăsfînări. Firește omul este pornit spre desfătări precum orășanul și țăranul, dar mai mult și mai cu de-adinsul sînt căzuți orășanii în dulcele dăsfînări ce aduc neîncontenite amărăciuni lor, pentru că din orașe iese și naște luxusul ce molipsește și turbură odihna și fericirea lor și ațîță ambiția carea dărăpăna toată odihna lor. D-această neprețuită și mai presus de toate alte fericiri învățătura istoriiei, care este judecătorul împăraților celor tirani și desfrînați, îndreptar de viții în viitor și cunună de laudă bărbaților celor mari și virtuoși, fiind lipsită patria noastră, au ajuns creșterea din care atîrnă toată fericirea unui neam, în nebăgare de seamă. O soartă a norocului, o întîmplare dușmană a neamului

omenesc, presărînd adeseori nenorocirile ca o ceață prin munți în patria noastră, au acoperit atît întunecul neînvățaturii neamul[ui] nostru, încît nici cea mai bună maică, ce] este dascăl de moral fiilor săi, nu știe nici catihisul, care este temeiul legii și credinții noastre.

Tristă întîmplare a vedea pe părinți, carii sînt învățători familiii sale, înșiși exemplul relelor năravuri și pre toți orășanii într-o moliciune și lăsînd învățătura în nebăgare de seamă. Această lumină a fericirii omeneshi fiind de tot stinsă de la noi, umblăm fieșcare dintre noi prin noaptea poftelor, lăsînd să se stingă de tot lumina învățaturii, carea, luminînd, ne arată întunecul ambițioasei Semiramis; ca o făclie ne luminează d-aici și pînă la zadarnicile cheltuieli ale Corintului, și pînă la căderea romanilor, strămoșilor noștri; aceștia, prin simplitate, prin bărbăție și lucrarea pămîntului, să făcură biruitori lumii iar prin luxus și zadarnicele cheltuieli, de care neamul nostru astăzi este molipsit, căzură de tot, biruitorii lumii.

Luxusul ce stinse și dărăpănă atîtea noroade și republici, să întinse atît și în neamul nostru, cît fieșcare, cîrmuit de capriția sa, pune numai poftele sale obiecturi înainte, întrebunțînd felurimi de mijloace spre lăcomia nesățioaselor pofte; beți toți de beția ambițiii, vrem fieșcare a fi nobil, cinstind numai rangurile și dregătoriile și nesocotind meșteșugurile și lucrarea pămîntului din care iese îndestularea și fericirea neamului omenesc. Noi prețuim mai mult treptele boieriiilor care ne fac nefolositori în soțietate, decît lucrarea pămîntului, pe carea toți prințipii și legiuitorii cei mari au cinstit-o, și mai vîrtos mezii și perșii, după

cum scrie Milot¹ despre iconomia lui Xenofont, cum că însuși craiul prînzea într-o zi cu plugarii săi dîndu-le semne de cinste celor bărbați și pedepsind pre cei leneși; și că Chiru² cel Tînăr ar fi sădit multe feliuri de pomi însuși cu miinile sale, și această pildă încă și pînă astăzi să ține în China, că într-o zi a anului fac, ca la o sărbătoare, pompe și țirmonii împăratului, cînd singur povățuiește coarnele plugului spre îndemnul supușilor săi: și această paradă este mai mare decît
5
10
15
20
30

toate alte pompe și țirmonii magnifisente ale tronului său. Iar noi, gonind, precum zic, zadarnicile pofte, lăsăm acest izvor nedeșărtat al îndestulării și al veseliei cei nevinovate, vrînd să arătăm mărimea noastră prin ranguri, socotind că printr-acestea ne deosebim de ceilalți oameni și acestea prejudecăți mai mult
adaogă și asprește capriția noastră ca să ne socotim nobili, fără a judeca că noblețea este a sufletului și nici si[n]gur monarhul cel ce dă vredniciile nu este nobil, de nu va fi virtuos ca să îngrijască de fericirea
supușilor săi și să dea cinstile și boieriile celor ce au merit.

în China, mai adeseori se înalță dintre plugari în ceata mandarinilor, decît din orice alt clas, iar noi, nesocotind acest scump și neprețuit lucru, buna rodire
25
30

¹ Claitde François Millot (1726-1785) fusese tradus de S. Micu și I. Ilolnar-Piuaru, în lucrarea apărută la Buda în 1800 cu titlul *Istoria universală, adecă de obște, care cuprinde în sine întîmplările veacului vechi.* [C]’-ii; cel Tînăr (424 — 401 i.c.n.).

riile către mai-marii săi, către patrie, către neam și unul către altul în soțietate. Prețuim blana risului mai mult decât buna iconomie și smerenie, nejudicând că aceste nu ne face cinste, ci mai virtos ne adaogă
5 rîs și defăimare de la celelalte neamuri, cînd sîntem lipsiți de buna învățătură. Printr-aceste moliciuni și trageri smreduindu-ne boala poftelor, nu vedem alt decât luxusul triumfînd cu steaguri pe toate ulițile orașelor în patria noastră. La atîta au ajuns cinstea
10 hainelor, cît de s-ar înfățișa prost îmbrăcat în chip necunoscut înaintea cuiva însuș Petru cel Mare, carele au turburat cu duhul său toată Evropa, ar fi prea nesocotit, iar de am îmbrăca o statuie în blane scumpe și am scoate-o la plimbare într-un echipaj scump,
15 poleit cu aur, negreșit că toți speriat o am privi; de aceea poci zice că luxusul este boier acum și boieriul, sluga luxusului.

O! ce rușine a neamului, vîzîndu-ne într-această stare! Să ne speriem de cele din afară ale omului, să
20 fim îmbrăcați cu haine scumpe, care ne aduc la peire și goli de buna învățătură, care ne face și pentru acum și pentru viitor fericiți! Să vedem pre bărbați cum prin răul lor exemplu stric pe muierile lor și pre muieri cum prin reaoa creștere ticăloșesc pre bărbații lor,
25 să vedem pre părinți cum să dezbrac pentru măritișul fetelor lor și pre sărmanii tineri cum să robesc singuri pentru zestre, din pricina neînvățăturii, neștiind nici unii a prețui cinstea, nici alții a meritarisi dridul vredniciei.

30 Ce tristă stare! Să vedem iar pre sărmanii fii lipsiți de o bună creștere, ce-i poate aduce la fericire, părăsiți de mumele lor și năpustiți pe mîinile doicilor și a slu-

¹ A molipsi.

gilor! Mai mult iubesc maicile plimbările și conversațiile decât pe scumpii lor fii; mai plăcut le este a petrece vremea și a să zăbovi întru defăimări și birfeli zadarnice, decât a să deprinde în lucruri căsnicești și a citi
5 Catihisul, Gheografia și Istoria sfîntă întru auzul fiilor săi, ca să-i facă creștini buni, să-i învețe frica lui Dumnezeu, „căci începerea înțelepciunii, zice Solomon, este frica lui Dumnezeu” și Istoria sfîntă să cuvine să fie cea mai dinții învățătură a creștinului, precum
10 zice Milot; încredințează pe fiii lor slușilor, carii strică năravurile lor, și dascălilor de la carii d-ar învăța toate științele și filosofia, cu cel mai bun metod și sistemă al unii Universități, nimic nu i-ar folosi, de n-ar fi drept credincios și plin de moral din exemplul
15 părinților săi.

Această rea creștere au adus și credința noastră, care este mai presus de toată nădejdea unui om cinstit, în nebăgare de seamă. Mai cu venerație și mai mult respectăluim pe un mai mare al nostru, decât pe Dumnezeul Dumnezeilor; înaintea unui mai mare al nostru
20 stăm tremurînd cu capetele goale și înaintea marelui jărtfelnic, unde să jărtfește Mielul lui Dumnezeu, stăm cu căciulile în cap, vorbind și rîzînd de multe ori, nemaiprivind și la celelalte neamuri creștinești,
25 cu ce cinste stau în bisericile lor, nu pricinuiesc delicateți și slăbiciuni de cap ca noi. Și n-avem pildă numai din evropei apuseni, ci și din răsăriteni; dar noi, lipsiți fiind de buna creștere, am urmat streinilor numai la cele rele năravuri, iar cele bune au rămas tot pe seama lor, neîmpărtășindu-ne și noi dintr-însele.
30 De la unii am luat desfătările, plimbările, jocul cărților și cheltuiielele cele peste seama noastră... Și de la alții • zavistiile, neunirea, hrăpirea, întrecerea la cinste, stricarea sîngelui și mîndria, păcatul cel neiertat...

Vedem iarăși pre stăpini că prin relele întrebuițări stric și desfrînează pe supușii lor; fără a gîndi că sînt datori pentru fericirea lor, și că au să răspundă odinioară pentru datoriile lor; la aceasta și Țițeron zice: „Că cei mari să să facă pildă norodului, și toate vor face bine, iar cînd patimile și răutățile celor mari să prea întind, atunci smreduiește orașe întregi. Cînd cei mari trăiesc dăsrînați, cu doauă chipuri să fac vătămători în obște și nu numai că sînt răi orașani, ci dau și la ceialalți răutatea, nu numai ei iar sînt desfrînați, dar desfrînează și pe ceilalți; exemplul răutății lor este mai mare decît ceea ce fac ei înșiși.”

Toate acestea cîte zic nu vin din alt decît din reaoa creștere, că ceea ce văd fiii la părinți, aceea și imitează; unii părinți las pă ticăloșii lor fii în brațele sărăcii, relelor năravuri, alții să trudesca să le lase averi fără creștere, arme cu care să să omoare pre sine și să rănească patria și neamul lor, întrebuițînd averea numai în dezmerdările lor.

Vai! sermani părinți, cum fac însuși nenorociți pe fiii lor! Nu să căznesc să lase fiilor vistieria cea neîmpuținată a temerii de Dumnezeu, comoara cea nedeșărtată a moralului și caracterul bărbatului cinstit, care este rangul cel mai înalt, ce rădică pe om la treapta fericirii și a nemuririi. Nu văd atîtea zidiri dărăpănate, aici în patria noastră, pe care le moștenește pustiirea, dacă fiii celora ce le-au făcut au fost fără bună creștere și fără frica lui Dumnezeu. Părintele cel bun îngrijește să lase mai întîi bună învățătură fiilor săi, iar nu bogății, care nu sînt ale lor, ci ale vremii; nimic nu este al omului, decît numai virtutea prin care împlinește fapta cea bună, pre care nu o putem dobîndi prin alt, decît prin învățătură și prin buna creștere; învățătura numai singură este și ne va fi îndreptarul

vieții noastre și aici și după mormînt; iar nu averile cele multe, care ne moloșesc și ne face trîntori în soțietate, trăgîndu-ne cu totul la desfrînări și nemaiputînd niciodată stîmpăra setea poftelor noastre; sîntem siliți a întrebuița mijloace necinstite sau a [ne] hrăni de la aproapele nostru cel mai slab, în loc să ajutăm greotății lui, precum zice Apostolul: „că noi cei tari să purtăm sarcina celor slabi”.

5
10
15
20
25
30

Și nu numai la această prăpastie ne aduce bogăția cea fără bune năravuri, ci și la neomenie, la asprime, la nemilostivire, depărtîndu-ne de toată fapta cea bună, precum zice Evanghelia: „că mai lesne este a intra funia corăbiei prin urechile acului, decît bogatul întru împărăția lui Dumnezeu”. Aceasta o zice singur Mîntuitoriul, învățătorul învățătorilor, gura cea nemincinoasă, nu defăimînd bogăția, ci pre bogat, carele, ori că o ține numai pe seama sa sau că o cheltuiește în desfrînatele lui poftes, nemaigîndînd vreodată la nemurirea sufletului sau a numelui său, ca din agonisirile sale ce au cîștigat din bunul patriei să facă vreun monoment santimental, precum o casă pentru săracii ce să tăvălesc pe la ulițe, vreo zidire pentru copiii ce să arunc pe la răsăpîntii, sau ceva cărți de științe în limba patriei, pentru luminarea neamului; acestea și altele asemenea acestora sînt faptele bogatului cu care poate să-și agonisească și nemurirea sufletului și a numelui său, iar nu milostenia ce o dau pe la ușile bisericilor întinzînd mîna cu cîte o para săracului, carii în urmă umblă hrăpștînd și gemînd pe uiițele cetății, tăvălindu-să în picioarele noastre; și noi, îmbuibați de tot binele, nu simțim durerea lor, socotînd mai virtos c-am făcut datoria noastră cu paraoa ce am dat; lipsiți fiind de învățătură, nu știm cît sîntem datori, că tot patriotul orice agonisește din bunul patriei sale, dator

este a cheltui în folosirile ei jumătate, căci ea este muma lui și neamul frații săi; și poate că sînt mulți, care ar putea face și asemenea lucruri și să lase din destul și fiilor săi. Acestea sînt datoriile moralității, cu care este dator fieșcare patriei sale, și numai cel ce împlinește acestea este adevărat fiul său, și vrednic de cinstile sale. Acestea sînt faptele cele ce caracterisesc noblețea, iar nu desfătărilor, lenevirea și luxusul.

Pre bărbații cei mari nu-i stînjinesc rangurile să alege după interese, să lucreze cîmpul, să ție economia casii, și c-un cuvînt, nu să rușinează a fi gazdă bună. Nu umblă totdeauna în echipaj îmbrăcat în haine scumpe, nici face bogate mese, căci acestea sînt capul desfrînării, precum zice Apostolul: „că mîncările nu ne vor pune înaintea lui Dumnezeu, fraților”; printr-aceasta însemnează dumnezeiescul Ritor, cum că, nici mîncînd peste măsură nu folosim, nici postindu-ne mult, iar fără a avea fapte bune nu ne folosește.

Acestea și altele asemenea acestora, sîntu-mi ca o oglindă înainte, le privesc în toate zilele; tristă și dioasă privești, a vedea unele ca acestea în patria noastră, boală ce nu se poate prin alt a să tămădui, decît prin doftoria învățaturii și a bunelor sfaturi; acestea socotindu-le eu de lipsă și trebuincioase, de multe ori am hotărît să scriu ceva spre a împlini datoria către patrie și către neam, dar fiind neputincios d-o așa întreprindere grea, nu îndrăzneam. Apoi iar socotind că tot din cît are și dă jărtfă i să primește mai bine decît celui ce dă din prisos, am luat îndrăzneală de am scris aceste obiecturi satere, prin care arăt osebite caracteruri și rele năravuri, nu defăimînd neamul și persoanele oamenilor, ci diferitele caracteruri, pentru că eu nu zic că este Constandin, Alexan-

dru, Frideric, Vlaicu sau Măria, ci numai pe singură patimă o defaim; cu toate acestea, tot mă tem de judecata oamenilor, și știu bine că mulți citind s-or aprinde, și îmi vor împluta, unii zăluzi de vreo capriție și alții rușinați de vreo patimă; cei rușinați de patimă mă vor defăima și mă vor ponoslui \ zicînd cum că numai eu unul m-am aflat, care voi să dau sfaturi și să îndreptez pe oameni dintr-atîta lume și oameni mari, pentru că la noi sînt oameni mari numai bogății și cei cu stare, iar cei ce știu ceva și au talanturi, nevînd acestea, nu sînt oameni mari. Acestea le vor zice cei proști, carii s-ating și carii sînt stăpîniți cu totul de vro asemenea patimă, pentru că chelul, după proverbul ce-avem în limba noastră, orice i-ar zice neștine, nu să minie, iar de-i va zice chel, să aprinde, să turbează de minie. Iar cei zaluji de capriție, vor zice că ce am scris, și cum poci scrie ceva bun, în vreme ce n-am învățat științele și filosofia, nici multe limbi, si că mai de lipsă era rumânilor acum acestea, decît poezia versurilor mele.

La acestea nici eu nu mă împotrivesc, nu mă lasă adevărul să zic altfel, decît că filosofia și științele sînt mult mai trebuincioase și de lipsă în viața soțială, dar cînd moralul lipsește, Loghica și Metafizica nimic nu ne folosește, decît ne ascute mintea spre răutate, ne agerește duhul spre desfrînare, și ne dă arme de născociri cu care să rănim și să ne rănim; acesta este folosul învățaturii fără moral. Iată dar îndreptarea mea, de ce îndemn am făcut aceste satire, socotind că mai întii, printr-aceste glume, să fac doao folosuri, adecă și să-și mai îndrepteze unii năravurile lor, și aflînd plăcere să se deprinză mai mult la cetit, că nici

† A bănuî, a reproșa.

T

un lucru nu este mai plăcut la om decît muzica și poezia; acestea sînt farmecul oamenilor, afion¹ ce amortește bărbăția lor, și entuziasm ce-i face eroi nebiruiți; aceasta este cea dintîi învățătură a oamenilor,

5 și prin poeți și poezie s-au deșteptat toate neamurile. Și de vom merge întîi la izvorul cel nedeșertat al grecilor, vedem poezia lui Omir, apoi trecînd în istoria sfîntă, vedem cele mai frumoasă cîntări ale psalmistului David tot în versuri; aceste cîntări nu sînt

10 vrednice de judecata omului fiind lucrarea Duhului Sfînt; dar și toate celelalte neamuri din vechime și pînă acum, tot prin poezie au luat începere întru învățăturile lor, și poeții sînt cei mai vestiți și lăudați de veacuri pentru jenia și talantul lor; printr-această

15 numai singură lucrare să poată deștepta și rumânii și adăpîndu-să din fîntina dulcii poezii, prin farmecul ei vom începe a gusta și din neprețuitele științe ale filosofiei, iar alteori, ce cărți am face nu vor fi mai mult, decît pentru cei învățați și pentru școlari, carii

20 la noi sînt prea puțini, și celelalte cărți i-ar sta sărmanului om toate în casă ca niște hîrtii netrebuincioase, căci această cercare au făcut-o numai iubitori de neam din Transilvania, cu ceva cărți ce au tipărit și au cercat simțitoare pagube, pentru că cumpatrioții

25 noștri, mai bucuroși dau o sută de lei p-un mod nou să fie modist, decît zece lei p-o carte să fie înțelept; nu este la noi beția învățăturii, care ne cinstește, ci este beția luxului, care ne ticăloșește. în limba franțoească vedem ediții de opt, de zece, și pînă la

30 doaozeci de ori, iar la noi nu numai că nu s-ar face ediții mai multe, dar nici a treia parte a părții din cele ce s-ar tipări nu s-ar vinde.

¹ Plantă sau substanță ce conține opiu.

Aceste sînt pricinile ce m-au îndemnat să compui aceste satire, și de-mi vor zice unii, precum zic, că n-am scris bine, nici ceva lucruri vrednice de cinste, eu nici mă îndreptez cu îndreptări zadarnice, care ar

5 privi la a mea laudă, nici mă micșorez defăimîndu-mă că aceeași laudă îmi va fi, ci zic că ceea ce am scris, aceea să vede, și nici mă tem că voi avea atîta imputare de la bărbați, cît de la muieri, frică-mi este ca să nu ridice și rebelie asupra mea. Poate că în adunările

10 dumnealor vor face și divan, defăimîndu-mă și osîndindu-mă ca p-un cel mai rău vrăjmaș, dar eu socotindu-mă făcător de bine nu mă tem d-un senat așa slab al căror ministru este capriția, nici mă turbur d-o anafora ce să scrie pe aer, ci mai vîrtos mă voi bucura văzîndu-le

15 că simpt ocară, și atunci nu mai poci aștepta și îndreptarea cînd vor simți cele scrise; și lăsînd toată gluma, eu fac judecător pe oricare damă simțitoare, să judece și cele din prozăcut și cele din obzăcut și de nu vor fi adevărate toate zisele mele, atunci mă mulțămesc a

20 fi socotit de cel mai rău flecar.

Fiți afară din toată patima, socotiți-vă că nu sînteți românce, ci niște spartane, care ura luxul, și atunci numai veți cunoaște adevărul, cînd după amara dojana a muștrărilor mele, veți dobîndi nectariul dulcii învățături și vă veți împrieteni cu muzele, prin care puteți

25 afla folosul și calea fericirii ceh adevărate. Acum știu că vi să va părea aspru sfatul meu dar în urmă cunoscînd folosul, veți dori de prieteșugul meu, mă veți face familiar, ca și altădată să vă mai scriu versuri; sînt prea încredințat că satirele mele vă va face

30 plăcere.

Solon, cîntînd numai două-trei versuri prin Atina, i-au entuziasit pre toți s-apuce armele, iar eu dîrdîind atîtea multe satire, n-oi putea face pe fămeile noastre

să să dăprinză la cetit mai mult decît la plimbat?
printr-aceasta numai vor cunoaște că învățătura
este izvorul moralului, carele împărțindu-să ca un
riu în doaă, adecă în moral religios și moral politicesc,
5 constau într-o unire amîndoao și dînd biserica, maica
noastră, filosofiii ființii sale glasul temerii de D[u]mnezeu,
leagă împreună pre cel slab cu cel tare, pre bogatul
cu săracul, pre orășan cu țaranul și pre împăratul cu
păstoriul.

10 Nod sfint! legătură a nemuririi! vino acum și la
noi, dorito; destul ai fost acoperită de întunerecul
varvarismului și omorită dă fanatismul stărilor împrejur!
Arată-ne noao Eliconul și Olimbul, ca împreună cu
muzele să instrunăm lira lui Apolon și, cîntînd c-o
15 armonioază și dulce melodie cîntarea cunoștințelor, să
ne arate ele în urmă și celorlalte nații, în scurt, să ne
facă frați lor și prieteni Omirilor, Ovidilor, Metastazilor
și Rășinilor. Destul am dormit, vremea este să
ne dășteptăm! Să ne grăbim a intra în templul lor
20 ca să nu mai rămînem afară, umblînd întru întunec.
Pînă cînd să dormim nedășteptîndu-ne, ca să vedem
slava celorlalte neamuri?

Privind la toate neamurile Evropii, vedem că prin
lumina învățaturii au aflat umbletul pre mări și oțean,
ca pre uscat, au măsurat înălțimea și mărimea soarelui,
25 au desăvirșit atîtea și atîtea științe și au aflat
mulțimi de meșteșuguri trebuincioase în soțietate, de
care mintea noastră să spăimîntează; prin singur
numai iscusința și născocirile noastre, cunoaștem adevărul
30 psalmistului David ce zice că: „puțin oareșce decît
îngerii cu mărire și cu cinste au încununat pe om”.
Și precum din necazuri, prin rugăciune ne apropiem
de Dumnezeu, așa și prin învățatură cunoaștem mai
mult înțelepciunea mărimii lui. Învățătura dar este

izvorul înțelepciunii, duhul adevărului, lumină din
lumină, pentru căci de la Dumnezeu iese și purcede,
din singură lumina lui cea pururea fiitoare. Nu scum-
petea hainelor și a podoabelor ne va face fericiți, decît
5 numai singură frica lui Dumnezeu și dragostea aproa-
pelui, care nu să poate prin alt dobîndi decît prin
învățatură. Nu prețul cel bogat al blanelor ne va face
omeniți și fericiți în puține ceasuri ce avem, ci numai
învățătura; nici strălucirea firului celui țesut pe hainele
10 noastre nu ne luminează mintea, nici ne strălucește
numele înaintea celorlalte neamuri, ci încă ne întuneacă
cu pete de ocară, cu ponosuri și defăimări.

Ajunge dar, frații mei compatrioți, iubirea de cinste
a întrecerii de haine ce ca un dujman stinge viața
15 noastră. Vie la noi iubirea de cinste, ca să fim priia-
tini muzelor, și întrecerea la învățaturi cu celelalte
neamuri, căci acesta este numai lucru ce este și va fi
cu noi! Solomon nimic nu ne-au lăsat din slava casii
sale, că mărețile lui pompe, și bogatele și vestiturile
20 monomenturi și zidiri toate le-au dărăpănat vitejii ro-
mani și le-au acoperit veacurile cu nimicul în pămînt,
numai duhul și înțelepciunea lui au rămas nesupuse
stricăciunii. Destule veacuri sînt de cînd umbliăm într-
acest labirint al neînvățaturii! Acum este vremea să
25 urmăm înțelepciunii albinelor și strîngîndu-ne ca ele,
laolaltă, într-o împreună glăsuire, să lucrăm cine și
ce va putea și neamul cu bucurie să priimească a fie-
cărui osteneală; fie și cît de mică, de va fi morală,
să să socotească drept mare, pentru că în starea care
30 ne aflăm acum, nu putem scoate d-odată nici poeți
mari, nici autori vestiți pe care să-i priimim în școalele
noastre de clasici.

Prea bine vedem în istorie că toate lucrurile și învățaturile
la început au fost proaste și cu vreme s-au de-

r

săvârșit și au ajuns în starea care le vedem; nici noi dară nu trebuie să cerem lucruri peste puțința noastră, ci să mulțumim celor ce se ostenesc pentru orice ne va da. îndăstul că ceea ce zidesc, zidesc fără de materie, lipsiți fiind și d-un dicșioner, de unde să putem ideile și zicerile noastre prin termeni hotărâți să le arătăm, ci fieșcare ceea ce scrie, scrie după genia și ideile lui, pentru că din pricina întâmplărilor niminea n-au îngrijit de vreun folos asemenea patriei, ci pînă în anul 1688, în zilele vrednicului de pomenire Șărbavodă Cantacozino, am fost lipsiți și de *Biblie*, de *Noul* și *Vechiul Testament*, temeiul credinții noastre, iar de alte cărți și scrieri, încă și de o gramatică, am fost foarte lipsiți în limba noastră, pînă în zilele vrednicului de laudă boier Enăchiță Văcărescul. Acest vrednic de pomenire au dat întii neamului gramatica la lumină, dar în urmă cine au îmbrățișat rîvna ca să-i fi pus ostănelele în lucrare? Nimeni nu s-au aprins d-această rîvnă, ci i-au lăsat ostenelele în nebăgare de seamă; lucrul cel scump s-au socotit ca cel mai de nimic; nimeni nu i-au moștenit rîvna, precum zice însuși, prin cuvîntul gramaticii ce face către răposatul întru fericire Filaret, episcopul Rîmnicului, în anul 1787. Că: „las clironomi și pă fiii mei cei trupești și pă fiii mei cei grămăticești ca să clironomisească dragostea, rîvna și silința cea pentru cinstea și folosul patriei”.

Triste și dioase suveniruri ne sînt noao aceste vorbe! cînd vedem că nimini nu i-au urmat și poci zice că de cei învățați, nici s-au văzut, nici s-au citit aceasta observație ce ne face asupra limbii noastre, ci nesocotite ostenelele eroului stau răsipite aicea și colo, prin miinile și casele cele prostatice, carii nu să pot folosi din lumina lor, dar va veni vremea și la noi, cînd cei ce nu să tem de nenorocirile lui Omir, ci gonesc slava

lui, ca să ne arate cît sîntem datori țarinii acestui boier; și bine ar fi frații mei compatrioți ca să fie veacul nostru acest aurit timp.

5 Vremea este să lăsăm toate neputințele și pricinuirile ce au fost pînă acuma în neamul nostru; să lăsăm vorbile și defăimările iubitorilor de întunec, ce zic că limba noastră nu să poate aduce la desăvîrșire. în destul ne-au pătat prin amăgiri răi bîrfitori și noi, beți de amăgirea lor, uitasem că noi avem limbă și 10 că sîntem neam. Necunoștința limbii ne-au făcut să uităm datoriile naționale și să fim neutri. Să rădicăm dar voala de pre ochii noștri, să vedem dăzvolt folosul ce au căpătat prin cultivirea limbilor lor. Nimic să nu ne proprească sărăcia limbii noastre, căci maica 15 ei latina este izvorul de unde s-adapă toate limbile Evropii și orice idei și ziceri ne-ar lipsi, nici să ne rușinăm a o lua, nici să ne sfiim, zicînd că nu e rumânească, că vremea le va face cunoscute de obște în neam, precum s-au făcut multe grecești și slavonești 20 în toate caștelariile noastre, precum: *logofăt za divan*, *vataf za vistierie*, *tolcopisah* și altele asemenea, și acei care le zic parcă le dă Dumnezeu sănătate, pîrîndu-li să că de vor zice altfel păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu. Acestea sînt ideile celor ce știu puțină gramatică gre- 25 ceașcă, oameni carii n-au sperienție de lucruri, plini de superstiții și carii își întăresc judecata pă cîte o idee ruginită, fără a cerceta să vază că toate limbele au o țesătură și sînt împrumutate una de la alta.

30 Rușii, care au pă slavoana foarte bogată și încă au luat o mulțime de ziceri din limba latinească; și limba noastră, care este o fiică latinii, nu să poate împrumuta mai bine de la maica sa, decît de la flocoasa slavoană? în destulă vreme ne-au făcut surzi, ca si cei ce n-aud nimic în sfintele biserici și de au

fost acea politică pentru interesul nostru, după cura
scrie Petru Maior, în cartea ce face pentru începutul
românilor, și pentru creșterea și scăderea limbii, vre-
mea e să-i mulțumim acei faceri de bine, să mulțumim
5 slavoanii, să mulțumim grecii și să îmbrățișăm pe
latina, maica noastră. Nu zic ca să învățăm numai
pe latina și să trecem științele într-însa, că aceasta
ne va fi aceeași nebunie, ce am avut ca să învățăm
limba elinească, ci să lucrăm limba noastră cea vorbi-
10 toare și să luăm numai acelea care ne vor fi de lipsă
de la greci și de la latini, iar cele slavonești vorbe și
ziceri, câte sînt dulci la auzul nostru și câte sînt prea
de obște în norod, să le întrebuițăm, iar câte sînt
numai în gurile celor învățați și câte sînt aspre, de
15 fărîmă limba și dinții noștri, să le lăsăm.

Acesta este chipul prin care ne putem folosi și
noi din ceea ce ne aflăm. Eu nu dau sfaturi, nici nu
zic să lăsăm de tot limbile cele streine, că aceasta ar
fi o nebunie nesocotită a mea, dar mai întii trebuie să
20 învățăm gramatica și științele în limba noastră, precum
toate neamurile, ș-apoi să învățăm limbi streine cît de
multe, că atunci ne vom folosi mai bine dintr-însele,
iar nu copilăria noastră să o pierdem p-o gramatică,
și în urmă, cînd vreme nu ne mai rămîne, să ne apucăm
25 de științe. Copilul are trebuință numai a citi în limba
sa și în urmă întră în gramatică și în științe, căci limba
o știe, iar nu-și pierde vremea cea mai scumpă a sa
să învețe limbi moarte și ziceri ca papagalul, precum
obișnuiesc unii, că învață franțozește numai ca să zică
30 „*bonjur*” și „*je vu saliu*”, iar nu ca să-nțeleagă pe autori
și poeții cei mari și ca să zică oamenii că știu franțozește,
iar nu ca să se folosească. Unii ca aceștia niciodată nu
umblă după folosuri, ci după vînturi și capriții; cum
pot conjuga un verb și cunoaște glasurile muzicii și

doao-trei note, să socotesc învățați; încă mulți din cei
ce știu ceva imputîndu-li-să de alții, că nu ostenesc
pentru neam, să îndreptează cu sărăcia limbii, alții iar
să căznesc să arate tot cu o zicere românească mai multe
idei, lucru care nu să poate, iar nu cum n-avem o zi-
cere, s-o luăm latinească sau grecească, ci vrem să fim
noi mai presus decît franțezii. Nu vedem că dicșionerul
lor e plin de cuvinte grecești și înțeleg foarte bine
că scriitorii nu scriu pentru lumînărari și pentru croitori
10 neînvățați, ci scriu pentru cei ce iubesc cetirea? D-aceea
și eu am întrebuițat multe cuvinte streine și știu că
mulți o să facă dispote și or să mă dăfaime, dar
facă ș-împuteaze-mi, că sînt mulți căroră le va plăcea
și părerea mea, și de mă rătăcesc eu, mă mulțumesc
15 a mă rătăci cu Văcărescul, întiiul neamului gramatic,
pentru că de ne vom ținea tot d-aceste prejudecăți,
totdauna mai rău vom fi rătăciți, și limba nu să va
mai lucra în veac, și atunci în zadar ne mai putem numi
că sîntem un neam.

Toate neamurile au națională mîndrie. Englezii să
mîndresc întru înțelepciunea lor, franțezii în duhul lor
și nemții în filosofia lor, toți au iubirea de sineși și
învăț limbile lor, iar noi, necunoscînd această națională
mîndrie, am lăsat de tot în nebăgare de seamă limba
25 noastră și poate că sînt multe case care n-o cunosc de
leac, din pricini ce arăt mai sus; zadarnice îndreptări
ale unor ca aceștia, pentru că la silința cea cu scumpă-
tate, nimic nu este cu anevoie și iubitorii de osteneală și
de folos neamului omenesc, cu mari primejdii și trude
30 au brăzdat și au născocit lucruri cu totul necunoscute
lor, iar noi, limba noastră, lucru ce este început, nu-l
putem aduce la desăvîrșire? Rîvnă numai de patrio-
tism și mîndrie națională să între între noi ș-atunci toate
nevoirile ni să vor părea lesnicioase. Neamurile să mîn-

drese și are cinste a zice portugalezul că e portogal și danimarchezul că e danimarc, iar noi, în starea care ne aflăm, să ne fie rușine a ne mai numi români? La această stare ajunge neamul cel ce pierde mîndria cea națională și rîvna de patriotism.

5 Acest scump și neprețuit lucru de tot s-au pierdut de la noi. Mult mai mult patriotism era între moșii și strămoșii noștri, cînd învățăturile nici în Evropa nu era în starea de acum, decît la noi acum. Aceia, plini de fapta cea bună, n-au lăsat moștenitori, fii și nepoți pe avutul lor, ci au lăsat neamul și patria, a moștenit ostenele lor, adecă mănăstirile cele mult înzestrate, lăsîndu-le ca niște magazii pentru săraci și ajutoare obștești. Mult mai bună era învățătura lor, căci era 15 plini de rîvnă către Dumnezeu și entusiasii de patriotism, simțirea cea mai sfîntă. Preafericiți, aceștia strămoși ai noștri, pentru dragostea ce avea cătră Dumnezeu, cătră patrie și cătră neam, s-au silit cu mari ostenele și cheltuieli de ne-au intradus toată sfîntă Scriptură și ceea 20 ce să începea de un domn sau de un arhiereu și nu să isprăvea, următorii le urma cu mare silință. Aceștia s-au silit mai întîi la ale legii, după dreapta datorie și sîntem datori țărîinii acestora și altor carii au lucrat și ne-au lăsat multe cărți bisericești, de care acum nu 25 e timp să-i arăt pe nume, cu toate că sîntem datori pe toți a-i cunoaște, pentru că mulți au stătut vrednici de toată lauda în istorie, dar noi nici pre cei mai străluciți bărbați ai neamului nostru nu-i știm.

30 Pre cei mai dinainte vestiți domni și mari bărbați, îi cunoaștem în istoria neamului, iar pe cei ce s-au ostenit întru luminarea neamului în lege și credință, îi putem găsi prin cărțile ce s-au tipărit aici, în Moldova și în Transilvania. Aceștia n-au pricinuit pricinuri zadarnice cu sărăcia limbii, precum noi acum și toți cîți pun

înainte această îndreptare mai mult să defăima, pentru că pe iubitorii de neam, nici o nevoie ce este pentru favorul neamului nu-i stînjinește.

5 Protopopul Petru Maior, revizor al tipografiei Universității din Buda, pentru iubirea de neam, multă vreme s-au ostenit la cartea ce ne-au făcută că să ne arate că sîntem din romani iar nu din dachi, a căruia osteneală este vrednică de toată cinstea, socotindu-l de autor în limba românească. Asemenea scriitor să 10 poate socoti și un Dimitrie Țichindeal, preot iarăși din Banat, carele au compus fabule asemenea lui Esop în limba românească, dar, pentru că noi nici știm, nici cunoaștem limba patriei, nici cărțile acestor iubitori de neam nu le știm; mai mult să cunoaște un pîrcălab bogat în patria noastră, decît un bărbat ce-ar scrie. 15 Toți cîți s-au ostenit d-au scris, nimic n-au folosit, ci mai vîrtos au cercat și pagube.

Românii din Transilvania totdeauna au fost doritori de limba neamului, ei nici au pregetat, nici au pricinuit ceva, ci unii s-au ostenit de ne-au dat și ceva cărți de științe în limba patriei, dar cine din noi le-au cumpărat ca să-și îplinească și datoria către neam? să cercetăm și limba și să facem și ajutor celor ce s-au ostenit ca să poată săvîrși tot șirul lucrului ce au început. 25 Nimini din compatrioții noștri, din cei ce știu prețul acest[ui] fel de ostenele, nu le-au cumpărat, ci au rămas de să tăvălesc prin mîinile meșterilor, pricinuind și la aceasta unii, cum că limba din Transilvania nu este plăcută, ci și aceasta este o proastă îndreptare, pentru că albina nu scoate miere numai din cele bune flori, nici cel greu bolnav nu să sînătoșește numai dintr-o doftorie.

Aceștia sînt exemplu netăgăduit și urmează ca și noi, orice carte vom vedea în limba patriei, să o

priimim cu cea mai mare dragoste, mai bine să aruncăm bani pă cărți cît de proaste românești decît pă jurnale sărăcești.

5 Acesta este chipul cu care numai putem tămădui veninatele rane ale neînvățăturii și toate nevoirile și popririle pe care adesea le schimbă norocul, nimic să le socotim, pentru că nu ne mai iartă vremea a pricinii schimbări de stări împrejur sau să zicem că streina stăpînire vrăjmășește binele nostru.

10 Acum avem domn¹ și stăpînitor fiu al patriii, din însuși sîngele și mădulările ei, pre carele, privindu-1 în scaunul cel domnesc, îl cunoaștem domn și stăpînitor, iar afară din pompele monarhului privindu-1, îl cunoaștem un mădular al neamului și un părinte
15 la tot cel cinstit român ce lucrează pentru binele și folosul patrii. Prevederea cea ce i-au încredințat cîrma stăpînirii și l-au ales a fi cîrmuitor ca să ne scoată din furtuna și viforul ticăloșilor, la limanul fericirii, mai-nainte au cunoscut inima unsului, cea iubitoare de neam.
20 Voioși dar și noi a scăpa din vifor la limanul fericirii, trebuie să fim vîslași buni bunului cîrmaci.

îngrijirea ce au arătat boierii, patronii noștri, cu trimiterea tinerilor în Evropa pentru luminarea neamului, este semnul fericirii noastre. Datori sîntem și
25 făcătorilor noștri de bine, datori sîntem și patriii. Tinerii s-aștept, Apolon ne cheamă, muzele ne strigă, lira este întinsă, Olimbul e slobod. Toți dar să ne facem prieteni muzelor; unii Caliopii², alții Uranii³ și alții iubiții Erato⁴, și, întinzînd cu ele lira, să cîntăm noă
30 epocă, să răsune iho, depărtînd cele trecute!

¹ *Grigore al IV-lea Ghica*. A domnit între iunie 1822—aprilie 1828.

² *Caliope* — muza poeziei epice, a elocinței.

³ *Urania* — muza astronomiei, a geometriei.

⁴ *Erato* — muza elegiei.

CEI MARI

O, ce ciudă, cît mă mir,
D-al celor mari caractir!
Ce schimbate la ei firi,
Ce gusturi, ce diferiri!
5 Precum ceriul de pămînt
Așa ei de cei mici sînt.
Toți trîndavi, toți lenevoși,
Nestatornici, furtunoși;
N-au ei fapte bărbătești,
10 Toți au minți copilărești.
Toți de mititei iubesc
Lucruri care nu-i cinstesc;
Toți, de cînd sînt băieți,
înclinează lîngă ei
15 Oameni care-i lingușesc,
Care-i laud și-i slăvesc.
Totdeauna cei mari vor
Să aibă-n casele lor
Prefăcuți ce le vorbesc
20 Tot cele ce ei voiesc.
Vor de mulți fi-ncungiurați,
Să stea-ntre ei îngîmfați,
Să le dea închinăciuni,
Să le spuie la minciuni.

r

25 Ei adevăr nu voiesc,
     Nu le place, nici iubesc.
 Socotesc că cite fac
     Și la alți oameni le plac.
 Și d-ar greși cât de mult,
 30 Ei îndreptări nu ascult.
 Ei în sine socotesc
     Că la nimic nu greșesc.
 Nu le plac'a fi-ndreptați,
     Vor a fi tot lăudați.
 35 Fac mese mari, cheltuiesc.
     Chem oaspeți ce-i lingușesc,
 Să-i laude că-s galanți,
     Sînt nobili, sînt figuranți;
 Și cu mesele ce dau,
 40 Și mai mari defăimări au,
 Că satură și hră[n]esc
     Pe corbii ce-i păgubesc;
 Iar nu dau la cei lipsiți,
     La cei săraci și smeriți,
 45 Ci la bîrfași ce le spun
     Basne, la ei cînd s-adun.
 Toate cei mari cînd le fac
     Pentru fală, că le plac;
 Nu fac pentru ajutor,
 50 Sau gîndind la viitor,
 Fac s-auză că-i slăvesc
     Băsnașii ce-i lingușesc.
 La curte cînd plec și vin,
     Vor să vază cum să-nchin
 55 Oameni mulți, care-i aștept
     Cu mîinile strînși la piept.
 Ei gîndesc că nu-s născuți,
     Ci din cer, de sus căzuți,

De a fi poruncitori,
 60 Celor mici stăpînitori;
 Iar acei mici sînt născuți,
     Numai pentru ei făcuți.
 Pe cei mici îi socotesc
     Viermi, nu oameni ce trăiesc.
 65 Zic, cum că le sînt datori
     A le fi lor slujitori;
 Cu nume că-s de neam bun,
     Cum vor pe cei mici supun;
 Fie cît de ne-nvățați,
 70 Cît neghiobi, cît desfrînați,
 L-e destul că-s neam mărit
     Dintr-un sînge strălucit;
 D-un marchez, graf lăudat,
     Din vrun prințip luminat;
 75 Și n-alerg, nu ostenesc,
     Cei mici pentru ei muncesc.
 Nici după științi alerg,
     Nici la școală-ndestul merg;
 Zic că n-au ce osteni
 80 Lor l[e]-e-ndestul a ceti;
 N-au atîtea trebuinți
     Ca cei mici, de multe științi;
 Au venituri, pot trăi
     Fără d-a mai osteni;
 85 Și-într-aceste fumuri fac
     Cu cei mici, orice le plac.
 Dau cu caleșcile lor
     Peste cei mici, de-i omor.
 Zioa umblă la plimbări,
 90 Noaptea șed la desfătări.
 Șăd la cărți, dau, păgubesc.
     Pierd avutul părintesc.

Vin la zioă desperați,
 Parcă-s lei înverșunați.
 95 Se culcă degrab', gemînd,
 Spume, foc, pe nas lăsînd.
 Apoi dorm pînă la prînz,
 Zic: nu-s negustorul, să vînz,
 Nici nu-s oameni lucrători,
 100 A se scula pînă-n zori.
 Și cei ce-a-i întîlni vor,
 Aștept pin săli, pîn pridvor.
 La toate, oricum voiesc
 Pe cei mici îi învîrtesc.
 105 De-au cu cei mici socoteli
 Fie cît de bagateli,
 îi po[rt] sîrmanii de nas
 Pînă de urît le las.
 Toți acei mari și bogați
 110 Sînt foarte nerușinați.
 Toți mint, jur, făgăduiesc
 La nevoi cînd îi gălesc.
 De leac virtute nu au,
 Pe minciuni jurămînt dau.
 115 Cînd au trebi, sînt în nevoi
 Supun pe cei mici ca pe boi,
 Li se jur, făgăduiesc
 Lucruri, ce pă ei hrănesc.
 Le dau nădejdi pîn'la cer,
 120 Ori la cîte ei le cer.
 Le dau loc, îi pun de șed,
 Și cei mici sîrmanii cred.
 Alerg, să primejduiesc,
 La cîte-i îndatoresc.
 125 Cred țirmoniile lor,
 Și-i supun la cîte vor.

Apoi dacă-și săvîrșesc
 Acea treabă ce-o voiesc,
 Nu că cu ei nu mai șăd,
 130 Dar trece și nici nu-i văd.
 Trec repede ș-ingîmfați,
 S-arăt că sînt supărați,
 Sau de șed, iar nu șed mult,
 Zic: n-am vreme să te-ascult!
 135 Cu azi, cu mîine-i prelungesc,
 Pînă-i deznădăjduiesc.
 Fug sîrmanii necăjiți,
 Le pare rău ș-is căiți;
 își împut de ce-au făcut,
HO Și de vremea ce-au pierdut.
 Nu știu că sînt minciñoși,
 Șireți, diplomaticoși,
 Și că cunoștința lor,
 Este scurtă pă picior.
 145 Nici prieteșug păzesc,
 Nici rudenia cinstesc.
 Și cei mici, de mii de ori,
 De le-ar sluji cu sudori,
 O dată d-au șchiopătat,
 150 Toate alte s-au uitat.
 La ei nu e adevăr,
 Nici măcar cît vîrf de păr;
 Socotind că sînt mai mari,
 Cu putere și mai tari,
 155 Nu poate fi defăimați,
 De cei mai mici judecați.
 Iar cei mici, orice greșesc,
 Ei degrab'îi osîndesc.
 Și supunerea ce-o dau,
 160 Zic că datorie au,

Și că meritarisesc,
 Acei mici de le slujesc.
 Toți se socotesc pă ei
 Că sînt fii de Dumnezei.
165 Ei nu sînt cunoscători,
 Faptei buni răsplătitori.
 Uită că e-ndatorat,
 Și cu jurămînt legat.
 Ei caracter nu cinstesc,
170 Nici om din om osibesc.
 La ei este cunoscut,
 Ajutat, cinstit, văzut,
 Cine este verigaș
 Lingușitor, și băснаș.
175 Iar p-alți, cu-alte datorii,
 De le-ar face măcar mii,
 Surda umblă, ostenesc,
 Că ei nu le răsplătesc;
 în zadar fac voia lor
180 Că nu pot fi la favor.
 Ce oaie, lup a putut,
 Ca să-l aibă cunoscut?
 Că ea vrînd prieteșug,
 El hrănește vicleșug!

LINGUȘITORII

Ce spaimă, ce ciumă rea,
 Ce lingoare, boală grea,
 Sînt la crai și la-mpărați¹,
 La prințiipi, boieri, bogați,
5 Băснаși lingușitori,
 De obște supărători!
 Aceștia ne-ncetat,
 Stric al monarșilor sfat.
 Sînt năpîrci, mușc tăinuit,
10 Limba lor ascuns cuțit,
 Organ rău ce pre-i mari fac
 Dup-al lor enteres, plac.
 Parcă-s cîini măcelărești,
 La curțile boierești.
15 Alerg, mînec pînă-n zori,
 Ca cîini strejuitori.
 îi găsesc încă dormind,
 Aștept la uși priveghind.
 Umblă-ncet, d-abia pășesc
20 Pe camarieri sfātuiesc.
 Le zic: vedeți, vă siliți,
 Ce trebuiește gătiți.

¹ în original: împărații.

S-arăt că sînt îngrijați,
 Să nu-i vază supărați.
25 Apoi daca să deștept,
 Intru-ncet și strînși la piept,
 Cu respect mare pășesc,
 Vorba-ncet, parcă șoptesc.
 Pun mina, slujesc la tot,
30 Slugile dă ei nu pot.
 Basmaoa de cade jos,
 Ei o ardic bucuros.
 Alerg, strigă, poruncesc,
 Stau împrejur de-1 gătesc.
35 Le fac hainele că-i șterg,
 Le-nvîrtesc, se-ntrec, alerg.
 Stau în picioare-mprejur,
 Tot găsesc cîte-un cusur.
 Se prefac cum că-1 doresc,
40 O muscă de văd gonesc.
 Apoi iar dacă-1 gătesc
 încep numai de birfesc.
 Din visele ce-a visat
 Scot un „ce” adevărat.
45 Minciuni, basne, sute, mii,
 Parcă-s ști[i]nți d-academii.
 Suie-mpărați și cobor,
 După capriția lor.
 Lumea ei în mîini o țiu,
50 Cabineturile știu
 Ce diplome învîrtesc,
 Și ce sfaturi sfātuiesc;
 Ce curieri au sosit,
 Ce gazeturi au cetit,
55 Ce scrisori particuleri,
 Ce novele prin curieri,

Toate-ntîi la ei sosesc,
 Toate de ei se citesc.
 Negru-n alb ei îl prefac
60 Le vorbesc precum le plac.
 Le stric planurile lor,
 Ce-s pentru obștesc favor.
 Ca să fie ei iubiți,
 Zic că toți sînt fericiți.
65 Să fie norodul cît
 De dări multe amărit,
 Ei zic că e mulțumit,
 Și petrece fericit.
 Ei adevărului sînt
70 Cei răi vrăjmași pre pămînt.
 Caut enteresul lor,
 Nu le pasă de popor.
 Cu minciuni îi amăgesc,
 Zic că-i laud și-i slăvesc.
75 Mari și mici, toți de comun
 Cununi de laude pun
 Și zic c-acum a sosit
 Timpul acel aurit.
 Ei în loc d-ai sfătui,
80 în loc d-ai povățui,
 Mai vulpi încă se prefac,
 Și le spun tot ce le plac.
 Spun de unii că-i iubesc,
 D-alții iar cum că-i hulesc;
85 Cutare te-a lăudat,
 Cutare te-a defăimat.
 Defaim, laud pă de-ntreg,
 Iar al lor favor și-1 dreg.
 Ei pre cei buni clefetesc,
90 Plini de pismă vrăjmășesc.

r

- D-ar fi suflete de miei,
 Ne-ncetat bîrfesc dă ei.
 Clefetesec zavistuind
 Pre cei ce-i văd izbutind.
- 95 Alții decît ei nu vor,
 Să mai fie la favor.
 Ei dau planuri, sute, mii
 De trebi și iconomii.
 Cînd sînt ș-alții adunați
- 100 Ei să nu fie-ntrebați.
 Te miră ce născocesc,
 Merg la urechi, le șoptesc.
 D-acas' iar cînd cei mari plec,
 Lingușitorii să-ntrec,
- 105 Pe scară cînd să cobor,
 Să-i ție de suptiori.
 Știi că cîinii cînd scîncesc,
 Pre cei mari îi lingușesc.
 Plăsmuiesc la născociri,
- 110 Ca s-arate-ndatoriri.
 Au înlesnire la tot,
 Nimic nu zic că nu pot.
 Cînd văd că să bolnăvesc
 Cei mari, ei se[î]nnoiesc
- 115 Cu slujbe sute și mii
 Să dea la ceas doftorii.
 Doftorii bine n-apuc,
 Din cas-afar' de se duc,
 Și strig pe sluți, poruncesc,
- 120 Rețete degrab' pornesc.
 Le spun la ce spițerii
 Sînt mai bune doftorii;
 Doftorii d-au chibzuit,
 Vrun glistir au rînduit,
- 125 Ei pe spițeri îi gonesc,
 Ei toate le săvîrșesc.
 Ei sînt doftori și spițeri,
 Ei gearafi și camarieri.
 în urm-apuc pe copii,
- 130 îi sărut ca p-ai lor fii,
 îi răsfaț într-a lor braț
 Parcă-s muieri, nu bărbați.
 S-arată cum că-i iubesc,
 Pe doici le povățuiesc,
- 135 Cum să-i ție mai curați,
 Și să-i aibă mai păstrați;
 Udă pruncii brațul lor,
 Sufere putori de mor;
 Rabdă, sufere, nevrînd
- 140 Supt prefăcut chip de blînd.
 Cu-aste chipuri lingușesc,
 Pre cei mari de-i amăgesc.
 Astă stare d-oameni sînt
 Corbi, vulturi, lupi pre pămînt.

r

NOBILUL FĂCUT ȘI NE-NVĂJ AT

Toți cei de bun neam născuți,
 Toți sînt la cei mici plăcuți;
 Iar acel ce nu-i născut,
 Ci de vreme e făcut,
5 E la toți cei mici urît,
 Că-i vulpoi posomorit.
 Cum se-nalță, se trufesc,
 De le-e silă cînd vorbesc;
 Umblă țanțoși, gintilomi,
10 Ca un pițigoi prin pomi,
 Care cît cîntă de mult,
 Nimini cu drag nu-l ascult;
 Cît cîntă e pițigoi,
 O pasăre din gunoi.
15 Cînd umblă și cînd vorbesc,
 Se strîmb, se schimonosesc;
 Vor s-arate că-s gingași,
 Delicați și drăgălași;
 Cu aste finețe vor
20 S-arate noblețea lor.
 Ocolesc, fug de cei mici,
 Nu-i cruț, zic că sînt mojici;
 Nici conversații nu vor
 Cu cei de potriva lor.

25 Alerg și ei, se-mbulzesc,
 Adunări mai mari voiesc.
 Să tem vorbi cu cei mici,
 C-or rămîne iar mojici.
 Mîndria pe ei omor,
30 D-ar putea umbla prin zbor.
 Acei mici daca-ndrăznesc
 Cevașlea de le vorbesc,
 Ei le răspunde răstit,
 Le-mpută de ce-a-ndrăznit.
35 Chiar și cu rudele lor
 Ca să vorbească nu vor;
 L-e rușine cînd îi văd,
 Nu-i pune cu ei de șăd.
 Ei nobili să socotesc,
40 Cînd cu cei mici nu vorbesc.
 Cum să văd ca-nsuflețit,
 Să miră ce i-a găsit.
 Fac monumenturi, zidiri,
 Decît alți cu osebiri.
45 Cumpără mobili, echipaj,
 Umblă semeți cu curaj.
 Fac haine ce-mpodobesc,
 Cu mirosoari să stropesc.
 Blane scumpe pe ei pun,
50 S-arate că-s de neam bun;
 Cu podoabele ei vor,
 S-arate mărimea lor;
 Printr-acestea ei voiesc,
 A speria p-ăi de-i privesc.
55 Dar, surda, oricîte fac,
 Că firea nu și-o prefac;
 Nu schimbă al său hotar
 Și ce fac sînt în zadar.

r

60 Orișicum să nevoiesc,
Mojicia îi vădesc.
Asprimea cătră cei mici
I-arată că sînt mojici;
I-arată că sînt barbari,
Iar nu nobili, oameni mari.
65 Apoi alți nobili de-i zic
Vreunui că e mojiç,
Să-ndreptează c-un cuvînt,
Zice cum că: vrednic sînt!
Și pentru că-1 pismuiesc
70 Alții îl ponosluiesc;
Iar el e mai lăudat,
Că singur s-a înălțat,
Singur nobil s-a făcut,
Nu ca alți ce s-au născut.
75 El nu judecă-ntîmplări,
Vremi, scăderi și ridicări
Și că vremea e gunoi,
La toate ce facem noi;
Ci-aruncă la vrednicii,
80 Iar nu la vremi și la mii,
Noblețea d-o căutăm
Noi în suflet o aflăm.
Nobil este-adevărat,
Cine e blînd și-nvățat,
85 Cine e politicos,
La toate, cu toți voios;
Cine e priimitor,
Lesne cu toți vorbitor,
Drept, cinstit, la toți smerit,
90 De patimi nestăpînit;

Iar nu-n alte vrednicii
Ori în dări multe de mii
Căci cu mii, pot și măgari
A se face nobili mari.

Sărman nobil scăpătat,
Cît este de toți uitat!
D-ar fi fost cît neam mărit,
în patria lui slăvit,
5 Moșii lui d-ar fi stătut
Eroi, și el a scăzut.
De toți este necruțat,
Nevăzut, neajutat.
Șăd sărmani acas', pier,
10 Ajutor la curte cer.
Dau răvașe ne-ncetat,
Fac supărări la palat.
Prin scrise fac supărări,
Arăt mii de îndreptări.
15 Scot vrun hrisov ticălos,
Stricat, vechi, de molii ros.
Ca pe antici vechi îl țin,
îl păstrez, la el se-nchin.
El în cap fumuri le bag,
20 Spune din ce neam să trag,
Și-n puterea lui ei pier,
Că cu dreptul de neam cer.
Fac pretenții, zic că sînt
Nobili acestui pămînt.

25 Sînt din neam mare, nu prost
Și că moșii lor au fost
Eroi, bărbați prea vestiți,
în neam au stat străluciți;
în războaie-a stătut tari,
30 Au făcut izbînde mari.
în bătălii s-a sfîrșit,
Pentru patri[e]-a perit.
Și cu astfel de-ndreptări,
Fac la curte supărări,
35 Că-s neam vechi și patrioți,
De viteji mari strenepoți.
Zic că meritarisesc
Și-au dridul la ce voiesc.
Neamul le este dator,
40 Ca să le dea ajutor
Ș-încă trebi mari cer și vor,
Zic că li se cade lor.
Nu priimesc trebi mai mici,
Strigă că nu sînt mojici,
45 Ș-au drid a se-mpărtăși,
Ori măcar cu ce-ar voi;
Pentru că-s neam vechi, antici,
Iar nu de rînd oameni mici.
Aste fumuri ale lor
50 îi fac de gracin de mor.
Cer la monarhi cu cuvînt,
Nobili patriii că sînt.
Nu cu cuvînt de-nvățați,
Cu examen cercetați,
55 S-arate vrun atestat
De la vrun profesor dat,
S-arate că-i autor,
E iurist, literator,

r

E matematic, himic,
60 Teolog și bun fizic.
D-astea ei nici nu pricep,
De unde și cum se-ncep.
Monarhul dă i-o-ntreba,
Nu știe ce răspuns da.
65 Dă le-o zice: orice știți?
Cer, voi să-mi descoperiți!
Ei mai departe nu merg,
Degrabă la neam alerg.
Ce le-o zice lor că vream,
70 îndreptarea le la neam;
Zic și ei că carte știm,
Scriem bine și citim.
Dă-i întreb ceva mai mult,
Cască gurile ș-ascult.
75 De le zic: ce-ați învățat?
Spun că-s neam vechi, înălțat.
Dă-i întreb d-orice idei
Ei la neam pune temei.
Datorii nobili ce-au
80 Ei nu știu, — la neam o dau.
D-o fi vrednic ș-învățat,
E nobil adevărat.
Ci strigă, se amărăsc,
împută și ocărăsc,
85 Zic c-a lipsit c-un cuvânt
Dreptatea după pământ.
Că familii vechi demult
Pier și nimini nu-i ascult.
Ș-alți din nimic s-a-nălțat,
90 S-a mărit, a-naintat.
Ohtează, suspin-amar,
Șirmanii strig în zadar,

Istoria n-o citesc,
Să vază ce neam găsesec,
95 Vechi, antică, d-început,
Și să nu fi mai scăzut.
Noroadе ș-împărății
S-au prefăcut în pustii.
Unde-i neamul haldeesc,
100 Unde e cel romanesc,
Acela ce-a stăpînit
Pre lume, ș-a poruncit?
Din consolie romanești
Ce neam astăzi mai găsești?
105 Din Cornilie și Brut
Pîn-acum cine-a stătut?
Astea ei nu le citesc
Și-n zadar se necăjesc.
Nu vede zidiri pustii
110 Prin sate și prin cîmpii;
Zidite temeiuri tari,
Făcute de oameni mari;
Și vremea le-a pustiit
Vremea le-a nimicnicit.
115 Cine pot fi următori,
Neamului moștenitori,
A fi clironomisit
Neam din neam pînă-n sfîrșit?
Neam e cine e-nvățat,
120 Cine-i vrednic și bogat.

BOGATUL MOJÎC

Ce vită, ce dobitoc,
 Omul bogat, cu noroc!
 Nu e alt acest bogat
 Decît un bou ne-nvățat.
 5 Umblă, s-arată fălos,
 Ca un taur în gît gros;
 Umblă pe nas pufuind,
 P-alții nimic socotind.
 Și sînt bine-ncredințați
 10 Toți mojicii cei bogați,
 Cum că numai cel bogat
 Este om adevărat.
 Zioa, noaptea, socotesc,
 Spiculații chibzuiesc.
 15 Vor fi de toți lăudați,
 Cu nume că sînt bogați;
 Să vază la ei că vin
 Oameni mulți și li să-nchin,
 Oameni mari și învățați
 20 D-împrejur stări scăpătați,
 Și le cer bani împrumut,
 Să-nchin la al lor avut,
 Să rog umilit și-încet
 Dau dobînzi, las amanet,

:/
 I
 |
 I
 I
 '

j
 I
 |
 î
 ••
 i
 •
 |

i
 |
 ij

↑

25 Să bucur, să veselesc,
 Cînd văd că-i rog și-i slăvesc.
 Degrab'prăpăstii le spun,
 Nevoi, lipse le propun,
 Să-ntoarce numai din cap
 30 Ș-arată că voi să scap.
 Să prefac că nu-i ascult,
 Ca să dea dobînzi mai mult,
 Carii la lipsă ce au,
 Cît le ceri sîrmanii dau;
 35 Și ei iau oricît voiesc,
 Nimic să milostivesc.
 Nu sînt de om iubitori,
 Nu gîndesc la viitori;
 Nici rugăciuni priimesc,
 40 Nici lacrimi nu-i umilesc.
 Caut enteresul lor,
 Nu le pasă d-ăi de mor.
 De enteresuri orbiți,
 Umbl', alerg neodihniți.
 45 Toate nimic socotesc,
 Metalul numai slăvesc.
 Moneda-i a lor amor
 Și alt nimic nu mai vor.
 Strîng cu sutele de mii,
 50 Să lase la ai lor fii;

Le fac părți, le las cînd mor,
 Le poruncește și lor,
 Unul d-altul sebind,
 P-oricare blagoslovind;
 55 Zice: fiule, să crești,
 Avera să ți-o-nmulțești;
 Că dăga vei fi bogat,
 Dacă ești printre luminat,

Tu ești graf, tu ești marchez,
60 Oriunde cu cine șezi.
Tu pe jos și-n echipaj,
Unde mergi ești cu curaj;
Tu ești nobil și baron,
Ești ritor ca Țițeron;
65 Tu ești cel mai învățat,
Tu ești marele Socrat.
Tu ești de toți cunoscut,
De mare și mic văzut.
Vorba ta unde voiești,
70 Prinde loc la ce vorbești.
Toți te au de om cinstit,
De-nvățat și iscusit.
De n-ai ști măcar nimic,
Ți să-nchin și mari și mic.
75 Vai, săracul dobitoc,
îchinător de noroc!
Ce-nșălat e la idei,
La ce pune el temei!
La lucru ce nu-i al lui,
80 Nici al altui, nimunii,
Ci-al vremii ce din nimic
P-unii scad, p-alții ridic,
Iar virtutea, necurmat,
Cin[e]-o are, e bogat.

SCUMPUL

Vai, săracu scump bogat,
Mult e-n gânduri ne-mpăcat!
Zioa, noaptea chibzuiesc,
Averea ș-o socotesc,
Banii-n ce și ce-a băgat,
împrumuturi cui au dat.
Din gânduri nicicum nu scap,
Ne-ncetat au griji-n cap.
Totdeauna-s obosiți,
De griji multe osteniți.
Cît câștig ș-agonisesc,
Tot le par că păgubesc.
Socotesc, fac însemnări
De daturi ș-împrumutări.
Cum știu că este soroc,
Ca să ia de la vrun loc,
Nu las' să treac-un minut
Și-ș cer a lor împrumut.
Pe cei ce le sînt datori,
20 îi silesc cu mari strimtori.
Iar ei de leac nu gîndesc,
Că-s datori și să plătesc.
Unde-s datori, la soroc,
Cînd le cer, spun: că-ntr-un loc

Am să iau, ș-apoi plătesc,
 Luînd, singur te vestesc.
 Prelungesc, nu vor voioși
 Să plătească bucuroși.
 Din banii ce au îngropați
 La vrun loc sigur păstrați,
 Nu scot, nu umblă să dea,
 Zică-le cine ce-o vrea.
 Bani p-aceia ei nu-i țin,
 Ci drept moaște de să-nchin,
 Zic că n-au, s-afurisesc,
 Să vaiet, să sărăcesc.
 Parcă e cel mai sărac,
 Așa jurăminte fac.
 Orice oaspeți la ei vin,
 Spun cu amar, cu suspin,
 Că estimp au păgubit,
 Se vaiet c-au sărăcit.
 Spun din inimă, cu dor,
 Că negoțul e ușor.
 Rădic glas pînă la cer,
 Temîndu-se că le cer
 Oaspeții ceva-mprumut
 Ș-or pierde al lor avut.
 Ei îdată cum îi văd,
 N-apuc bine-ncă de șăd
 Și le spun ticăloșii,
 Prăpăstii sute și mii.
 Umblă rupt și trențeros,
 Ars de pofte, jindios.
 Chiar el — lui își e dușman,
 Neprieten și tiran,
 C-ar vrea trăi nemîncat
 Și desculț și ne-mbrăcat.

Zioa orice-a cheltuit,
60 Seara stă pă socotit.
 Socotind, în gînduri prins,
 C-a cheltuit de s-a stins,
 Ohtează cu greu suspin,
 Fie cît, măcar puțin,
65 Noaptea stă pă socoteli,
 Ohtează de cheltuieli,
 Slugilor le tot cîrtesc,
 Că-i fură și-i răsipesc
 Și că sînt nesățioși,
70 Ca lupii flămînzicioși;
 Că mînînc mult și-i hrănesc
 Mai mult decît le muncesc.
 Vreo slugă iar cînd bag,
 Ce necaz sîrmanii trag,
75 C-ar vrea tocmi-ntr-un an
 O slugă numai p-un ban;
 Și pînă cînd își găsesc,
 Pă vrun biet prost de-1 tocmesc,
 Singuri își slujesc ș-alerg,
80 Singuri orișiuunde merg;
 Ș-apoi se tot jeluiesc,
 Tot spun că slugi nu găsesc.
 Prieteni la ei cînd vin,
 Ei această vorbă țin,
85 Iar nu spun că cînd tocmesc
 De simbrii nu se-nvoiesc.
 Cînd fac iarăși tîrguieli,
 Fie cît mici bagateli,
 Umbl', alerg de ostenesc,
90 Tîrgul tot îl ocolesc.
 Pentru lucru mic d-un ban
 Bate tîrgul cît-un an;

Umblă târgul peste tot,
 Fac cercări pîn' nu mai pot;
95 Și pînă cînd își găsesc
 Ieftin, lucru ce-l voiesc,
 Sparg încălțăminte lor,
 Alerg ca cîinii de mor.
 Dar d-argint împrileștiți
100 Nu simt că-s mai păgubiți;
 Că pierd vremea-n vrun târg larg,
 Și încălțăminte ș-o sparg,
 Și lucru ce-a târguit
 E putred ori îmuțit.
105 Pe urmă să amărăsc,
 îmută și ocărăsc
 Pă bieții neguțători
 Și le zic înșălători;
 Să vaiet că i-a-nșălat,
110 Marfă stricată le-a dat.
 Vai, ticălos, om zgîrcit
 Cît de mult e-mprileștit!
 Alerg ca cîinii, muncesc,
 Averi mari d-agonisesc.
115 Se căznesc comori de fac,
 Nu dă un ban la sărac,
 Nici ei singur cît trăiesc,
 Cu ei nu se veselesc;
 Că ei îndată cum mor,
120 îi ia cel moștenitor,
 Vrun fiu nebun, desfrînat,
 Rău năvălit, blestemat.
 Sau de n-au moștenitor
 Ies degrab' rudele lor,
125 Și s-arăt moștenitori,
 Strănepoți din frați, surori;

Ș-încep numa-ntre ei cerți
 Jurăminte pentru părți.
 Se judec, se prigonesc,
130 Frați pă frați se pizmuiesc,
 Pînă pierd acel rămas
 Și-apoi de urît, se las.
 Și nici ei se folosesc,
 Nici pă el nu-l pomenesc.
135 Astea scumpu-mprilegit,
 Din bani ș-au agonisit:
 Judecăți și prigonitori,
 Blesteme și neuniri.
 Iar n-au dat cît a trăit
140 La cel sărac și lipsit;
 Ca și trăind pe pămînt
 Și murind după mormînt,
 Să rămîie pomenit
 Și-al lui cuget mulțumit.

§

T

IPOCRITUL

Ce vulpe, ce cîine mut
Este omul prefăcut!
Tot omul cel ipocrit
Umblă supt chip de smerit,
5 Umblă tot cu capu-n jos,
S-arată prea rușinos.
La om bine nu privesc,
Să strîng la piept cînd vorbesc,
Umblu căutînd ponciș,
10 Parcă-s cîini ce mușc furiș,
Sau vulpi ce batjocoresc
P-alte heară cum voiesc.
Caută tot în pămînt,
Parcă este cel mai sfînt.
15 Toți degrabă cum îi văd,
îndat îi poftesc de șad.
Să fac că fug d-adunări
Și că nu vor desfătări.
Să-nchină mult și postesc,
20 Cît[e]-un ceas-doă citesc.
Orișicine la ei vin,
Spun slugile că să-nchin!
Cu oamenii cînd vorbesc,
D-abea din buze șoptesc.

25 Lasă sprincenile-n jos,
Stă ca un lup jîndios.
Muieri frumoase cînd văd,
Strînse la vrun loc de șad
Se pleacă, să gîrbovesc,
30 Pe supt geană le privesc.
Stă gîrbov și cocoșat
Crunt în fața lor le cat.
Știi, ca lupii oi cînd fur,
Nu mai caut împrejur.
35 Firea-ș prefac ș-o silesc
Pre oameni de-i amăgesc.
Cu nume că sînt smeriți,
Toți îi au de buni, cinstiți.
Supt prefăcut chip al lor
40 Amăgesc lumea cum vor.
Oamenii îi socotesc
Cu virtute, și-i cinstesc;
Grații cu respect le fac,
Nu-i cunosc că se prefac.
45 Unde s-arăt rușinoși,
Socotesc că-s cuvioși.
Arăt în față că-s miei,
Iar în inimă sînt lei.
Cu fățărnicia lor,
50 Săvîrșesc unde, ce vor.
Crede cine ce le spun,
Socotind că e om bun.
Unde-i văd așa smeriți,
Decît alți mai diferiți;
55 Vorba lor e testament,
Prinde loc de ducament.
își prefac firea nevrînd,
Supt s-arată că e blînd.

Unde-a mers și ce-a vorbit
60 Ce-a vrut i s-a săvârșit.
Sărmani oameni, buni ce sînt,
Ce lesne dau crezămîntl
Cum vede un ipocrit,
îndată lui s-au jărtfit.
65 Nu știu că-i lup încălțat,
Și-n piei de oaie-mbrăcat,
Ori cărbune-n față stins,
Și-nlăuntru foc aprins.

MUIERILE

Ce gusturi și ce idei,
Ce capriții la fămei!
Vor să cheltuiască mii
Pe mode, galantarii.
5 De nimic alt nu-ngrijesc,
Ele-atît numai gîndesc,
Iubirea de sine-a lor
Pe dînselle le omor.
Cum văd alta c-a făcut
10 Vro modă și i-a plăcut,
Pune pe bărbați pe foc,
O cerc și-i dă soroc.
Dacă e scump, ele zic,
Nu să sfieste nimic:
15 Fă-mi c-apoi singură-mi fac
După gustu-mi, după plac.
A de are bun bărbat,
Cam neghiob, cam fermecat,
începe dă-1 lingușesc,
20 Pînă voia ș-o-mplinesc,
Ori să mînie, să fac
Bolnave-n așternut zac.
Se fac că le cad leșin,
Plîng, sughiță și suspin.

25 Al lor plîns este firesc
 Și ei cred, se prăpădesc.
 Lacrămile lor le sînt
 Arme, foc ce ard pămînt.
 Prin acestea săvîrșesc
 30 Oriunde și ce voiesc.
 Plînsul lor e-atît ușor,
 Precum ploauă dintr-un nor.
 Ele plîngînd împlinesc
 Al lor scopos ce voiesc.
 35 Ș-acel ticălos bărbat
 Crede ca un fermecat,
 Aleargă singuri, să duc
 După doftori de-i aduc.
 Mai au înc-un meșteșug,
 40 Alt tertip, alt vicleșug:
 Le spun că cei buni bărbați
 Să umble prost îmbrăcați.
 Astfel le iaste lor dat,
 Să umble prost îmbrăcat;
 45 Și li să cad numai lor,
 Să se poarte pe cum vor.
 Și ei cred orice le spun,
 Minciunii lor se supun.
 Dau sărmanii, cheltuiesc,
 50 Pă ele le-mpodobesc,
 Și ei rămîn marțafoi,
 Nătăfleți, gugumani, boi.
 La orice, ele cum vor
 înșăl pe bărbații lor.
 55 Cîte umblă de iubesc,
 Cît amor tratărisesc,
 Să fac că-i teme de mor,
 Ca să ia credința lor.

Și ticăloșii bărbați
 60 Cred ca niște fermecați.
 Ei temîndu-i, socotesc
 Cum că ele nu iubesc;
 Și să țin încredințați
 Cum că nu sînt înșălați.
 65 Nu-nțeleg temerea lor
 Că e mască, nu amor.
 Ele temînd înlesnesc
 Mijloacele cum voiesc.
 Le spun minciuni, sute, mii,
 70 îi adorm ca pe copii.
 S-arăt toate-ntr-un cuvînt,
 Juna, Penelop că sînt.
 Dar oricum s-ar arăta
 Vericare e Dalida¹.
 75 Apoi, iar cînd să mărit,
 Bărbatul de s-a brodit,
 Slugă veche a avea
 Și de el, ea n-o putea
 Să-și facă mendrele ei,
 80 Pune pismă cu temei,
 Fac intrigi, îl clefetesce,
 Pun silință de-1 gonesc.
 Mirese iarăș cînd sînt,
 Parcă nu calc pe pămînt,
 85 Cînd sînt în cap cu cununi,
 Umblă parcă sînt păuni.
 Cînd șad de le desgovesc²
 Pe loc pă plîns să pornesc.
 Ș-arăt slăbiciunea lor,
 90 Cît 1-e plînsul de ușor.

¹ Dalila.² A fi gătite mirese.

r

Plînge pînă nu mai pot,
 Lacrămi din sîn parcă scot.
 S-arăt cum că se căiesc,
 Pentru că să desfătesc.
95 Și ea căci s-a măritat,
 îi pare c-a cîștigat
 Un schiptru ș-împărății,
 Haznale, vistierii.
 A doa zi apoi fac
100 Toaletu cum le plac;
 Pleacă cu beteală-n cap,
 Calescile nu le-ncap.
 Mume și soacrele lor
 Le fac preză unde vor.
105 La prieteni buni, cîți au
 Recomandații le dau;
 Și ele d-abea vorbesc,
 Să strîmb, să schimonosesc,
 își sug buzele ș-ascult
110 L-e rușine vorbi mult.
 Le dor buzele sugînd,
 Limba-n gură tot strîngînd.
 Unde văd tineri galanți
 Frumoși, modiști, figuranți,
115 Ele de tot nebunesc
 Mai tare să izmenesc;
 Mai vîrtos dacă le fac
 Curte tinerii, le plac,
 Cum le zic, cum că: tu ești,
120 Una care te slăvești,
 Și să-ți zic, să te numesc
 Venerea iar nu greșesc.
 Toate vor, țirmonii cer
 Să-i dea toți pînă la cer.

125 Numai ei oricare va
 Cinste bărbații să-i dea
 Ș-apoi ele, de comun
 Numai unui să supun.
 Cîți bărbaților nu să-nchin,
130 Ele de mojici îi țin,
 Nu-i zic că este bărbat,
 Ci barbar și blestemat.
 Ele dacă să mărit
 Astea-ntii le-au socotit,
135 Iar nu cum s-au măritat
 Să-ngrijască de bărbat;
 Ci umblă cu armăsari
 Nu-și pune casii cărar.
 Săptămîni întregi alerg,
140 Tot pe la vizite merg,
 Le port soacrele de nas,
 Nu șade o zi acas'.
 Le-nvăț, le povățuiesc
 Chipuri ce ele poftesc.
145 P-acasă iarăș cît șad,
 Nici d-o treabă ele văd,
 Ci stau numai de gătit,
 De figuri și-mpodobit.
 Știi, ca maimuțele șad
150 La oglinde de să văd.
 La ele și sărbători
 Și zile de lucrători
 Tot una se socotesc,
 Tot într-un chip să gătesc.
155 Umbl', alerg, vizite fac,
 Pe la locuri ce le plac.
 Și mai multe cînd s-adun
 Tot p-așa sfaturi să pun;

r

Nu vorbesc ele de fii,
160 D-a casii iconomii
 Ori de bărbați cum muncesc,
 Cum alerg și se trudesesc.
 Nici de folosuri obștești,
 Ori de trebi politicești;
165 Ci de mode și plimbări,
 De echipaj, desfătări,
 De jurnale ce-a ieșit,
 De haine și de croit.
 P-aste sfaturi ele stau,
170 Și de ani care câți au.
 Fie și de ani cincizeci
 Zice că e de treizeci.
 Vor fi tinere, le plac,
 De cât sînt, mai mici să fac.
175 Apoi iar, în adunări
 Stau numai pe defăimări.
 Defăima, ponosluiesc,
 Judec, p-alții osîndesc.
 S-ating de mare și mic,
180 Una către alta zic:
 Știi cutare ce-a făcut,
 Chiar eu însumi l-am văzut.
 Alta iar: am auzit
 Cutare ce-ar fi vorbit.
185 Alta iarăș: și eu știu
 Să vă spui, taină n-o țiu,
 Știi cutare, c-are-amor
 Cu-al cutăruia fecior?
 Astea ele știu de spun
190 Laolaltă cînd s-adun,
 Să vază p-alții ce fac,
 Cum mănînc și cum să-mbrac.

Latră p-alții, clefetesec,
 Ca giștele, gîrăesc,
195 Defăima p-al său vecin,
 Pizma cu anii o țin.
 Iar de vrun om ticălos,
 Bolnav sau nenorocos,
 De leac ele nu vorbesc,
200 Nici îl plîng, nici îl căiesc.
 Nici de școale-nvățături,
 De timp sau semănături,
 într-al lor sfat nu vorbesc,
 N-au știre, nici nu-ngrijesc.
205 Nu știu ele de nevoi,
 Ci bîrfeli și mode noi.
 Și la biserici cînd merg,
 Tot după mode alerg,
 Iar nu merg la rugăciuni,
210 Sau să facă-nchinăciuni;
 Ci merg gătite, brezai,
 Ca-n capiști de Dumnezei.
 Merg, întră c-un tarz măreț,
 S-arăt duhul cel isteț.
215 Una p-alta se privesc,
 Podoabele-și pizmuiesc.
 Doă d-au prieteșug,
 Hrănesc altor vicleşug.
 Fac cu ochii arătînd,
220 Seamă altora băgînd.
 Coate una alte-i dau
 Arătînd ce mode au.
 Apoi cînd este la mir
 Nu mai caut caractir,

† Loc de adunare, biserică.

225 Ci-ntîiere toate vor,
își dau brînci de să omor.
De multe ori se-mbrîncesc,
Se-ncaier, să pălmuiesc.
Acas' iar după ce vin,
230 Nu-și fac cruce, nici să-nchin;
Nici nu spun că le-au plăcut
Slujba precum s-a făcut.
Să spuie: ce bun citeț,
Ce preoți, ce cîntăreț,
235 Și ce bine au cîntat!
Cît ele s-a-ndestulat.
Ci-ncep iarăș la birfeli,
Las bunele rînduiei,
Și spun iarăș ce-a văzut,
240 Și ce mode le-a plăcut.
Cine iarăș, ce-a greșit,
Cum a mers, cum a pășit.
La astea au isteciuni,
Științe și-nțelepciuni.
245 Care de care să-ntrec,
După noi mode-n tîrg plec.
Unde-aud că-s mărfuri noi,
Alerg pe ploi, pe noroi,
Iar nu-ndată ce-a venit,
250 Să s-apuce de citit.
Ori citind iar, ce citesc?
Romanțuri ce le smintesc.
Nu citesc lucru moral,
Ci vrun romanț pastoral,
255 Nici cărți de creșteri să dea,
La copii ce vor avea.
Șază-n biserici cît mult,
Ele nimic nu ascult.

Zică, predice cît vor,
260 Trec pe la urechea lor.
D-astea ele nu-nțeleg,
Numai mode știu s-aleg.
Enteresul lor privesc,
D-asta și să stăpînesc.
265 Cinstea lor e-n gălbinași,
în pungi și-n buzunărași,
Iar cărți ele și cuvînt,
N-au grijă, nici știu că sînt.
Știu fabrici și prăvălii,
270 Unde să vînd alifii
Și văpsele ce le fac
Tinere, frumoase-n vac.
Capul lor de le-ar pisa,
De ce știu nu s-ar lăsa.
275 Ș-a le strica capul tot,
Meșteri cu mașini nu pot.
Ia vedeți, jupîni bărbați,
La ce voi vă închinați,
La maimuțe ce vă-nving,
280 La cheltuieli de vă sting.

r

MÎNDRUL

Tineri, bătrâni, copilași,
Vedeți pe jupîn trufași,
P-un dumesnic dobitoc,
Răpit de puțin noroc.
5 îndată cum s-a-ntîmplat,
Cu vrun rang de s-a-nălțat,
Ori vrun prilej d-au putut
Podoabe de ș-a făcut,
Pe loc cum s-a-mpodobit,
10 Ca Luciper¹ s-a trufit.
își ies de tot din simțiri,
Se prefac ale lor firi.
De unde umbla smeriți,
Plăcuți la toți, suferiți,
15 Cum s-a văzut îmbrăcați,
Deodat-ăi vezi schimbați.
Umblă-n veac bine gătiți,
Parcă-s cadre zugrăviți.
Cînd merg se schimonosesc,
20 Picioarele-ș tîrșiesc;
Umblă parcă-s ologiți
Sau copii nedumeriți.

¹ Lucifer.

Din cap să tot șovăiesc,
Ochii și-i mai micșoresc,
25 Și-i strîng parcă-s de ciurez,
Iasmă-n ochi-ți parcă vezi.
Apoi își pun ochelari,
S-arate că-s oameni mari.
Ei dacă se-nsuflețesc,
30 Ologește și orbesc;
Ies din bunele măsuri,
Umblă să facă figuri.
Să tot caut împrejur
Li să par că n-au cusur.
35 Cu cinevaș cînd vorbesc,
D-abea din buze șoptesc;
Li să pare că sînt ei
în oraclu Dumnezei.
Chiar cu ai lor cunoscuți,
40 Patrioți cu ei creșcuți,
Cînd îi văd d-abea tușesc,
De silă cevaș vorbesc.
La alți să fac că nu știu,
Nu-i cunosc, minte nu-i țiu
45 Și-i întreabă c-un cuvînt,
De unde și cine sînt.
Ori, de le vorbesc ceva,
Tot cu tu, nu dumneata,
Le pare că păgubesc,
50 Cînd pe cei mici îi cinstesc.
Nu știu că-s mai cîștigați,
Cînd sînt de toți lăudați.
Cînd or fi politicoși,
Cu onor țirmonioși,
55 Toți le dau închinăciuni,
Supuneri și plecăciuni;

Toți din suflet îi iubesc,
 La orice lor să jărfesc.
 Iar cei mândri și trufași,
60 își face pă toți vrăjmași.
 Vai, săracul îngîmfat
 Cît de rău este-nșălat!
 Cît prilejul îi hrăpesc
 Prin mîndrie dă-i orbesc,
65 Le dă sminteli de să stric
 Și cu copilul cel mic.
 Toți pă dînsul s-amărăsc,
 îi cuget' rău și-l urăsc,
 Că el cînd a-naintat,
70 Pă nimeni n-a-ndatorat.
 N-a vrut a-și agonisi
 Prieteni ce l-ar iubi.
 Nimului bine-a făcut,
 Nici prieteșug a vrut;
75 Lucrul cel scump și mai sfînt
 Neprețuit pre pămînt;
 C-amicul adevărat
 E un schiptru de-mpărat.
 Astea ei nu le gîndesc,
 so Cînd cevașleâ-nsuflețesc.
 Nu văd globul că-i răttînd,
 Lumea, haos fără lund.
 Și sînt toate-ntr-un nofoc,
 N-au nimic stare-ntr-un loc.
S5 Astăzi este fericit
 Și mîine nimicnicit.
 Astăzi este înălțat
 Si mîine cel necruțat.

DEFĂIMĂTORUL

Ce lucru supărător
 E omul defăimător!
 De nimeni nu e iubit,
 E la toți nesuferit.
5 Parc-ar fi-ntr-adins născuți,
 Numai pentru rîs făcuți.
 Unde merg ponosluiesc,
 Metahni altora găsesc.
 Parcă sînt făcuți de mom,
 io Ca să rîză d-orce om.
 Treaba lor este, umblînd
 Vorbe pîn case purtînd.
 La o casă cînd să duc,
 Dă-i de nu-s față s-apuc.
15 îi latră, -i ponosluiesc
 Rîd de ei și-i chihuiesc.
 Apoi cum fug d-acolo
 Și să duce dincolo,
 încep numai de bîrfit,
20 Rîd de casa ce-a fugit.
 L-al treilea iar cînd merg,
 Pă rîs gura-n-grab' ș-alerg.
 Bîrfesc p-ăi dă i-a lăsat
 Din casa care-a plecat.

25 Unde merg nicicum nu spun,
 De vrun om, vrun cuvînt bun,
 Ci la toți găsesc ceva,
 Ș-începe a defăima.
 Zic: cutare că-i urît,
 30 Cutare posomorit,
 Cutare e maimuțoiu,
 Bărbaților păpușoiu.
 Cutare e-nșelător,
 Cutare asupritor,
 35 Cutare e nătărău, I
 Cutare barbar și rău. f
 Cutare e necinstit, I
 Cutare este zgîrcit. |
 Și nimenea-ntr-un cuvînt
 40 Fără metahne nu sînt.
 La mari, mici, bătrîni, fămei,
 Și la pruncii mititei,
 Mii de greșeli le găsesc,
 Pă d-întreg îi clefetes.
 45 Numai ei sînt toți frumoși
 Cinstiți și politicoși.
 Toți s-aseamăn cu Adon *,
 Și la duh cu Solomon.
 N-au nici metahne trupești,
 50 Nici patime sufletești.
 Toți ș-au spart oglinda lor,
 Sau să se vază nu vor.
 Numai p-alții văd, privesc,
 Latră dă ei și bîrfesc,
 55 Zioa, noaptea ne-ncetat,
 Ca cîinii la lună-n sat;

* Adonis.

Ei prin defăimare vor
 Să-ș arate duhul lor,
 Să-i laude toți că știu,
 Cunosc p-alții de-i descriu,
 Și că elocvenții au,
 Definiții la toți dau.
 Amar lor daca gîndesc,
 Și cu duh se socotesc,
 Astă jenie a lor
 L-este rău vătămător.
 Fug toți dă ei ocolind,
 Cînd îi văd la dînșii vi[i]nd.
 Prieteni pă nimeni n-au,
 Nici bună zioa de dau,
 Nici în adunări nu-i vor,
 Toți fug de vizita lor,
 Că toți ce p-alți osîndesc,
 Singuri sînt cum îi bîrfesc.
 Iar celor cinstiți nu plac
 Să vază p-alții ce fac.

LĂUDĂROSUL

Iat-un tablă curios,
    Jupînul lăudăros;
Vedeți-i toți de comun,
    Ce laude-n lume spun.
5 Ori cu cine se-ntîlnesc,
    Tot lucruri mari le vorbesc.
Spun că: azi am întîlnit
    Pă cutare, ș-am vorbit.
Aseară cărți am jucat
10 La cutare, ș-am mîncat.
Deseară-s poftit la bal
    La cutare cont, marșal,
Și nu m-aș prea mulțumi,
    Că damele, cîte-or fi
15 Mai nobile, cu onor
    Fieșcare-n joc mă vor;
Și vrînd să le mulțumesc
    Pă toate, mă obolesc.
La vrun loc iar unde vor,
20 Deschid vorbă de amor
Ș-încep numai să fălesc,
    Zic că nu să odihnesc,
Toate tinerile-1 vor
    Să facă cu el amor.

25 La toate este pă plac,
    Toate silă lui îi fac.
Umblă-n sîn pîn' nu mai pot,
    Te miri ce hîrtie scot,
Zic: vedeți ăst bilet scris,
30 De la una e trimis.
Apoi mai arăt ceva
    Și-ncep a să lăuda.
Scot vrun ce, zic că-i odor
    De la amoreza lor
35 Ș-arăt a lor caractir,
    Ce port, zic că-i suvenir.
Cu alții iar cînd s-adun,
    î[n]cep altele de spun;
Le spun că: astăzi am scris
40 La Petersburg, la Paris,
C-un sigur ocazion,
    Ș-am dat un comision.
Din Constandinopol iar,
    Cu cel extraordinar
45 Curier, aștept scrisori,
    Un pachet ș-un șal cu flori.
La alții spun c-a-nălțat
    Un plan foarte minunat,
D-o casă pă noul mod,
50 Cu orangerii în pod,
încă l-am dat, l-am tocmit
    C-un arhitecton vestit.
Și cînd să va isprăvi,
    Spun că-1 vor împodobi
55 Tot cu mobili englezești,
    Cu covoară persenești,
Cu statui pă case, sus
    Cu magnet de trăsnet pus.

La alții spun c-a cumpărat
 60 Un echipaj minunat
 Și niște-armăsari frumoși
 Parcă sînt lei sau pardosi.
 Către alții iarăș spun
 Că dă astăzi un prînz bun
 65 Ș-are cu ce mulțumi
 Pe oaspeții ce-or veni.
 C-ar[e]-un bucătar vestit
 De la Londr-acum venit,
 Scoate-o sută de mîncări,
 70 Fel de feluri de răbdări.
 La alții spun c-a cumpărat
 Lucruri mari de la mezat,
 Locuri, case și moșii,
 Prăvălii, hanuri și vii.
 75 La moșii să prăsăsc oi,
 Cirezi mari de vaci și boi;
 Erghelii mari iar să fac
 De catîri și cai — că-mi plac.
 Să fac și ceva stupini,
 80 Unde-i loc bun de albini.
 Cu alții iar cum să-ntîlnesc
 Ceva noveli le vorbesc;
 Spun că: astăzi unde-am fost
 Este om mare, nu prost,
 85 D-acolo eu le-am aflat,
 Să fii bine-ncredințat.
 Prin nobili ei gălesc
 Chip cu care se fălesc;
 Arăt că-s de toți știuți
 90 Și de cei mari cunoscuți.

i
5

Nu știu că-s mai de rîs ei,
 Că-s la minte ușurei.
 Nu sînt fala ce le plac
 Că pă ei de rîs îi fac.
 95 P-alți nu vatămă nimic,
 Nici soțietatea stric,
 Numai pă ei să smintesc,
 Singuri să ponosluiesc,
 Să fac bufoni tuturor,
 100 Rîd de nerozia lor.

i

!

Leopard.

FLECARUL

Ce lucru urît, scîrbos
Este omul flecãros!
Ori în ce casã sã duc
Pã loc de fleacuri s-apuc.
Bunã zioa cum au dat,
Drum de vorbã ş-au luat;
Aleargã gura, le toc,
Nu şade jos la un loc.
Cît de mulţi în cas-or fi,
Nu-i mai lasã ei vorbi;
Numai ei singuri vorbesc
Mii de vorbe seci gãsesc,
încep numa-nşir şi spun,
C-al lui moş era om bun,
Moaşã-sa, pildã-n vecini
Ca o matcã la albini —
Tatãl sãu era blajin,
Om cu suflet de creştin.
Eu cînd eram copilaş
Purtam smeul pîn oraş,
Cu copiii mã certam,
Mingi, arşicele jucam.
Tatãl, moşul meu au fost
Secretar mare, nu prost.

25 Asear-am fost, am umblat,
Vreo cinci grãdini m-am plimbat.
Desearã mã duc la clup
Mascã, c-un cojoc de lup.
An var-am fost la Ades¹,
30 Toamna la vii la cules.
Alaltãsear-am vãzut
Un om beat cum a cãzut.
Ieri pinã-n zori m-am sculat,
O trebşoarã d-am cãtat.
35 Azi dupã prînz am dormit,
Visam un „ce” c-am cetit.
Adineauri am mîncat
Nu ştiu ce şi mi-am uitat.
Astã-noapte-n vis visam
40 Pandeşpane cã mîncam.
Miine am sã mã-ntîlnesc
C-un preaten sã vorbesc.
Estimp iarn-am degerat,
Cã m-am fost dus la vînat.
45 D-acuşa vro douã luni
Vedeam în lanţ doi nebuni.
Sãptãmîna ce-a trecut
O frumuşic-am vãzut.
Mai anţãrţi eram mai gras,
50 Acum am slãbit, m-am tras.
Poimîne mã duc afar',
Sã pui vreun plug sã ar.
Astea ei îndrug şi-nşir,
Cum ar vorbi nu sã mir,
55 Dintr-o vorbã-ntr-alta sar,
Vorbe pustii şi-n zadar.

¹ Odesa.

Nu ține ori de ce-ncep,
Ci vorbesc ce să pricep.
Tot vorbesc din mîini, nu stau,
60 Două vorbe raport n-au.
Gura lor nîcicum nu tac,
Parc-ar fi broaște-ntr-un lac.
Toți ascult vrînd și nevrînd,
Că la alți nu mai dau rînd.
65 Numai ei în șir, vorbesc,
Pă toți în casă-i uimesc.
îndată altul cum va,
Să spuie și el ceva,
Ei le taie vorba lor
70 Și-ncepe iar ei ce vor.
P-acei dă-ncep de vorbesc,
De zic, îi rog, îi poftesc:
Ține-ți vorba, nu-ți uita,
Eu să spui, nu este-așa.
75 Și tot ei vorbesc mereu,
Nu simt c-altora le greu.
Gura, limba, capul lor
Parcă-i de fier de nu-i dor,
Parcă-i în vînt tocălii
80 Ce spar' pasările-n vii.
Unde merg uit c-a venit,
Să dau după flencănit.
înșir fleacuri, povestesc,
Țin pe oameni, zăbovesc.
85 Nu gîndesc că poate vor
Să meargă la treaba lor.
Unii și semne le dau,
Le spun ce treabă au,
Ori să fac că să gătesc,
90 De caleașca poruncesc,

Sau strigă: feciori, veniți,
Masa degrab' s-o gătiți.
Dar ei nu iau de cuvînt,
Nu să schimbă din ce sînt,
95 Tot înșir, flencănesc mult,
ii dor capul p-ai d-ascult,
Pă drum, pă cîți întîlnesc
Belea cu ei își găsesc;
Că cum i s-a ploconit,
100 El la vorbă s-a lățit.
Ai dă-i știu și-i întîlnesc
Pă departe-i ocolesc.
La ei cînd vine, s-ascund,
Ies slugile, le răspund
105 Că boierii azi lipsesc,
La alt loc mînînc, prînzesc.
Să urăsc cu vreme ei
Și de pruncii mititei.

NERODUL

Ticăloși, nătăfleți,
Gugumani, nerozi, bobleți,
Ce năpaste, silă sînt
Toți nerozii pre pămînt!
5 Firea cu ei a greșit,
Vacii de nu i-a zămislit.
Doar cu graiul, căci grăiesc,
Din vite deosebesc,
în veac umblă dezmățați,
10 Parcă-s copii înfășați.
Haina stă pă ei suciș,
Batista la gît ponciș.
Cînd umblă parcă-s legați,
De picioare-n lanț băgați.
15 Calc, picioarele-ș aduc
Parcă-n fund de gropi se duc.
Părul lor le stă în cap,
Parcă din bătaie scap.
Căciulele-n cap le port,
20 Ca un nesimțitor mort;
Cînd d-o parte, dindărăt,
Cînd pă ochi, de d-abea vād.
Haina iar pe nătăfleți
Stă parcă ies din coteț,

25 Plină de fulgi, de gunoi,
De pene și de noroi.
Cisme noi cum le-a-ncălțat,
Pe loc le-a și scîlciat,
Că ei caut cisme mari,
30 Groase-n talpă-,n scoarță tari.
Ei nimic nu-ș cumpănesc,
Nici haina s-o potrivesc.
Nu vezi la ei noi croieli,
Ori streine feți, văpseli,
35 Ci tot mode strămoșești,
Gusturi proaste, nerozești,
Fețe care la ochi bat,
Cît un cumăș în vergi lat.
La teatru, clup, plimbări,
40 La munte, la adunări,
Ei din alți să osibesc,
întru, merg, singuri vorbesc.
Complementuri la toți fac,
Toți tușesc, vorbesc, nu tac;
45 Rîde toți, leșin de mor
De țermoniile lor,
Căci să-ntorc cu trup cu tot,
Că din cap numai, nu pot.

SCOLASTICII

Vedeți și pe scolastici
Cît sînt la suflet de mici.
Cum știu ceva se hrănesc,
Pe sineș se socotesc,
Că sînt cei mai învățați,
Plini de științe, luminați.
Fieșcare socotesc
Că roala sa n-o greșesc.
Dascălii cum știu ceva,
Un grai bine declina,
Cum zic: batem, bateți, bat,
Le par că tot a-nvățat.
Cum știu face-un adiectiv,
Sau un nume substa[n]tiv,
Gîndește că-i autor
Ș-un mare literator;
Cum știu declina și spun:
Bun, de bun, pe bun,
Să socotește pe el
Cum că este-Aristotel.
Au fumuri că-s oameni mari,
Strică pă bieții școlari,
Le dau astfel de idei,
Că Gramatica-i temei.

25 Numa-ntr-însa reazmă tot,
C-a-i învăța alt nu pot.
Nici Ritorica n-o-ncep,
Că ei de leac n-o pricep.
Nu-nvăț științe ei de leac
30 Ci-ș sparg capul lor în veac,
Pe ziceri gramaticești
Pe idei scola[s]ticești.
Mai mulți daca se-ntîlnesc
Fac dispute, se priceps,
35 Să ceartă pe flecarii,
Ca cei fără minți copii.
Pe cite-un timp trecător,
P-âl d-acum, pe viitor,
Pe verburi, pe-mpărtășiri,
40 Pe neamuri, căderi, numiri.
P-astea ei să zăbovesc,
își pierd vremea, să sfădesc.
Aceaste prejudecăți
ii fac științe de nu-nvăț.
45 Unii iar dac-a putut
Vreun vers să fi făcut,
Regulat, neregulat
El asupra-și a luat.
Umblă firea a-și sili,
50 Vrînd nevrînd poet a fi.
Nu cad curgeri de idei,
Nu umblă după gust ei.
Ci să fie potrivit
Unul cu-altul la sfîrșit.
55 Nu cat al altora plac,
Gustul lor numai își fac.
Scriu, coboară din condei
Frumuseți mari de idei;

Ia, vezi, cum te iubesc eu,
60 Tu ești chiar soarele meu,
 Pentru tine mă topesc.
 Dacă te văz, te iubesc.
 Scriu cu astfel de idei
 Și să socotesc pe ei,
65 Că-s poeți mari, nu să joc,
 Să cinstesc ori și-n ce loc.
 Unul vrun vers d-a scris,
 Și altcinevaș i-a zis
 Cum că este minunat,
70 El asupra-și a luat.
 Le par că-s Omir, Ovid,
 Ori Virgil și Evripid.
 Din doftori, iar, unii sînt
 Caprițioși, gonesc vînt,
75 Au fumuri și fandasii,
 Că-s doftori d-Academii.
 Cinci latinești daca știu,
 Cît rețeta pot d-o scriu;
 Au fumuri c-a-nvățat tot,
80 Alții ca ei nu mai pot.
 La vrun bolnav cînd se duc,
 întii de mină-l apuc,
 Apoi îl pune de scot
 Limba, săracu, d-un cot;
85 Și degrab' rețeta-i scriu,
 Că alt mai mult nu mai știu;
 Ei mai mult nu să pricep
 Boalele din ce să-ncep;
 Ca să facă cercetări
90 Boalii de seamă băgări,
 Sperienția le-[e]-n mîini,
 Ca copiii mici la pîini

Și la limbă cînd o scot
 Și-o văd albă peste tot,
95 Atunci știu adevărat
 Că boala s-a-ngreoiat.
 Și rînduiește pe loc,
 Nalbă, mușețel și soc;
 Tot aceleași ei scriu,
100 Ce mătușele le știu.
 Ori curățenii, revent,
 Că crasis temperament
 Nu cunosc ei nici nu știu,
 Astea rînduiesc și scriu;
105 Apoi de s-a întîmplat
 Vrun bolnav să fi sculat,
 Unde merg la bolnavi spun
 P-acela exemplu-l pun;
 Iar de cîți a răposat,
110 Nu spune cum i-a sculat.
 Cînd se duc la vrun consult,
 D-ăi buni doftori ei n-ascult,
 Ci-ncep ei de rînduiesc
 Cîte-un leac mic muieresc;
115 își dau părerea, le spun,
 Iată, zice, ce e bun:
 Flores, bones, taula,
 Trei unghii țintaula,
 Un glistirus bonus, bun
120 Tectus, fectus es comun,
 Și-apoi fug ei îngîmfați
 Socotind că-s prea-nvățați.
 Sîrmani de ei, ticăloși,
 Scolastici caprițioși,
125 Surda-n Academii șăd
 Că nu-nvăț nimic ce văd.

Anatomii de privesc
 Lor le par, să socotesc,
 Că toate știu ș-a-nvățat,
130 Sînt doftori ca Ipocrat.
 Zugravii iar fandasesc
 Cînd cite-un ce-nchipuiesc;
 Cum pot d-abea însemna,
 încep a să lăuda.
135 Vrun bivol dac-a făcut
 Și lui singur i-a plăcut:
 Iaca, zici, am zugrăvit
 Lucru mare, n-am glumit.
 Lor atunci numai le plac,
HO Cînd ceva gros, mare fac.
 Cînd au ochi ce privesc
 Ei meșteri să socotesc.
 Ei nu știu isometrii,
 Optică ș-analoghii;
145 D-astea ei de leac nu știu
 Să facă vrun lucru viu;
 P-ăi de știu îi pismuiesc,
 îi defaim, îi clefetes.
 Le zic că fac strîmbături,
150 Iesme, schimonoșituri.
 Nu fac ca ei bivoli, boi,
 Cămile, măgari și oi;
 Nu sînt ca ei învățați,
 Cu cîrbuni de tei pisați;
155 Fac lucruri ce mulțumesc
 Pe țărani cînd le privesc.
 Astea ei dac-au făcut,
 Și lui singur i-au plăcut,
 Pe sineș s-a socotit
160 Rafael acel vestit.

Unii iar din cîntăreți
 Au fumuri, să țin măreți,
 Că e muzicant vestit,
 Unul e singur numit.
165 O dată dac-a cîntat
 Pe supt vreun mal surpat,
 Ori în case vechi, pustii,
 în vale sau pre cîmpii,
 I s-a părut c-a cîntat
170 Ca Orfeu cel lăudat.
 Ș-apoi cîntă, lor le plac
 Merg conțerturi mari de fac.
 Cîntă, se schimonosesc,
 Să strîmbă, să-ngîtuiesc:
175 Pa, pa, pa, vu, che, ga, di,
 Che, ga, di, vu, che, zo, ni;
 Și li să par cînd răcnesc,
 Cum că au glas îngeresc.
 Șapte glasuri scot, ridic,
180 Sper[i]e pe bătrîni și mic.
 Urlă parcă-s lupi-n sat,
 Astfel cînt de minunat.
 La biserici cînd să duc,
 Loc de cîntăreți apuc;
185 Au un prost, neghiob amor,
 La plac să cînte de mor;
 Nu las p-ăi buni cîntăreți,
 Ies-nainte ei isteți.
 Tot tușaste cite-un ceas,
190 Pînă să drege la glas,
 Ș-încep: anes, aghios,
 Suie-n sus, coboară-n jos;
 Rădic, răcnesc pînă mor,
 Unde stau, pe loc cobor.

195 Le iese ochii din cap,
 Biserica nu-i încap.
 Astfel ei întâi încep,
 De fundament nu pricep.
 Rîde oamenii de mor
 200 D-astă nerozie-a lor.
 Iar ei într-adins alerg,
 D-asta la biserici nierg.
 Lor le par că cînt frumos,
 Toți ascultă bucuros.
 205 La biserică cîți vin
 Mai mult rîd, decît să-nchin;
 Și lor le pare că fac
 Figură, de ș-altor plac.

ZICERILE CELE STREINE

A

academic: o soțietate de învățați carii învăț literatura, științele și meșteșugurile cele frumoase; și locul unde acești învățați s-adun.

ambiție: poftă nemăsurată de cinste, de slavă, de înălțare.

ambițios: acela ce are ambiție.

amic: prieten.

anatomie: descheierea unui trup și meșteșugul de a-I descheia.

atestat: mărturie dată în scris.

autor: acela ce a compus o carte; ce a făcut o scriere.

B

bufon: acela a căruia meserie este d-a face au a zice lucruri de rîs — măscărîci.

i

V

venerație: cinste ce avem au dăm cătră cele sfinte, au și cătră oameni.

Yenerea: numele unei dumnezeiri a păgînătății, pă care o închipuie a fi dumnezeița frumuseții; grec. Afrodita.

vers: stih.

virtute: obișnuință au putere a sufletului a face binele și a fugi de rău.

virtuos: acela care are virtute.

r

viție : lipsă, nesăvîrșire; la om însemnează o obișnuință a sufletului, care duce la rău.

voala : bucată de pînză rînduită a ascunde oarecare lucru — zic că un om are voala pe ochi, cînd prejudecățile, au alte patimi îl opresc a vedea lucrurile astfel precum sînt în sine.

glob : trup sfericesc, rătund; trupul pămîntului.

grație: prieteșug au bunăvoință ce arată cineva cătră altul; oarecare plăcere ce aflăm într-o ființă.

D

desperat: deznădăjduit.

diferit: care nu e tot același.

dijiniție : cuvînt prescurt și luminat a firii unui lucru.

dispută : pricire.

echipaj: să zice de alai, cai, căruțe, slugi, îmbrăcăminte ș.c.l.; zicem că un om are echipajul său, adecă are căruța, caleașca lui și celelalte trebuincioase ale lor.

ediție : publicuire de o carte.

elocvenție : meșteșugul de a vorbi bine ș-a îndupleca.

entusiasm : o mișcare streină a duhului prin care omul să ridică — oarecum mai presus de sine.

erou : viteaz.

examen : cercetare.

exemplu : pildă.

J

jaluz: acela ce are jaluzie.

jaluzie: necaz — supărare — ce simțim văzînd la altul un bine ce l-am pofti pentru noi.

jenie : talant — aplecare firească către un lucru prețuit și care să cuvine la duh.

jurnal: niște scrieri ce ies pã toată luna ca să facă cunoscute modele de haine.

imitez: urmez după altul; îl iau drept pildă.

camarier : acela ce slujește în cămara (odaie) unui boier.

capriție : fandasie.

caracter: întipărire, semn, a ceea ce deosebește un om din altul despre năravuri au despre duh.

characterisesc: arăt caracterul unui om, unei patimi, unei virtuți ș.c.l.

clas : rîndul ce se dă la mai mulți oameni au la mai multe lucruri; se zice și de treapta ce să dă destoinicii, vredniciei.

clasic: se întrebuițează cînd zic: scriitor clasic, adecă vechi, cercat și priimit de ex. în oarecare materie.

compui : fac un tot din adunarea a mai multor părți; fac o scriere.

compunere: lucrarea de a compune un lucru.

comun : lucru din care să împartașește toți; de rînd.

consert: armonie compusă de multe glasuri au de multe organe, au ș» de amîndoă.

constau: stau împreună.

conversație : vorbire cu alții, adunare.

cultivire : lucrare — căutare cu silință a unui lucru.

labirint: loc tăiat prin multe drumuri și cotituri unde nu se poate lesne afla ieșirea; mare încurcătură în lucruri.

luxus : risipă, cheltuială nemăsurată la îmbrăcăminte, la lucruri, la mese s.c.l.

M

magnijțent: strălucit — măreț.

mașină: une[al]tă, instrument prin care se poate mișca, trage, ardica, tîri un lucru.

mobilă : lucru mișcător al casii.

monument: semn public spre a lăsa viitorilor pomenirea unui om strălucit, unei fapte vestite.

moral: care privește năravurile; etica au învățătura năravurilor.

moralitate : cugetare morală.

•*nație*:neam.

național: care să cuvine la neam.

neutru : care nu ține de nici o parte.

nobil: bine născut au de bun neam.

nobleță : aceea prin care un om este nobil, de bun neam.

obzăcut} ' privește cineva.

observație : băgare de seamă.

onor : cinste.

oradu : răspuns pe care păgînătatea își închipuia că-1 lua de la Dumnezeii lor și capiștea unde se da oraclele.

oraugerie : loc închis unde să păstrez iarna portocali ș.c.l.

poet: acela ce să dă la poezie, ce face versuri.

poezie : meșteșugul d-a face scrieri în versuri.

popor: norod.

predică: cuvînt ce să [s]pune în biserică pentru învățarea norodului.

profesor : învățător.

proverb : un fel de cugetare arătată prin puține ziceri și de obște în norod, parimie.

prozăcut : care stă înainte.

religios : care să cuvine la lege.

republică : stat cîrmuit de mai mulți.

respectăluiesc : dau cinste, cinstesc.

santimental: care mișcă simțirea.

satiră : scriere morală prin care să defăimezi vițiile, patimile și nebuniile omenești; însemnează încă și orice scriere atingătoare prin care să defăimezi un om.

sanplitale : caracterul simplului.

! *templu* : care nu e compus — alcătuit — singur, fără podoabă; zicem de un om care fuge de podoabe și de luxus în haine, în mobile, că e simplu în hainele lui; fără vicleșug, fără răutate; însemnează încă și prost.

senat: adunare de mulți oameni aleși carii au stăpînireă cea mai de sus în unele staturi.

soțial: care privește la soșietate.

sperienție: cercare; cunoștință de lucruri dobîndită prin multă întrebuințare.

statuă: chip cioplit de oarecare materie; zicem de un om care cu greu să urnește într-ale lui că e o statuă.

superstiție : credință deșartă.

suvenir: acel ce ne aduce aminte de un lucru.

T

templu : biserică — capiște.

triumfez: biruiesc — înving; iau oarecare covîrșire asupra cuiva.

tron : scaun domnesc.

PUNGerea ȘI TÎNGUIREA VALAHIEI
ASUPRA NEMUL ȚĂMIRII STREINILOR
CE AU DĂRĂPĂNAT-O

1825

PENTRU NEDREPTATEA CE I S-AU FĂCUT

O, mamă, sfântă dreptate,
Vino din ceriu d-unde ești,
Vezi-mi a mea strîmbătate,
Celor răi să răsplătești.

5 Ceriurile din nălțime,
Rog ca să vă deschideți,
Ș-a răutății mulțime
Ce-i asupra-mi, s-o vedeți.

Arătați milostivire
10 La al meu cumplit suspin
Și de este răsplătire
Spălați-mi al meu venin.

Nu mi-au mai rămas putere
Nici alt unde să năzuiesc,
15 M-au pătruns a mea durere
Și cunosc că mă topesc.

r

Eu fără fățărnicie,
Pe streini i-am pri[i]mit,
Făr' a ști că-s vrăjmași mie,
20 Ca pre-ai miei fii i-am iubit.

Am vrut să fiu hrănitore
La nemernicii barbari;
Mumă bună-ngrijitoare
Făr-ai sti că sînt tîlhari.

25 I-am pri[i]mit părintește
Pe flămînd, gol, însetat,
Și ei acum, tîlhărește
De tot m-au dărăpănat.

I-am ajutat cu mijloace
în tot chipul d-ajutori,
Socotindu-i fii de pace
Iar nu hoti răzvrătitori.

Izgoniți, fugiți de silă,
D-al lor loc înstreinați,
35 Au aflat la mine milă
Ca ș-ai miei cinstiți bărbați.

Și mai mult decît să poate
I-am îmbrățișat pe toți,
Le-am fost scăpare la toate,
40 Neștiindu-i că sînt hoți.

Le-am fost mumă cu dorire
Cestor bărbați blestemați,
Nu le-am făcut osebite
D-ai miei fii adevărați.

45 N-am știut că vreodată
Mă vor face vînzătoare;
N-am știut c-oi fi-nșelată
Si-mi vor fi omoritoare.

Toți în loc de mulțemită
50 Pre mumă au umilit,
Să mă vadă prăpădită
După ce i-am fost cinstit.

A mă răni păn' la moarte
Asupră-mi au cugetat,
55 M-au slăbit cu totul, foarte
N-am nădejde de scăpat.

Ca niște lupi pre o turmă
P-ai miei fii i-au prăștiat,
Gonindu-i din urmă-n urmă
60 De mine i-au depărtat.

Toți năvalnici, cu urgie
Asupră-mi au fost porniți,
Ai miei fii cu vrăjmășie
S-află de ei resipiți.

r

65 Au silit a să desparte
Mumă, tată, de fecior,
Au înstreinat departe
Chiar pe frate d-a sa sor.

Au batjocorit fecioare
70 Și femeii între bărbați,
Au necinstit orice stare
Lăsându-i goi, dezbrăcați.

Au prădat beserici sfinte
Și nimic s-au spăimîntat,
75 Au necinstit în cuvinte
Pre cerescul împărat.

Lăcașul celui prea mare
Varvarii l-au dezvălit,
Fără frică d-împutare
80 Prea tare-au nelegiuit.

II *BLĂSTEM ASUPRA NEMULȚEMIRII LOR*

Dumnezeule-ndurate,
Dreptule judecător,
Vezi-mi a mea strîmbătate
Și le fii răsplătitor!

85 Drept a lor nemulțemire,
Dă-le scîrbe și amar,
Dă-le dreaptă răsplătire
Că m-au prădat în zadar!

Mînia ta să-i urmeze
țo Ori măcar unde-or umbla,
Osînda ta să-i vîneze
Veri pe ce locuri vor sta.

Frică dă-le să se teamă
Și frunza cînd s-o mișca,
95 Priveghind să bage seamă
Chiar de vînt cînd o sufla!

Fă-le lor calea pustie
Ca să umble rătăciți,
Arată a ta mînie
100 Ș-unde or fi pribegiți!

Dreapta ta le răsplătească,
Cestor nemulțemitori,
Urgia ta să-i osîndească
Ca pe niște-împuțatori.

105 Curse-în calea lor le pune,
Să cază-n perzare toți,
Nu mai vază zile bune
Nemulțemitorii hoti.

Pașii lor le poticnește
110 Să n-aibă unde scăpa,
Adunarea lor zdrobește,
Oriunde se vor afla.

r

Să nu poată să-și găsească
 Loc, să fie odihniți,
 115 Pururea să rătăcească
 Și să fie năcăjiți.

Nu-ș găsească und'să șadă
 Cîtuși de puțintel loc,
 Fă ca ceriul să nu-1 vadă
 120 Și să ploao pe ei foc!

III RUGĂCIUNE

Dumnezeule preasfinte,
 Cel ce toate le privești,
 Adu-ți de mine aminte
 Nu-n veci să mă pedepsești!

125 Vezi necazurile mele
 Că s-au foarte înmulțit,
 Dureri, scîrbe, nevoi grele,
 Cu totul m-au covîrșit.

Vezi a mea dărăpănare
 130 Că sînt aproape ca să per,
 Nu mă lăsa-ntru perzare
 Ajutoriu la tine cer!

Caută din cer jos la mine
 Și-mi vezi focul cel aprins,
 135 întoarce-te-acum cu bine
 Că mai cu totul ra-am stins.

Eram slobodă grădină
 Ver[i] la cine-ar fi venit,
 Cu tot felii de rod plină
 HO Făr-a fi nimic oprit.

Ș-acum am ajuns în stare
 Mai de tot să mă sfîrșesc,
 Plîng, suspin fără-ncetare
 Din zi-n zi mai rău slăbesc.

145 Pană cînd d-a ta minie
 Să petrec tot în ohtat?
 întoarce-ți a ta urgie
 Vezi că m-am dărăpănat.

O tilhărească pornire
 150 D-odată m-au prididit;
 A mea toată moștenire
 Foarte rău s-au resipit.

Frică, spaimă, deodată,
 Peste mine au venit;
 155 Ai mei fii, norod mult, gloată,
 Pribegind m-au năpustit.

Toți s-au răspîndit departe,
 Prea ticăloși ai mei fii,
 Sate și orașe sparte,
 160 Au rămas goale, pustii.

r

- întoarce-a ta milostivire
    Și-mi rădică acest nor,
Ai mei fii, a ta zidire,
    Vezi necazurile lor!
- 165 Nu mai poci avea răbdare,
    A-i vedea înstreinați,
Arat-a ta îndurare
    Ca să-i văd iar adunați.
- Pană când să fiu scîrbită
170   Și jalnică d-ai mei fii?
Pană când voi fi mîhnită
    Suferind ticăloșii?
- Eu eram cea răsfățată
    Cu tot feliuri d-adunări,
175 Eu eram cea dezmerdată
    în plimbări și desfătări.
- Ș-acum podoaba mea toată,
    Mai s-au stins de pre pămînt,
Nu gîndesc că vreodată
180   Ce-am fost, iar să zic că sînt.
- Casele cele frumoase
    D-a lor mie prea iubiți fii,
Cînd să le văd luminoase
    Din tunerecul cest pustiu.

- 185 Eu mă bucuram odată
    D-ai mei fii noaptea umblind
Ș-acum sînt foarte-ntristată
    Noaptea de cîni tot urlînd.

- Ale mele uliți toate
190   Sălta noaptea veselii,
Ș-acum a nu plînge nu poate
    Văzîndu-se că sînt pustii.

- Toată uliț-acum plînge
    Sîngele ce s-au vărsat,
195 Nu mai pot înghiți sînge
    Fie chiar și vinovat.

- Tineri, bătrîni, prunci, fecioare,
    Plîng, suspină, făr' soroc,
întoarce ceasta durere
.200   Și potolește-acest foc!

IV SFATUIRI CĂTRĂ PĂMÎNTENI

- Și pe voi fii vă rog foarte
    De-acum nainte să fiți
înt-un cuvînt păn' la moarte,
    Laolaltă si uniți.
- 205 Vă sfătuiesc părintește
    Chipul care să-l urmați:
Trăiți toți moralicește
    Ca nume bun să vă dați.

210 Cea d-acum împrejur stare
Singuri voi o judecați,
Că fără nici o dreptate
Vă cunoașteți vinovați.

215 Nu ați grijit pentru mine
Nicidecum să mă cinstiți,
N-ați cunoscut al meu bine
Numele să mi-1 măriți.

220 Să nălțasă-ntr-unii mândria
Pin' la puntul cel de sus,
Să lățise lăcomia
Umblînd cu capul tot pe sus

Uitasără pe-al lor frate
Căruia era datori,
Și cinstea cît nu se poate
Pre streini lingușitori.

225 Vedeți acum la ce stare
Nemernicia m-au adus,
La ce rea dărăpănare
Pentru voi, ei m-au supus.

230 Fără nici o judecată,
Voi cu ei v-ați însoțit,
Acum vedeți că d-odată
Mai de tot m-au pustiit.

235 Nu mă socoteați de mumă,
Să-mi fiți fii și voi toți frați,
Vă numeați fii drept o glumă
Iar nu drept, adevărați.

240 Și-n fumul diplomaticii
Au năvălit unii cu totul
Și nu văd, nu pot simți
Că rîde d[e] ei norocul.

N-aveați între voi unire,
Unul p-altul să iubiți,
Erați plini de pizmuire
Și de patimi stăpîniți.

245 Destul voao vă era
Streinii, numai să vedeți
Și moarte deși vă pricinuia
Tot aceluși vă-nchinați.

250 Dintr-a voastră rea urmare
Astăzi cerc amari dureri,
Astăzi sînt la ceasta stare
Slabă, fără de puteri.

255 Dar cu ceaste cu toate
Eu pe voi tot vă doresc,
Mumă vă sînt, nu se poate,
Trebuie să vă iubesc.

t
1

r

Și voi sfaturile mele
    Trebuie să le urmați,
Nu vă pară dojăni grele
260   Ci vă rog să vă-ndreptați.

Și cea d-acum pildă vă fie,
    Oglindă ca să priviți
Știți a voastră datorie,
    Cum pre-o Mumă s-o cinștiți.

265 Vedeți alte Mume din lume
    Fiii lor cum le cinstesc
Și voi ca acele Mume
    Siliți ca să mă măresc.

POEZII

ALE   *LUI*   *PARIS*   *MU MULEANUL*

1837

ÎNCEPUTUL   OMULUI
ȘI   STAREA   ORĂȘENEASCĂ

Făcînd pre om ziditorul
Slobod și nemărginit,
Perdu-ndată fericirea,
Poftelor fuse robit;
5 Să nemernici pre cîmpuri,
De hiară fu spăimîntat,
Gol, flămînd, nenorocitul,
De iarnă fu strîmtorat.
Pădurea-i era lăcașul,
10 Văzduhul coperemînt,
Cîmpiile-i fuse țarini,
Așternut, golul pămînt.
Coperit cu piei, cu frunze
Subt senin adăpostit,
15 Precepu trista sa soartă
Și spre ce este zidit.
Lipsit d-orice trebuințe,
D-abia își agonisi,
O proastă, mică colibă,
20 Unde el s-adăposti.
Dar ne-mpăcat el cu sine,
De multe fiind lipsit,
Nu trăi tot singuratic,
Vru a viețui-nsoțit.

25 Alergă după-nsoțire,
    Cu alții să mai uni,
    Cîți mai mulți se adunară
    Necazul li să-nmulți;
    Patimile să născură,
30 Intriga își făcu loc,
    Pizma cu deosebire,
    Aprinse-ntre dînșii foc.
    Ii sili să se supuie
    La cele mai aspre legi,
35 Să tremure toți cu frică,
    Și să le cinstească-ntregi.
    Pămîntul ce le fu slobod,
    Cei silnici îl stăpîni,
    Cu palma îl împărțiră,
40 Dreptul celui slab popri.
    Trebuințele-i siliră
    Pămîntul a-l străbătea,
    Și-n adîncele lui sinuri,
    Cătă omul, ce-i lipsea.
45 Nemulțumit cu acelea
    Cîte lui i-au fost lipsit,
    Zădărîndu-se de pofte
    Și în pietre-au scormonit.
    Ale lui băgări de seamă,
50 Răpaosul i-au stricat,
    Patimi cîte una, una,
    în om s-au adăogāt.
    Vru pe ape să plutească,
    Printr-ale lui născociri,
55 Să năduși cu sudoare,
    își află lui înlesniri.
    Hiară, dobitoace, gadini,
    Jivini, păsări cîte zbor

Să bucură de natură,
60 Mulțumite-n soarta lor.
Iar omul, nenorocitul,
    Aflîndu-și cîte-i lipsi,
    Nu-l mai încăpu coliba,
    Palaturi mai mari pofți.
65 Vru mare soțietate,
    Mai meșteșugit lăcaș,
    S-adună mulți laolaltă,
    Făcură cetăți oraș.
D-aci-ncepu tot necazul,
70 Binele de tot lipsi;
    Patimile-n șir, ca lanțul,
    Deodată-1 năpădi.
    Lăsă fericita stare
    Ce-n puține să-mpăca,
75 Ș-alergă într-o viitoare,
    Unde-n veci tot va ofta
    Lăsă liniștea și pacea,
    Aerul acel curat
    Și pofți o adunare,
80 Unde-n veci e turburat.
Intriga, pizma, mînia,
    Astea-ntîi l-au stăpînit,
Iar pe urmă în orașe,
    Mii de patimi l-au robit
85 Ambiția fu cu dînsul
    Mîndria-ndată născînd,
    Luxul d-atunci pîn-acuma,
    Treumfează-naintînd.
Amorul întră în brațe
90 Să leagănă răsfațat,
    Plutos făcu osebire,
    Numi sărac și bogat.

Să privim ș-acum orașul,
Să vedem cum l-om afla:
95 Un haos, o amețeală,
Luptă ce nu va-nceta.
Oameni osebiți în clasuri,
Osebiți în rang, în stări,
Termonii pe din[a]fară
100 Niște viclene urmări.
Fățăria prin palaturi,
Să află-n veci lăcuind,
Lingușirea domnitoare,
Miniștri prin ea izbutind.
105 Noroadelor leagă sarcini,
Fac ce le stă voia lor,
Lipsește milostivirea,
Nu este la dînșii dor.
Prinții, subt masca credinții,
110 Noroadele amăgesc,
Le dezbracă d-al lor bine,
Sîngele lor li-1 jertfesc.
Cu a patriei numire
Prinde pre tineri legați
115 Și-[i] duc la măcelărie,
Ca pe niște vinovați.
Ambiția-și mulțumește,
Cu sîngele omenesc,
Cu ale maicilor lacrimi,
120 Ce pă fiii lor jălesc.
Dreptatea, de tot ascunsă
Prin hirtii cu vicleșug,
Prin vorbe multe-nșirate
Scrise tot cu meșteșug.
125 Diplomații toată noaptea,
Umblă, alerg, să muncesc,

întind planuri să dărâme,
Pre alții ce ei voiesc.
Ziua dorm, noaptea aleargă,
130 Cu vulpile-asămănați,
Firea la ei prefăcută,
De patimi, de tot stricați.
Gătesc altor surghiunie,
Care și pre ei i-aștept,
135 îi urmează răsplătirea,
I-așteaptă cuvenitul drept.
Goană unul către altul,
Vrajbă pînă unde pot,
Un minut nu e odihnă,
140 Turburare peste tot.
Tîrgoveții, pînă-n zioă,
Ulițile le străbat,
Alerg după spiculații
Ca cîinii după vînat.
145 Zioa, noaptea, huet, zgomot,
Oameni, gloată-mbulziți,
Ulițile, toate pline
Umblu parcă-s rătăciți.
Cară și călești, cărite,
150 Cai, armăsari, nechezînd,
Tropăituri, strigări, larmă,
Dăsfrînați droști alergînd.
Clopote pă la biserici,
Parade pe la palat,
155 Luminății toată noaptea,
Ard cu foc înflăcărat.
Clup, teatru, pantomime,
Mult gîndite desfătări,
Muzici cu organe multe,
160 Norod vesel la plimbări.

Aici vesel, dincoaci jale,
Lacrămi, obide, suspin,
Oameni ce nu să mînghe,
De scîrbile care-i țin.
165 Temnițele geme pline,
De mulți și nevinovați,
Asupriți fără dreptate,
Gem acolo aruncați.
Asfel să făcu pre sine,
no Omul prea nenorocit,
Iar cît trăi-n simplitate,
Fuse foarte fericit.

OMUL

O! ce măreață ființă e sărmanul muritor,
Ce taină nepricepută, ce lucru spăimîntător!
Ce chip fraged, slab și tare, ce gingaș și delicat!
După Dumnezeu, el este lucru cel mai minunat.
5 Ca să aibă pentru sine, idee desăvîrșit,
Trebuiește s-o compuie, cu alte ce-l fac uimit,
însuimi spăimîntat de mine, mă privesc, mă minunez,
Neputînd a mă cunoaște, rămîiu mut, mă-nfiorez.
Mă pierz într-[a] mea ființă, mă caut cu iscodiri,
10 Nu-mi pociu da un hotar mie, caz în haos de gîndiri.
Sufletul se cercetează, văzîndu-să-n trup strein,
Fără saț să jînduiește, vrînd avea idei deplin.
Ispitește fără stare, al său chip nepriceput,
Se miră uimit să afle, pentru ce este făcut.
15 Gîndul meu se rătăcește, să pierde-ntr-al său lăcaș,
Uneori mă-ntristez foarte, alteori îmi dau curaj.
Mintea mea foarte-mpărțită, să schimbă din gînd în gînd
Uneori, coprins de frică, rămîi mut și tremurînd.
Alteori, iarăși, mirarea mă suie la nemuriri,
20 Mă fură și mă rădică, la-nălțime-ntru măriri.
Omul este cea mai mare taină, lucru de mirat:
Pătimeste, stăpînește, este rob, este-mpărat;
Născocoște, să-ngîmfează, umblă, s-arată sămeț,
Vine ceas de se smerește, al său duh, aer măreț.

25 El acest tot stăpînește, el este cel mai lipsit,
 El este-mpărat și slobod, el de legi este smerit,
 El e plin de sămeție, el este cel mai fricos,
 El lesne toate pofteste, el e cel mai sășios.
 Plin de nestatornicie, lesne foarte schimbător.
 30 Cînd s-arată-nțelept foarte, cînd nebun spulberetor.
 Cît este omul de mare! cît e iar de ticălos!
 Ce ființă delicată! ce trîndav iar, ce scîrbos!
 El e stîlp ce-l înfășoară două mari împotriviri:
 Nemurirea — faptă bună, poftele de răzvrătiri.
 35 El e armă ce doboară citățimi de vrăjmășii,
 El e vas iar care poartă sarcini de ticăloșii.
 E belciug din care iese un lanț prea nemărginit,
 E copie îngerească, chip șters îndumnezeit,
 Rază, lumină nestinsă, a marelui făcător,
 40 El, singur monarh pre lume, el slavei moștenitor.
 Fiu al slavii, metal tare, țărînă, lut frăgetos,
 Floare ce se vestejaște, numai d-al morții miros.
 Vai, mie! ce rătăcirii? ce idei m-au străbătut?
 Ce mă cercetez pre mine? ce-ntr-așa gînd am căzut?
 4. Nu pricep a mea ființă! nu mă cunosc ce sînt eu?
 Sînt un împărat pre lume, un vierme, un Dumnezeu!
 Sînt a morții jucărie, sînt o umbră ce mă trec,
 Ce-mi mai fac dar cercetare, ce-ntr-așa gînduri mă-nec?
 Din calea această strîmtă, unde m-am alunecat?
 50 Ce-alerg marginea să aflu, ce-ntr-așa gînduri m-abat?
 Cine poate ca să afle marginea ce eu doresc?
 În zadar fac cercetare, în zadar tot jinduiesc.
 Stăi, dar, suflete-ncetează, mai mult nu te cerceta!
 Nu te mai mira de tine, nu-n dășert te turbura!
 55 Nu te munci nebunește, nu fi în veac jinduos!
 Gînduri, mintea, cite-ți schimbă, toate sînt făr'de folos! j
 Una, tu, numai slăvește, într-aceasta aibi temei! l
 Aibi în minte-ți nemurirea, lasă, fugi d-alte idei! t

Ființa ta și schimbarea, nu ți-e dat ție să știi,
 Al tău arhitecton știe, unde-i să te muți, să fii.
 Datoria ta dar este, p-al tău stăpîn să-l mărești,
 Joacă rola ce ți-e dată, aici cît vremelnicești!
 Sarcina vieții poartă, cu multă milă răbdînd,
 Cu nevoile te luptă, nimic toate le cruțînd.
 Ale tale fapte nalte, nemurirea ți-o vestesc,
 Isprăvile din viață, cu timpul te-ncredințesc.
 Acest hotar tu păzește și mai mult nu te-ndoi,
 Nu te-nălța tu cu gîndul, teme-te și nu-ndrăzni.
 Nu-ți întinde fantasia, nu trece acest hotar!
 Ce te temi atît de moarte? ce te turburi în zadar?
 Tu ești duh fără de moarte, nu te teme de mormînt!
 Nu să stinge-a ta ființă, căci te muți de pre pămînt!

VIRTUOSUL

Cu ce ochi plini de plăcere, privim pre cel virtuos!
îl vedem că strălucește, ca briliantul cel frumos.
D-a mulțumi a lui slavă, el se află-ncununat,
Nici lipsa, nici prisosința, pre el nu l-au turburat.
A virtuții lui comoară, îl face prea fericit,
Și-ntru toate ale sale, să fie tot mulțumit.
Comoară, zidiri, pal[a]turi, monumenturi ce să stric,
Sînt de el nesocotite, ca lucrul cel de nimic.
Cugetează-n veci, privește la slavă, la viitor,
Cele ce să stric îi pare năluc, vis amăgitor.
Lingușiri, plăceri deșarte, pre om cîte-l stăpînesc,
Nu s-apropie de dînsul, fug, să teme, să sfiesc.
Mîndria de dînsul fuge, nu-l poate-mprieteni,
Nici acele mai mari pompe, nu-i poate prietini fi.
15 Asemănarea cinstește, nu face deosebiri,
Priimește pă vericare, cu blînde și dulci vorbiri.
Peste tot și pentru-n-parte, aleargă grăbind voios,
Află plăceri cînd mîngîie pă vrun sărman ticălos.
Sufletul său acel mare, atunci este mulțumit,
20 Cînd face fapta cea bună, lucrul cel de el iubit.
Interesul ce răcește, dulcele prieteșug
Și hrănește totdeauna între oameni vicleșug,
E nesocotit de dînsul, ca o pleavă din gunoi;
Aleargă singur s-ajute celor ce sînt în nevoi,

25 Cum trandafirul cu roaă stă-ntre celelalte flori,
Cu acele grații și el stă-ntre alți toți muritori,
Cu el Minerva-nsoțită fuge d-orice năluciri.
Temis¹ stîndu-i înainte, nu să-nșală d-amăgiri
Pompa, slava cea dășartă ochii săi nu-i amăgesc,
30 Nici primejdie, nici moarte, pre dînsul nu-l îngrozesc.
La primejdii să mîngîie cu Regul² și cu Socrat,
Pre Tit, Aristid privește, stă de ei încunjurat.
Gustă cu ei nemuirea, e gelos de slava lor,
Nu cruță cele d-acuma, privește la viitor.
35 Ce Saturn bătrînul face, toate-i sînt lui în zadar,
Orice-nalță și ce strică, toate nimic i să par.
Cîte-s vremii jucărie, pre dînsul nu-l amăgesc,
Nu cruță nici fericire, nici rele nu-l strășnesc.
Virtutea, ce totdeauna pre Saturn nu l-au cruțat
40 E dă el îmbrățișată și cu nod bun, sfînt, legat.

¹ *Themis* — zeița justiției.

² *Regulus* — general roman, vestit pentru devotamentul față de patrie.

PĂCĂTOSUL

Cuget tiran și pedeapsă
Omului cel păcătos.
Nu muștra fără-ncetare
P-un greșit mult ticălos;
5 Iată-l, stă cu spaimă mare
Cu tine-n veci ne-mpăcat;
Unde merge, orice face,
Te privește ne-ncetat.
A lui minte turburată,
10 Să află tot osîndit,
Nu este lui fericire,
Un minut nu e liniștit.
A lui slavă, bogăție,
Nimica nu-i folosesc,
15 Când îi pui tu înainte
Păcate ce-l îngrozesc.
Grozavele lui păcate
împrejurul lui s-adun,
Și cu frică, spaimă mare,
20 Stă uimit, ca un nebun.
Beat de slavă, bogăție
Păcatul nu l-a cruțat,
P-al său frate de aproape,
Subt picioare l-a călcat.

25 Ars d-a lăcomiei sete,
De la vecin a răpit;
Negîndind nicicum la moarte,
Pe om l-au nesocotit.
Acuma copri[n]s de tine,
30 Toate-acelea ce-a făcut
îi ameriț, le privește,
Strășnicindu-l îi împută.
Ca un tablo-i stau de față,
Le privește tremurînd,
35 Aude din iad strigare,
Țipet, gemete oftînd.
Cu cei din iad se muncește,
încă-n viață, fiind viu,
Dorește de pocăință,
40 O cere, dar e tîrziu.
Nu e lui răscumpărare
Cu nimic la ce-a greșit.
Lăcrăma va răsplătire,
Celui de el asuprit.
45 Cu nimic ne se-mblînzește
Lăcrăma ce s-a vărsat;
Strigă, cere răsplătire,
Răsplătire ne-ncetat.
îl îneacă cu pedeapsa,
50 îl muncește pă minut,
își împută: Vai! lui, zice:
Mult păcat rău am făcut!
A inimii lui bătaie,
Oftatul cel cu suspin,
55 Nu-ncetează niciodată,
îl muncește ca-ntr-un chin.

· A imputa.

T

- Somnul, lui moartea-i vestește,
Patul cu spini așternut,
Prieteșugul, departe
60 Plînge de ce l-au perdut.
Soarele lui luminează,
Decît la-alții mai puțin,
Zorile cele-aurite
Mai triste spre dînsul vin.
65 Zioa toată o petrece
în muștrări d-al său păcat,
Nu simte nici o plăcere,
Nimic nu l-a desfătat.
Cea mai frumoasă vedere
70 Lui îi par locuri pustii,
E-ncredințat că-l așteaptă
Răsplătiri, pedepse mii.
Cînd moare, coprins de frică
Zace, geme-ntr-al său pat,
75 Privește cu grozăvie,
Caută la toți cruntat.
Gura aprinsă de sete,
Precum fracăra-n cuptor,
Caută la toți scăpare
80 Și nu află ajutor.
Singur numai se ridică
Vrînd, fuge din așternut,
Păru-și smulge,-n dinț[i] scîrnește
Văzînd toate ce-a făcut.
85 A lui familie plînge,
îl așază-n patu-i iar,
Dar nu-i folosesc nimica,
Toate-i sînt lui în zadar.
A lui jertf-atunci să-ntoarce
90 Tot în chinuri și păcat,

Cei asupriți stau de față,
Ca un vrăjmaș ne-mpăcat.
Ale lor lacrimi vărsate
Lui pîraie-atunci îi sînt,
îndestulare cer, strigă,
îl apasă în mormînt:
îl înving la iad cu grabă,
îl muncesc ca p-un vrăjmaș,
Ticălosul suflet plînge,
D-al muncii vecinie lăcaș.
Ochii săi în sus rădică,
Vede-un drept judecător
Că-i caută cu minie
Asupra-i răsplătitor.
Pă Dumnezeu el privește
Ca p-un vrăjmaș și tiran,
Pă cel plin de bunătate
îl vede ca p-un dușman.
Se teme de bunătate,
N-o poate el suferi,
într-acel ceas el voiește
Ochii a-și acoperi.
Mirezmile cele-aprinse,
Făclia ce lui aprind,
Nu-mblînzește pre județul,
Ce-atunci vine răsplătînd.
Nici ale familii lacrimi,
Pre dînsul nu-l îmblînzesc,
în zadar îi sînt lui toate
Nimica nu-i folosesc.
Judecătorul cu spaimă
Cat-asupra sa zicînd:
„Nesățiosule-n pofte,
Fii, în veci, în munci, oftînd!"

r

PA TRIA

Dator e oricare omul
Patriei unde-a născut,
Subt orizonul în care,
Searele-ntiiu a văzut.
5 Subt deluțul și pîrăul,
Unde-ntiiu a răsufat,
Acolo unde păstorul
Dulce-n fluier i-a cîntat,
Unde-[a] apei murmuire
io Mai întăi a auzit,
Și d-un fermec peste fire
Urechea și-au îndulcit.
Prin colnicul ce-n pruncie
Simplu, dornic au cîntat
15 Și cu flora dimpreună
Pre pajiști s-a desfătat;
Acolo e dator omul,
Acolo e-npironit
Și cu gîndul fără stare,
20 Un minut nedespărțit.
Orice frumuseți să vază
Și-orice locuri a călcat,
Nu-i face plăceri vederii
Cît fie-nfrumusețat.

25 Nu e dulce, nu-1 mulțumește
Ca maica ce l-a¹ crescut,
Niciodată nu urăște
Pre acea ce l-au născut.
Al ei amar e mai dulce,
30 Decît dulcele strein
Ș-o urzică-o prețuiește
Mai mult ca streinul crin.
Ea ne leagă din pruncie
Cu datorii s-o iubim
35 Și primejdii pîn' la moarte,
Pentru ea să suferim.
Nimica nu ne smintește
Să ne facă s-o urîm,
Bunul nostru al ei este,
-40 Ei dar toți să-l hotărîm.
Ea e mumă ce ne crește
Și ne face pre mulți frați,
Ne unește, ne-mpreună,
Ei sîntem îndatorați.
45 Datorie-avem oricare
Maicii patrii să-i jertfim,
Căci cu al ei dulce lapte
Fieșicare ne hrănim.
Cu cît mumelor în parte
50 Ce ne nasc sîntem datori,
Cu atît și bunii patrii
Să-i fim recunoscători.
Mumele ne nasc, ne leagă,
Ne hrănesc ca să creștem,
55 Patria ne dă suflare,
în ea lumea-ntii vedem.

¹ în ediția de bază: *cc-l l-a*.

r

Ei dar datorie sfântă
    Avem toți ca să-i jertfim
Și ca frați, fii dinpreună
    Păn'la moarte s-o iubim.
Sufletelor generoase,
    Voi, ce singuri numai știți,
Acest mare și sfânt lucru
    în preț scump să-l prețuiți!
Voi, cei născuți spre aceasta,
    Știți cât sînteți și datori,
împliniți dar datoria,
    Ca eroi triumfători.

MUNȚII

Aci-n jghiaburi ce să varsă,
    Din nălțime vîjiind,
Și din piatra cea uscată
    Ies izvoară colcotind ;
5 Aci-mpăratul naturii
    în natură-l cunoștem,
într-al peșterilor haos
    Mîna lui toți o vedem.
A izvoarelor mulțime
10 Ce să răped înșărpăt
Și din piatră preste piatră
    Curge repede, se bat,
într-o-npresurare, toate,
    Alerg drumul lor făcînd
15 Și d-o mină ce sînt trase,
    în ocehan merg deundînd.
Al lor arhitecton scocuri
    Au vrut și li s-au gătit,
Pîntr-a munților strîmtoare
20 Alerg und' le-a poruncit.
Aici, acest arhitecton
    în stînci boite a săpat,
A vrut numai ca să fie,
    Și toate s-au informat;

25 Stîncile spre lăcuință
Hiarălor el le-a făcut
Și d-a sa tărie mare
Lumea toată s-a umplut.
Aci limpede fi[i]nd cerul
30 Nori din pisc nesocotit
Ies d-odată tot seninul
Fumegînd l-au coperit.
Un braț 'nalt, o mîină mare
Acești munți mari i-a lucrat,
35 C-o analoghie naltă
Pămîntulla-mpopistrat.
Aci-n piatră, prin prăpăstii,
Verdeții i-a poruncit
Ca să crească, să răsără
40 Al lui nume-a fi mărit.
Aci peșteră și stîncă
Colo loc verde, curat,
Și cu flori în multe fețe
Peste tot împopistrat.
45 Aci rîpe, virogi, piscuri,
Aci loc ca masa tras;
Aci piatră, uscăciune,
Colo munte verde, gras.
Munte 'nalt, colțos, iar foarte,
50 Plin de brazi acoperit,
Altul iarăși lingă dînsul
Cu cîmpie sus lățit.
Brazilor le-a zis să fie
Ne-ncetat tot înverziți,
55 A fi munții totdauna
D-a lor umbr-acoperiți.
Mîndrul cerb acolo sade,
Verde iarbă-n veci păscînd

Și din riul care-i place
60 Cearcă apa tot gustînd.
Aci feliuri de poziții
Ș-arhitecturi a lucrat
Mîna atotziditoare
A marelui împărat.

r

PRIETEȘUGUL

Prieteșug sfânt și dulce,
    Lucru scump, nemuritor,
Tu, floare nevestejită,
    Al virtuții bun izvor!
5 Tu ce te naști în necazuri,
    în scîrbe, dureri, mîhniri
Și legi, unești c-un nod tare
    Pre cei din nenorociri.
    Comoară neprețuită,
10 Lucru măreț pre pămînt,
Altar, jărtfă nemuririi,
    Ambrozie, nectar sfînt.
Tu ești jghiab ce verș[i] amoru
    Și pre oameni îi unești,
15 în primejdii, cu-ndrăzneală
    Tu alergi, nu te sfiiești.
Gol, desculț, fără mîndrie,
    Oriunde te-nfățișezi:
în temnițe, la-nchisoare,
20 Alergi, nu te rușinezi.
Nimic nu te stînjinește,
    De nimic nu te-ndoiești,
Toate-s ție lesnicioase,
    Toate tu le săvîrșești.

25 Niciodată, arme, lanțuri,
    Pre tine nu te-ngrozesc,
Drumuri, hiară, mări și ape
    Nimic nu te stînjinesc.
Inimi ce unești odată
30 Nimic nu le pot strica,
Moartea dar, ce curmă toate
    Poate-al tău amor curma.
Tu necazuri și suspinuri
    Crești ca crinul, înflorești,
35 Tu de nici o defăimare
    Mai mult nu te veștejești,
învălit în simplitate,
    Fără mască, gol, curat,
Colibi fără fățarie
40 Sînt al tău lăcaș palat.
Tu urmezi întru tot locul
    Și la toate ești părtaș,
Salți cu cel din fericire,
    Plîngi cu cel trist, pătimaș.
45 Fericiri adevărate
    Muritorilor tu ești,
Tu-ntreci averi, cinsti și ranguri
    Și pe Plutos covîrșești.
Prietini acel ce n-are
50 Și de tine e lipsit,
Fie monarh cît de mare
    Tot nu este fericit.

ADEVĂRUL

Tu, ce ești născut în ceruri
Și lăcuiești pre pământ,
Vestește la toți dreptatea,
Numele [î]nalt și sfânt.
5 Nu te rușina de nimini,
Nu te teme de-mpărați,
De tirani ce sînt vremelnici,
De noroc încununați.
Intră-ntr-ale lor palaturi,
10 Dă-le cunoștința ta,
D-al lor schiptru-n cabineturi
De leac nu te rușina.
Fă-i pe toți să te cunoască
Și de ei să fii iubit,
15 Gol cum ești, fără porfiră,
Să fii bine priimit.
Ah! tu, scump și ceresc lucru,
Ce de toți ești depărtat,
Ce-ți zic ție gol să intri
20 într-o curte,-ntr-un palat?
Miniștri parcă-s balauri,
înviersunați de noroc,
Te vor depărta pre tine,
Nu-ti vei afla tie loc.

25 Slava, pompa, lingușirea,
Ce pă tron să-mpleticesc
Nu te lasă să te-apropii,
Departe te sprijinesc.
O, tu, ce și fără haină
30 Strălucești prea luminat,
Ce puțin te văz pre tine
De oameni îmbrățișat.
Te cunosc toți, în tot locul,
Preste tot tu strălucești,
35 Dar de nimini cu plăcere
Bine priimit nu ești.
învîrtoșați cu asprime,
De slavă și interes,
Uită toți buna dreptate
40 S-al tău nume sfînt, ales.

;—•••L' :!

r

NADEJDEA

Nădejde, cerească hrană,
Ce pre muritori hrănești,
Ș[i]-n cumplitele necazuri,
Mîngîind îi sprijinești;
Zîină, tu, ce din primejdii,
Din lacrămi, nenorociri,
Ne făgăduiești tu iară
Viitoare fericiri!
Tu, ce depărtezi pă furii
Și pre cei căzuți rădici,
întărești a noastră minte,
Mîngîind pre mari și mici.
Preumblînd tu lumea toată,
Prin nenorociri alergi,
Celor ce plîng în necazuri
Lăcrăma ce-o vărs le-o ștergi.
Cu azi, mîine, doar cu poate
în răbdare-i întărești,
Viitoare fericire,
Tuturor făgăduiești.
Cînd soarta ne vrăjmașește
Și ne-aruncă-n mari nevoi,
Tu, atunci-n grab', îndată,
Te arăți zîmbind la noi.

25 în tot locul a ta mîină
Sprijină pe muritor;
Tu, pe cel slab îl faci tare,
îl deprinzi de răbdător.
Asupriri ce pe tot ceasul
30 La om vin și-l încunjor,
Tu le-mprăștii, învățîndu-l
A privi la viitor.
Tu pre Dumnezeu cu omul
îl apropii și-l împaci,
35 D-o familieritate
Tu pre om cu el îl faci.

r

LACRĂMILE

Lacrămi, dulce mîngîiere!
Sîrmanului muritor,
Muzică ce-1 veseleşte,
Prietin şi ajutor.
5 Mîngîierea cea mai scumpă
Sînteţi celui ticălos,
La necazuri şi durere
Nimic alt nu-i sînt folos.
La-ntristările lui toate,
10 Ticălosul muritor,
A lui lăcrăma ce-o varsă
îi e drept mîngîitor.
Alt nimic nu-i foloseşte
Cînd este-n dureri şi chin,
15 A lui toată mîngîiere
Este plînsul şi suspin.
De la el odihna fuge;
Ahturile nu lipsesc,
Somnul, balsam de odihnă,
20 Toate fug şi-1 părăsesc.
Văpaia ce pieptu-i arde
Numai voi o răcoriţi,
Mai astîmpăraţi durerea,
Suspînul mai potoliţi.

25 Prietinul ce d-o parte
Stă, se uită pătîmind,
Nu-i foloseşte nimica
A lui trist suflet privind.
Voi sînteţi o mîngîiere
30 Celui trist şi asuprit,
Prin voi află uşurare
Oricare nenorocit.
Voi sînteţi şcoala cea sfîntă,
Tuturor celor scîrbiţi
35 Dragostea, prieteşugul,
Voi prin nod îl întăriţi.
Frageda milostivire
Voi în inimi aţîţaţi,
Umiliţi orice simţire
40 Pre vrăjmaşi îi faceţi fraţi.
Plîngeţi dar şi de la mine
Ca să fiu compătimaş,
Să m-arăt cu umilinţă
Către cel mai rău vrăjmaş.
45 Curgeţi ca nişte pîraie!
Dascăli milii voi să-mi fiţi,
Nişte sfinţi să mi să pară,
Toţi acei nenorociţi.
S-alerg într-a lor durere,
50 Să-i mîngîiu şi eu, plîngînd,
Să pătînesc împreună,
în necaz cu ei răbdînd.
Să-ntinz mîna-ntru necazuri,
Să mîngîi pre cei sîrmani,
55 Să-i îmbrăţişez cu milă,
Fie chiar ş-ai miei duşmani.
N-a gustat din fericire
Lacrămi cine n-a vărsat,

Mila și compătimirea
Prin lacrimi s-au aflat.
Suflet bun poate să aibă,
Lacrămi cin[e] va vărsa
Ș-al virtutei templu poate
Lesne foarte a-1 afla.

MEMORIA CELOR TRECUTE

Ce dulce melanholie!
Ce dor trist, timpul trecut!
Ce-au fost eri, ce mai nainte,
Umbră, toate mi-au părut.
5 Uimit de cele trecute,
Adâncit în cugetări,
Mă pătrunde cu plăcere
Tristele și dulci oftări.
M-arunc fără pregetare
10 Din loc în loc depărtat,
Mi se par că sînt nălucuri
Visuri ce m-au deșteptat.
Ca un tablă-mi stau de față
Toate cele din trecut,
15 Desfătări, plimbări, neazuri,
Toate, orișice-am făcut.
Toate-mi pricinuesc jale,
La toate cu jînd gîndesc;
Ah! anii prunciei mele
20 Mai tare mă umilesc.
Frageda copilărie,
Anii cei nevinovați
Sînt de vreme, cu iuțime
Trași, de mine depărtați.

Toate amort a mea simțire,
 Toate de dor m-au umplut,
 Nimic nu mi-e vesel mie
 Din timpul acel trecut.
 Rîuri, țărături, munți și dealuri,
 Colnice cîte-am umblat,
 Pajiștea cea mai frumoasă,
 îmi pare visuri ce-am visat.
 Nu văz îndărăpt nimica,
 Toate s-au nimicnicit
 în labirintul uitării
 Toate, tot s-au concenit.
 Omorîte de vremi, toate
 De mine s-au depărtat,
 Nu vor fi mai mult cu mine
 Cele ce-n urm-am lăsat.
 Toate fug, se-mprăstiază
 într-un ceas, într-un minut,
 Nu mai este-al meu nimica
 Ci-ale vremii ce-au trecut.
 Stau uimit în gînduri foarte
 Să văz vremea cîte-a smult,
 C-un ochi trist privesc în urmă
 Și nu văz nimic mai mult.
 Mi se pare cum că este
 Cel d-adineaori minut,
 Ca și anii dinainte
 Ai timpului cel trecut.
 Toate se duc cu iuțime
 Toate fug, să răsipesc,
 într-al vremii haos toate
 Să-mprăștiu, se risipesc,
 Nimic nu rămîn cu mine
 Dintr-acele cîte fac,
 Numai doar scumpa virtute
 Mă-ntovărășește-n veac.

PRIMĂVARA

Primăvara deodată
 Cînd Cibela' ni s-arată,
 Saturn toate dezvolteste
 Le schimbă, le prenoiește.
5 Zefirii trăgînd subțire
 Dau la toate-nsuflețire,
 Una alții dă mișcare
 Ș-așa crește fieșcare;
 Una p-alta-mbărbătează
10 Ș-așa firea lor urmează.
 Din pomi unul înflorește,
 Altul încă-mbobocește,
 Alți se scutur[ă] din floare,
 La alți mugurul răsare.
15 Luncile toate-nfrunzite,
 Rîurile limpezite,
 Apa limpede, curată,
 Ca pîn cristal strecurată
 Murmuiește pîn vîlcele,
20 Pă frunze, pă pietricele.
 Florile stau înflorite
 Parc-ar fi-ntr-adins văpsite;

i *Cybela*, zeița Cerului, a Terrei, ea personifică forțele
 naturale.

Feliurimi chipuri de fețe
 Tot a firii frumesețe.

25 Ici, colea, pin colnicele
 Brebenei și micșunele,
 Iar la rîuri pin vâlcele
 Ghiocei și viorele;
 Păsările de cîntare

30 Fac un zgomot foarte mare;
 Țin mezura ca d-o strună,
 Cît pădurea de răsună.
 Filomila cît că-e mică
 Dar mai mult știe să zică,

35 Ea nici noaptea la cîntare
 Nicicum n-are pregetare.
 Toate celelalte-așteaptă
 Al ei glas de le deșteaptă,
 Al ei vers inimi robește,

40 La amor pre toți silește,
 Mișcă patima d-odată
 Parcă-e-a Vinerii față.
 Sturzul ca un erou mare
 Cîntă fără de-ncetare;

45 Mierla melanholicoasă
 Cînt-o cîntare dioasă;
 Turturica iar din fire
 Cîntă tot de despărțire;
 Cucu jalnic și de ducă

50 La cîntare cînd s-apucă,
 Cîntă cu glas voinicește
 Pînă cînd să sitivește;
 Grangurile dornic tare
 Cîntă de dor, de-ntristare,

† Venera.

55 Mai vîrtos de dimineață,
 Cînd e roa pe verdeață,
 Cînd e plin tot mugurelul
 De roaă ca năsturelul.
 Aurora se ivește,

60 Orizonul se lățește,
 Pre lumea cea adormită
 E tăcere liniștită;
 Apoi toate se deșteaptă,
 Toate lor hrană așteaptă,

65 Totul cîntă și slăvește,
 Pre ziditorul mărește.
 Soarele cum se ivește,
 Pan cu turmele pornește,
 Cînd e dupre munți și maluri

70 Ș-apoi iese preste dealuri;
 Turmele din fătăciune
 Pornesc zbierînd la pășune,
 Păstorii în bucium cîntă
 C-o cîntare dulce, sfîntă.

75 Erghelii, cirezi și turme
 Joc pre cîmpuri, bat, fac urme.
 Plugurile răsipite
 Stau pre cîmp înșiruite,
 Ar la țarină, brăzdează,

80 Plugarii strig nu-ncetează;
 Trag la brazdă aurită
 Să ia rod cu mulțumită.
 Rîndurica cîntă veste,
 Pînă-n zioă la neveste;

85 Le pornește la argele,
 Pe copii la floricele.

T

Cinteza prin grădinuțe
Cîntă-n pomi pă smiceluțe;
Ciocîrlia cîntă, zboară
90 în văzduh, de se omoară;
Albina din floare-n floare,
Cu-nțeleapta sa urmare
Umblă-n zi, neadormită
Strîngînd hrana-și prețuită!
95 Peste zi, cînd e căldură
E tristă orice natură;
Apoi, dacă înnoptează,
Daca ploaă ori burează,
Totul iar se veseleşte,
100 Pre ziditorul mărește.
Cum văd vremea liniștită,
Atmosfera limpezită,
Curcubeul că s-arată,
Norii că se sparg d-odată,
105 Ies, se-ntrec care de care
Păsările la cîntare.
Prigoria cea scîrbită,
De ploaie mult jinduită;
Cum văd că să răcorește
lio Cînt, laudă și mărește;
Iar seara, cînd însărează
Toate tac, toate-ncetează;
Numai doar prin lăculețe
Și la lunci prin rîulețe
115 Brotăceii de cu seară
Cînt, să-ntrec de să omoară;
Pîn' la zioă nu-ncetează,
Glasul lor una urmează
Și nici noaptea nu se poate
120 Ca să odihnească toate.

C-o așa bună-ntocmire,
Dau lui Dumnezeu mărire;
A sa-nțelepcine mare
Au dat la toate urmare,
125 Ca la vreme să-1 mărească,
Să-1 laude, să-1 slăvească,
C-o întocmită-armonie
Cîntare cu melodie.
Zioa, noaptea i să cîntă
130 Concerturi, cîntare sfîntă;
Apoi, după ce-nverzește
Munți, cîmpii, tot să-nveleşte.
în frumoasele gradine,
Ce de trandafiri sînt pline,
135 Să plimbă tinerile grațe
Cu cununi de roji în brațe;
Crinul iar ce pă departe
Al său miros îl împarte,
Lui Cupidon dă putere
140 Peste-a oricăruia vrere.

GREIERILE

Tu ce cînti plin de-ntristare
    Și memoria-ntărești,
Noaptea toată fără stare
    Haosul trecut vestești;
5 Aci-n țarini, vii, cîmpie
    Cîntați trist, dornic subt flori,
    întocmiți toți armonie,
    Fermecați pe muritori.
Cînd a sferii boltă mare
10 E cu stele, cu senin,
Atunci, dulce-a ta cîntare
    Face-un eho oblu, lin.
Cînd soarele subt s-ascunde,
    Noaptea lumina gonind,
15 Al tău glas inimi pătrunde
    Suflete și minți uimind.
Cînti subt frunze, subt verdeață,
    C-un glas trist, melancolic,
Fantasiei dai dulceață
20 Cît măcar că ești tu mic.
Viu și eu ție-nsoțire
    Să te-aud cîntînd mai mult,
Subt a lunii răcorire
    Noaptea toată să te-ascult.

25 între Venus și-ntre Lună
    Să petrec, să le privesc
Și cu tine dimpreună
    Dorul meu să mi-1 unesc.
Vremea toamnei cu lungime
30 S-o petrecem amîndoi,
Și pre Domnul cu-ntregime
    Să-1 cîntăm mărindu-1, noi.
Tu,-ntărindu-mi fantasia,
    Cunosc lui cît sînt dator,
Cunosc aci vecinicia
    Și pre-naltul ziditor.
Ah! tu,-naltă vecinicie,
    Nesfîrșit monarh și sfînt
întărești-mi mintea mie,
    Să te laud și să-ți cînt!

r

f

TOAMNA

Păduri, frunze-ngălbinite
 Crînguri, lunci, munți dezvăliți,
 Țarini, vii fără verdeață,
 Cînd iar să v-acoperiți?
 Subt a voastră rămășiță
 Privesc trist și plin de jînd,
 Cînd d-a vîntului suflare
 Frunza voastră văz căzînd.
 Pă voi, frunze jos căzute
 Calc cu tristul meu picior,
 Sărutare vă dau vouă,
 Sărutare, zic, cu dor.
 Vara ce vă-ncorunase
 Pă voi, frumoase păduri,
 Toamna iar vă dezvălește
 De frumoasele verdure.
 Alîngi, boite, frunze dese
 Ce cădeți, ce vă stricați?
 De puținul vînt ce-adie
 Filfiind vă scuturați!
 Subt a verii rămășiță
 Să vă mai privesc, păduri!
 Sărutare vă cer vouă
 Rămășiță de verdure.

25 Și pre voi, iarăși, colnice,
 Să-mi mai plimb al meu picior,
 Sărutare, zioa bună
 Să-mi cer trist și plin de dor.
 Aici, în melanholie,
 30 Aici frunze-n tine, crîng!
 Sărutare, zioa bună
 De la voi să-mi iau, să plîng.
 Și eu cu-ntristarea voastră
 Dorul meu voiu să-1 unesc,
 35 Aici pă pajiște verde
 Trist cu voi să pătinesc.
 A verii podoabă toată,
 De toamn-acum s-a stricat,
 O brîndușă-mi mai rămîne
 40 Atîta mi-a mai lăsat.
 Verduri, verduri, flori frumoase,
 Ah! ce-n grabă v-ați trecut!
 Cu ochii mei plini de lacrimi
 Acum voiu să vă sărut.
 45 Aici unde cositorul,
 V-a tăiat, flori, v-a cosit,
 Aici dorul și-ntristarea,
 Aicea m-a prididit.
 Pajiști, cînd iar cu plăcere,
 50 Să mai vin să vă privesc?
 Cînd vă veți îmbrăca iară,
 Cu vîrsta ce eu doresc?
 Ah! doresc a voastră vîrstă
 Dar a mea ce s-au făcut?
 55 A voastră vă vine iară,
 A mea fuge, s-a trecut.
 Vară dulce, dulce vară,
 Natură, ce te prefaci,

Tu, ce mori și renaști iară,
Te goleşti și iar te-mbraci.
Mai prefă-mă și pre mine,
într-o vîrstă ce doresc,
Ca cu tine deodată,
Și eu să mă pre-noiesc.

BĂTRÎNEȚELE

O mină tremurătoare,
Către lume-ntinz, zicînd:
Iată, te las eu pre tine,
Rămii retirat plîngînd.
5 Stadiul vieții mele,
Drumul ce l-am alergat
S-apropie, se sfîrșaste,
Rămii lume, te-am lăsat.
Apăsat de bătrînețe
10 Mă vîz de puteri slăbit,
Nu mai sînt vrednic de tine,
Este-aproape-al meu sfîrșit.
Piciorul ce-aveam odată,
Sămeț d-a goni pre vînt,
15 Slăbit cumplit de durere
Tremură trist pre pămînt.
Mîinile ce-mi da-ndrăzneală
Ca vulturului să zbor,
Cu durere să rădică,
20 Au slăbit puterea lor.
Ochii ce privea cerbește
Geana i-au acoperit,
A lor repede clipire
Mai de tot a-nconținut.

25 Ah! iubită tinerețe!
Anii miei cei mult plăcuți,
Mai prefăceți-m[ă]¹ o dată
Veniți, voi iubiți trecuți!
Dați-mi iar acea putere,
30 Veniți, veniți să vă văz,
Lumea cea plină de valuri
O dată s-o-mbrățișez.
Mai dați-mi iar bărbăție
Voi, ani ce m-ați gîrbovit,
35 Să fiu lumii cu plăcere
Că-s la toți nesuferit.
Toți fug ocolind de mine,
La toți m-am făcut urît;
Ah! moartea cea cu asprime
40 Ea-aproape m-a oborît.
Tinerețe, tinerețe,
Spuneți-mi ce v-ați făcut?
în ce peșteri, subț ce stîncă
în ce locuri ați trecut?
45 Spuneți-mi oriunde sînteți
Ca să-mi alin al meu dor,
Știu a voastră frăgizime,
Mă cunosc cît sînt dator.
Și de unde-ți fi, iubite,
50 Vă rog, vă rog, mai veniți
O dată mă mai prefăceți
în anii cei mult doriți!
Vai! ce surdă rugăciune
Ce ajutor negîndit!
55 Știu prea bine eu că sînteți
în locul cel mai cumplit.

¹ In ed. de bază: *prefăceți-mi*.

Barbara și aspra moarte
V-a ascuns în guma sa,
Să vă-ntoarceți nu-i puțină,
60 Mai mult nu v-o mai lăsa.
Eu rămîiu dar în durere
Și de lume depărtat,
Plîng de dînsa cu-ntristare
Dar ea fuge, m-a lăsat.

NOAPTEA

Ce tăcere liniștită,
Ce haos înfricoșat!
De-ntunec, firea toată
Ca de plumb s-a-ngreuiat.
5 Noaptea viind triumfătoare,
Cu steag negru-ntunecos,
Schiptrul său pre lume-ntinde
Stînd în tron de abanos.
Mîna sa-ntinde pre fire,
10 Lumina zilii gonind,
Intunerecul presară,
Globul tot acoperind.
Din pol cu posomorîre
Vine-ntr-al său balon greu,
15 Ne vestește vecinicia,
Mărește pre Dumnezeu.
Jos, c-un pas lin, se coboară
Luminii amerințînd,
O gonește cu putere
20 Orizonul său lățînd.
Vine cu salt, cu mărire,
Dintr-al său ascuns palat,
Firea toată se-ngrozește
D-al său drum înfricoșat.

25 Vi[i]nd uimește toată firea,
Leagă ochii tuturor,
Rămîn toate-ngreuiate
D-al ei gros și negru nor.
Nu rămîne mal, pisc, vale,
30 De-ntunec ne-nvălit,
Nici acel mai mare munte
Să nu fie-acoperit.
Stelele ei slujitoare,
Pre-al ei Dumnezeu măresc,
35 O lumină dulce, lină,
Muritorilor zîmbesc.
Ca niște focuri departe
Subt orizon depărtat,
Planeteii ne luminează
40 Mărind pre-al său împărat.
A troianului nălțime,
Uimește pe muritori,
Parcă-s candelile aprinse
Ochilor cei privitori.
45 într-o armonie toate
Fac tăcere preste tot,
Leul, tigru, odihnește,
Țipet, răcnet, glas, nu scot.
Toate-n culcușuri culcate
50 Dorm, zac și se-odihnesc,
Spăimîntate de tăcere
Pre stăpînul lor slăvesc.
Atunci poetul d-oparte
Tras, privește, stă uimit,
55 Se miră de-nțelepciunea
Celuia ce i-a zidit.
Ne-ntovăroșit de nimini,
Șade singur, spăimîntat,

A nopții-ntunecime
60 Pre dînsul 1-a luminat.
Fantasia lui zburdată,
Stă, pîndește, socotind,
Ne-ncetat el pătimeste
Și se află chibzuind.
65 D-a greierului cîntare
El se află-nsuflețit,
Zugrăvește cu-a sa pană
Cele ce le-au chibzuit.
Toate coprinse de frică,
70 Stau ca morții în mormînt
Și moartea cu semeție
Amerință pre pămînt.
Vine cu noaptea-nsoțită
Tristul flac al ei purtînd,
75 Rămîn toate-ntru uimire
Și cu spaimă tremurînd.
într-acel minut coboară
Muritorul în mormînt,
Umilit, trist se conoaște
80 Că e strein pre pămînt.
Ce tăcere, ce uimire
Ce răpaos liniștit!
O măreață-nțelepciune
Tot și toate le-a zidit.
85 O mină-ntr-o armonie
Pre toate le-a așezat
Și vor păzi-ntru vecie
Acel hotar neschimbat.

LUNA

A nopții slabă lumină,
Lună, dorit dorifor,
Dulce, lină-nsuflețire
Ochiul lui cel privitor!
5 Tu, ce umbli totdeauna
Pămîntul încungiurînd
Ș-alergi fără pregetare
Lumea noaptea luminînd!
însoțește toată noaptea
10 Pre acei ce te iubesc,
Luminează pînă-n zioă
Ochii cei ce te privesc.
Ah! lumină răcoroasă,
Dorifor ce te dorim!
15 Nu te-ascunde nicăirea,
Stăi mai mult să te privim,
Fii într-una, tot d-una,
Nu tot crește și scădea!
Fii în veac tot cu-ntregime,
20 Noaptea toat-a te vedea.
Tu, a nopții grozăvie,
Puțin ce o domolești,

Fii cu noi dar totdeauna
 Minte tu să ne-ntărești.

25 Stăi în centru de privire,
 Nu te-ascunde pe subt nori,
 Să te vază cu plăcere
 Necăjiții muritori.
 Sparge norii, răsipește,

30 Fii în veac tot în senin,
 Nu te duce cu iuțime
 Ca să stai la noi puțin!
 Stăpînește tu seninul,
 Depărtează orice nor,

35 Planetelor celorlalte
 Fii-le-mprotivitor.
 Pre Venerea cea frumoasă
 Ce cu Joi¹ toți o slăvim,
 Pre Saturn, Mercur și toate,

40 Mai puțin să le privim.
 Scumpă și iubită lună,
 Fii aproape de pămînt,
 S-auzim oblu pîn frunze
 Sunetul acel de vînt.

45 Să vedem pre Pan că vine,
 Pre bătăture fluierînd
 Și pre Ceres, laolaltă,
 împreună, toți, jucînd.

¹ Jupiter.

MIEZUL NOPTII

Suflete ce-n trîndăvire
 Dormi beat, prins în gînduri, zaci?
 Scoală, fără lenivire,
 Datoria ta să faci!

5 Scoală suflete,-nviază
 Din patu-ți ca din mormînt!
 Deșteaptă-te, priveghează,
 Știi datorii cîte sînt!
 Scoală fără pregetare,

10 Te deșteaptă lăudînd,
 Dă lui Dumnezeu cîntare
 Bine pre el cuvîntînd!
 Scoal' suflete, nevoiește,
 Ceasul s-[a] apropiat,

15 Pre-al tău ziditor slăvește
 Căci cocoșul a cîntat!
 Scoal' degrabă, te deșteaptă,
 Căci vreme nu ți-a rămas,
 Datoriile te-așteaptă

20 Valuri care nu-ți dau pas!
 Scoală de dă mulțumire
 Marelui tău ziditor!
 Tu, mareața lui zidire

Fii bine cunăscător!

25 Scoal' de cere pocăință
     De relile ce-ai lucrat,
 Roagă-te cu umilință
     Că el e mult și-ndurat!
 Tu, a lui asemănare
 30 Să cade să-i mulțumești,
 întreită lui cântare
     Să-i dai tu și să-l mărești.
 Scoal', deșteaptă-te și cântă,
     Ce-n somn te-ai îngreuiat?
 35 Cîntă-i lui cântare sfîntă
     Vai! clopotul au sunat.
 Glasul lui îmi face veste
     Că ce-a fost ieri am pierdut,
 Ce e azi, mîine nu este
 40 Fug cu ceasul ce-a trecut!
 Firul vieții tot slăbește
     Cînd s-o rupe, tu nu știi;
 Scoal', deșteaptă-te, trezește,
     Gata-n privegheri să fii!
 45 Ticăloase, te deșteaptă,
     Știi datorii cîte ai!
 Judecății ce te-așteaptă,
     Ce răspuns vrei tu să dai?
 D-acel județ drept te teme,
 50 Vreme-n zadar nu lăsa!
 Nu-ți rămîne mai mult vreme
     Dacă firul s-o curma.
 Ceasul acel dupre urmă
     Nu ți-e ție cunoscut;
 55 Furul, coasa ce te curmă
     Nu ți-e cu soroc știut.

COCOȘUL

Cocoș viteaz, erou mare,
     Semn al vremii cîntăreț,
 Vestitor de deșteptare
     Trumbet al nopții măreț!
 Tu, cu a ta bărbăție
     Cînți la vreme, fără ceas
 Păzești a ta datorie,
     Deștepți lumea cu-al tău glas.
 Bați din aripi vitejește
     Cînți cu glas deșteptător,
 Este semn ce vreme-mpărțește,
     înger lumii vestitor.
 Prin tunec fără frică
     Cînți din aripi filfiind,
 Fără-ndemn altul să-ți zică,
     Cînți pre-al tău stăpîn mărind.
 Și-mpreun-apoi cu tine
     Se deșteaptă toți și cînt;
 Mulțumesc cît să cuvine
     Zi[di]torului cel sfînt.
 Fără sfat, fără-ndemnare
     Datoria ta-ți păzești,
 Prin măreața ta cântare
     Pre-al tău ziditor mărești.

25 Dar muritorul ce face?
 Vai, lui, s-au îngreoiat!
 Beat de patimi în pat zace,
 Al tău glas l-au deșteptat.
 Ticălosul dar, vai, mie!
30 Cît și nu m-am lenevit,
 L-a mea sfîntă datorie,
 Tu cîntînd, eu m-am trezit.
 A! muritor, faptă sfîntă,
 Lucru măreț și frumos!
35 Decît un cocoș ce cîntă
 Tu de ce să fii mai jos?
 Ce-aștepți a lui îndemnare
 Ce singur nu te trezești?
 Scoal' că ești cu cuvîntare,
40 Tu pre el îl stăpînești!
 Făpturile, multe gloate
 Pentru tine s-a-nceput,
 Arhitectorul a toate
 Pentru tine le-a făcut!
45 Tu ești duh și-asemănare
 A totului făcător
 Ce-aștepți dară îndemnare
 De la cocos cîntător?

CLOPOTUL

Clopot, tuci, glas ce străbate,
 în suflet pe muritori!
 Glasul tău la ceas cînd bate
 Ce mă umple de fiori?
5 Ce mă spare, mă uimește,
 Al tău sunet răsunînd?
 Groaza morții ce-mi vestește,
 De rămii, stau tremurînd?
 Ce putere întră-n mine
10 Cînd te-auz, de mă-ngrozesc?
 Ce streină veste-mi vine,
 L-al tău glas, de mă uimesc?
 Rămii mut, întru-ntristare,
 D-al tău glas pătrunzător,
15 Cum te-auz pe loc îmi pare
 Că sînt la obștescul zbor.
 Buciumul de judecată,
 Est[e]-al tău ascuțit glas,
 Mă-ntristez, mă schimb-îndată,
20 Rămii pe loc mărmurit.
 O! ce tristă armonie
 Al tău mult fioros glas!
 El îmi face veste mie,
 Cum că lumea oiu s-o las.

25 Muzică spăimântătoare,
     Organ mult întristăcios!
 Ce-mi aduci în turburare
     Ce mă faci să fiu fricos?
 Ce jalnică melodie,
 30 Ce glas trist, nesuferit!
 Glas care-mi vestește mie
     Ticălosul meu sfârșit.
 Mă ia frică, spaimă foarte,
     D-al tău glas și-nmărmuresc;
 35 Pe loc stau, gândind la moarte
     în mormînt parcă privesc.
 Vai! D-o sfîntă datorie,
     D-un lucru neapărat
 Ce să-mi fie frică mie?
 40 Ce-n zadar m-am turburat?
 Nu, suflete, nu te teme,
     N-ai frică tu d-acei ceas!
 Viforîta d-aci vreme,
     Tu știi bine c-oi s-o las!
 45 Datoria o știi bine,
     Viața cînd ai priimit,
 Dintr-acei minut pre tine
     Și moartea te-a însoțit.
 Nu-ți mai rămîne-ndoială,
 50 N-ai de ce să te sfiiești!
 Fără frică și sfiială
     Trebuie s-o primești!
 Vai! de ce să n-am eu frică
     Cînd mă duc unde nu știi;
 55 Cine știe să-mi zică
     Ce drum oi u să iau, să țiu?
 Ba! ce caz iar în uimire,
     Ce mă-torc la prozăcut?

Ce mă tem, ce am sfiire,
     Ce-ntr-așa gînd am căzut?
 Ce mă-ntorc iar la viață,
     Ce-mi place ca să trăiesc?
 Amara lumii viață
     Ce voiu eu s-o moștenesc?
 Ce nu vrei tu, ticăloase,
     Ca să rupi al vieții nod?
 în valuri primejdioase,
     Pînă cînd eu oi u să-not?

25 A! ceas, minut, secund, vreme,
Ce-ați fugit, ce v-ați făcut?
Cît puțin fără-a vă teme,
Voi fugiți, eu v-am pierdut.

VREMEA

Saturn, bătrîn din vechime!
Tu, ce-mprăștii, răsipești
Cu-a ta coasă, cu iuțime,
Tot și toate le cosești.

- 5 Spune-adevărat părinte,
Unde-s anii d-început?
Neamuri vechi mai denainte,
Unde și ce s-au făcut?
Bătrîn vechiu tată la lume,
- 10 Spune, tu, adevărat:
Unde-s vitejii din lume,
Ce Troian au răsturnat?
Unde-i acea-mpărăție,
A romanilor vestiți?
- 15 Unde-i a lor vitejie,
Ș-acei zei nebiruiți?
A ta coasă toate-mparte
Taie, curmă, risipind,
Strică,-mprăștie, desparte,
- 20 Dezvălește tot, golind!
Toate după vreme [mer]ge
Cu veacul se concenesc;
Toate după ani se duce,
Se uită, se pustiesc.

Vremea-naltă și ridică,
Vremea face, vremea strică,
Vremea suie și coboară,
Vremea surpă și doboară,
5 Vremea schimbă și preface
Și războaiele și pace.
Vremea toate răzvrătește,
Schimbă și schimonosește.
Vremea pe vericine-nvață,
10 Vremea dascăl și povață,
Vremea din liniște bună,
Face vânturi și furtună.
Vremea iar dupe furtună
Face și liniște bună.
15 Vremea bucură,-ntristează,
Suie-n tron și destronează,
Vremea-naltă, vremea crește,
Vremea iarăși micșorește,
Toate sînt de vreme-aduse,
20 Toate la vreme supuse.

j

I

Tu, prea-naltă vecinicie
Ce din nimic m-ai făcut,
Cu chip asemenea ție,
Mi-ai dat al meu început.
5 Prin botez și prin credință
De păcat m-am lepădat;
Dînd sfîntă făgăduință
Să nu caz iar în păcat.
Dar rănit de pohte foarte
10 Uitînd iarăși am greșit,
Păcatele, săgeți de moarte
Sufletul mi l-au rănit.
Nu mai este vindecare,
Nicum în sufletul meu;
15 La tine aflu scăpare,
Tu ești bun doctorul meu.
Săgeți s-au înfipt în mine,
Sînt rănit ca Beliar
Dar alerg și vin la tine,
20 Ca să nu caz în tartar.
Păcatele mele-s rane
Și de cuget s-a-mpuțit,
Poftele mi-au fost organe,
Sufletul de mi-au rănit.

f

25 Eva de-ți greșise ție,
 De șarpe s-au înșelat,
 Iar eu n-am îndreptări mie,
 Pohtele m-au dărîmat.
 Vai, mie! cu ce-ndreptare,
 30 Să-nalț mîinile la cer!
 Cu ce glas, cu ce strigare,
 Ajutorul tău să-1 cer!
 Ce nădejdi pe mine poate
 Să mă ție pre pămînt?
 35 Că grozavele păcate,
 Mă trag în iad, în mormînt.
 Focul ghenii m-așteaptă,
 Vai, mie! cel ticălos!
 Tu, bunule mă deșteaptă
 40 Ca să-ți cer al tău folos!
 Știu că te-am miniat foarte,
 Cunosc cît sînt de greșit,
 Dar nu-mi da grabnică moarte.
 Ca să mor nepocăit!
 45 Marea păcatelor mele,
 Cu totul m-au înecat,
 Vinînd pohtele cele grele,
 în ele m-am cufundat.
 Uneori și hotărîre,
 50 Făceam ca să-ncontenesc,
 Dar nu făceam părăsire,
 Nicicum să mă pocăiesc.
 Acestea, dupe dreptate,
 Mai mult te-au întăritat?
 55 Sînt în centru de păcate,
 Hotărîrea mi-am uitat.
 Fără [de] legile mele,
 Foarte mult s-au înmulțit.

Muncile cele mai grele,
 60 Iadul mie mi-a gătit.
 Mă cunosc, mă văz pre mine,
 Ocolit de mult păcat,
 Precum fagurul de-albine,
 Sînt și eu încungiurat.
 65 De la nici o rea urmare,
 Voia mea nu mi-am poprit;
 De păcat beat cu turbare,
 Răzbunînd l-am săvîrșit.
 Dar, tu, bunule-ndurate,
 70 Nu-mi fi drept răsplătitor,
 Ca un plin de bunătate,
 Fii-mi lesne iertător.
 N-am ascuns nimic de tine,
 Toate ce-am făcut eu știi;
 75 însumi sînt pîriș pe mine,
 Că sînt vrednic de munci mii.
 Marea ta milostivire
 Caută-mi zîbind mai lin,
 Nu lăsa a ta zidire
 80 Vecinie în osîndit chin.
 Cîți s-a-ntors la pocăință,
 Și tu nu i-ai pri[i]mit?
 Pre toți cei cu umilință,
 Tu singur i-ai miluit.
 85 Curva cea mult păcătoasă
 Plîngînd, tu o ai iertat;
 A ei inimă duioasă,
 Pocăință au aflat.
 Vameșul iar cu-ndrăznire,
 90 Viind tu l-ai priimit,
 Cea de om a ta iubire,
 Și pre el l-au sprijinit,

Tilharul iar către tine,
 D-un cuvînt ce ți-au strigat:
95 Pomenește-mă pre mine!
 Raiul lui i-ai dezlegat.
 Ah! dorită pocăință,
 De care eu sînt lipsit!
 Vino, ceas de umilință!
100 Pentru ce m-ai părăsit?
 Vino iar de mă ridică,
 Din păcatul ce-am căzut!
 Să cer căință cu frică,
 De la cel ce m-au făcut!
105 Ca Manasi pocăință,
 Să cer celui îndurat,
 Din suflet cu umilință,
 Să-mi împut d-al meu păcat!
 Să-i zic: naltule-mpărate,
110 Cel ce-n lume ai venit
 Să scapi pre om de păcate
 Să-1 vez[i] de iad mîntuit.
 Pre oaia cea rătăcită
 Ai venit s-o afli iar,
115 D-a ta mîină fiind zidită
 S-o aduci l-a-ntîiul har.
 Eu sînt oaia cea pierdută
 Alerg ca să mă primești,
 D-a ta mîină sînt făcută,
120 Tu iar să mă miluiești.

CÎNTARE CĂTRE DUMNEZEU

Deschide-te gură, cîntă!
 Celui sfînt, cîntare sfîntă!
 Răvarsă duh, o cîntare,
 Sfîntului celui prea mare.
5 Zi: Prea-naltule-mpărate,
 Ziditorule a toate,
 Slavă și mărire ție,
 în tot veacul fie, fie!
 Osana sfînt ești tu, sfînt
10 în ceriuri și pre pămînt.
 Suflete al meu mărește,
 Pre cela ce vecinicește!
 Cîntare dohovnicească,
 Cu mireasmă îngerească,
15 Vecinicului monarh mare
 Cîntă-i fără de-ncetare:
 Slavă și mărire ție
 în tot veacul fie, fie!
 Osana sfînt ești tu, sfînt
20 în ceriuri și pre pămînt.
 Noaptea, fără pregetare
 Să te scoli să cînți cîntare,
 Sara și de dimineață,
 Cît voi fi viu în viață.

25 Ca David psalmii de sfințire
 Cîntă, zi: Sfintă mărire,
 Slavă și mărire ție,
 în tot veacul fie, fie!
 Osana sfînt ești tu, sfînt,
 30 în ceriuri și pre pămînt.
 Pre cela ce să mărește,
 De serafimi se slăvește,
 întocmește-i armonie
 Cîntă-i tu, cu melodie.
 35 Zi:-mpărat ești tu pre lume,
 Dumnezeu este-al tău nume,
 Slavă și mărire ție
 în tot veacul fie, fie!
 Osana sfînt ești tu, sfînt,
 40 în ceriuri și pre pămînt.
 El în Izrail e mare,
 Cîntă-i în Sion cîntare!
 Ca Solomon lui zidește
 Templu-n sine-ți, și-l slăvește.
 45 El este minunat foarte,
 Zi: Sfinte fără de moarte,
 Slavă și mărire ție,
 în tot veacul fie, fie!
 Osana sfînt ești tu, sfînt,
 50 în ceriuri și pre pămînt.
 Ca Aaron în tron sfințire
 Să-i înalți tu lui mărire,
 Ca pruncii din Vitania
 Lui Emanoil Mesia.
 55 Să-i cînti tu nouă cîntare:
 Cît voi fi viu cu suflare,
 Slavă și mărire ție,
 în tot veacul fie, fie!

Osana, sfînt ești tu, sfînt
 60 în ceriuri și pre pămînt.
 El lui Moisi-n Sinaia
 Prin rugul ce-ardea văpaia
 S-au arătat cu mărire,
 Plin d-a sa dumnezeire.
 65 Lui se cade, se cuvine
 Al lui nume să-l cînti bine:
 Slavă și mărire ție,
 în tot veacul fie, fie!
 Osana, sfînt ești tu, sfînt
 70 în ceriuri și pre pămînt.
 El pre Faraon în mare
 Și pre Amalik ce[[] tare
 S-au bătut cu-a sa mărire,
 D-au stîns a lor pomenire;
 75 Lui se cade, se cuvine,
 Ca să-i cînte fieșcine:
 Slavă și mărire ție,
 în tot veacul fie, fie!
 Osana, sfînt ești tu, sfînt
 80 în ceriuri și pre pămînt!

AMOR CĂTRE DUMNEZEU

Cin' mi-au făcut, ce putere?
Nu tu naltă prevedere?
Negreșit tu, vecinicie,
M-ai tras din nimicnicie!
Ah, voință! Ah, iubire!
Cunosc a ta-ndatorire
Ș[i]-mi aduc singur pre sine,
Jertfă, arderi pentru tine,
    Ție mă cunosc dator,
    Pentru tine voiui să mor.
Tu prea-naltă prevedere!
Tu ești a mea mîngîiere,
Tu mi-ai dat a mea viață,
Tu-n necazuri-mi-ești dulceață
Te slăvesc pre tine foarte,
Sînt dator pînă la moarte
Ș[i]-mi aduc singur pre sine
Jertfă, arderi pentru tine.
    Ție mă cunosc dator,
    Pentru tine voiui să mor.
Animale, jivini, gloate,
Le-ai supus subt mine toate,
Al tău nalt și prea sfînt nume
M-au făcut stăpîn pre lume.
Slăvesc dar voia cea-naltă,
Mîna ta cea mult galantă

Și-mi aduc singur pre sine
Jertfă, arderi pentru tine.
    Ție mă cunosc dator
30   Pentru tine voiui să mor.
Al mieu pas, a mea călcare,
O clipire, o suflare,
Iau început de la tine
Tu ai mîna preste mine!
35 Trăind, murind, mă-nchin ție,
Bine zic, numele-ți fie!
Și-mi aduc singur pre sine
Jertfă, arderi, pentru tine.
    Ție mă cunosc dator
40   Pentru tine voiui să mor.
Nici primejdie, nici bine,
Al tău amor de la mine
Nu-1 va șterge în vecie
Ci-s gata spre jărtfă, ție!
45 Fiu ca Iosif și-nchisoare
Tu-mi vei fi a mea scăpare,
Și-mi aduc singur pre sine
Jertfă, arderi pentru tine.
    Ție mă cunosc dator
50   Pentru tine voiui să mor.
D-al tău amor și iubire,
Ca Isac mi-aduc jerfire,
Frica ta sădește-n mine.
Ca să fiu lîngă tine
55 Al tău amor voiui să-mi fie,
Zioa, noaptea-ndemnuri mie,
Și-mi aduc singur pre sine
Jertfă, arderi pentru tine.
    Ție mă cunosc dator
60   Pentru tine voiui să mor.

MORMÎNTUL

Aci mă cobor să intru
Să cat pre om, să-1 privesc.
Vai, ce aflu! ce răceală!
Ce lut stricat scormonesc?
5 Aci-ntre vermi-n putoare,
Mărețul om s-a topit?
în mocirla umedoasă
Slava lui a-nconținut?
Fiul omului e asta,
10 Cel mare și-nfricoșat?
Cum poate aici să-ncapă,
Să caut, să osibesc,
Om din om cu osibire
Să-1 așez, să-1 semuiesc?
15 Dar ce-n zadar zic aceasta!
Din pământ întunecat
Cum pociu face osibire,
Unui rob dintre-mpărat?
în zadar voiesc aceasta,
-0 în zadar voiu cerceta
A omului slavă, toată
Aicea va conțina.
Nimica nu-i voiu cunoaște
Dintr-acest lut împuțit?

25 Mărețul om, fiul slavii,
Aici zace, s-a topit?
Omul ce mări și pământul,
Văzduh, stele-a măsurat,
Aici, fără osebire,
30 în țărână s-a schimbat.
Tiranul cel mândru, silnic
Aici s-a nimicnicit,
Frumusețea cea vestită
Aicea s-a vestejit!
35 Unde este-aici bătrînul
Sau pruncul cel înfășat?
Gura bine vorbitoare
Aicea s-a astupat.
Viteazul ce-odinioară
40 Mii de vrăjmași a învins?
Putea-voiu acum a crede,
C-al lui nume-aici s-a stins
Bogatul, dintr-ale sale,
Cu el aici ce-a luat?
45 Petrele-n aur lucrate
Unde și cui le-a lăsat?
Oare principul, monarhul
Cel cumplit posomorit,
Tot în cară aurite,
50 Ș-aicea s-a coborît?
Mărire, triumf și pompe
Toate-aici au conținut,
Nesețioascle pohte,
Aicea s-au mărginit.
55 Din palaturi luminate
Ce cu gaz se lumina,
Zac în peșteră-n țărână,
Toate-aici vor înceta.

Aicea tirana moarte,
 Pre omul cel minunat,
 L-au lovit fără de veste,
 In pământ 1-a aruncat.
 Varvara nesăţioasă,
 Umblă lumea tot strivind
 Nesfiită, fără milă,
 Coseşte cu ea hrăpind.
 Nu face deosebire,
 Nu cruţă la interes,
 Ranguri, slavă, bogăţie,
 Ea nicicum nu le-au ales.
 A ei cumplită asprime,
 Nu-ntreabă prunc sau bătrîn,
 Maică, fii, frate sau tată,
 Nici argat, rob sau stăpîn.
 Ia pre pruncul de la leagăn,
 Pre unul sîngur născut;
 Pre nuntit de scurtă vreme,
 îl ia-1 face nevăzut.
 Desparte prieteşugul,
 Desparte căsătorii,
 Desparte pe sor' de frate
 Şi pre părinţi d-ai lor fii.
 Curmă firul fără vreme,
 într-o clipă,-ntr-un minut;
 Loveşte, dărămă, strică,
 Ursitoarea ce-au făcut.
 Cînd de viaţ-avem plăcere,
 Cînd norocul ne-a zîmbit,
 Vine-n glas de tuciu tirana
 Toate, tot au răsipit.
 Vrăjmaşa vieţii noastre,
 Lacrămi, jale n-o-mblînzesc!

Cruntă, dă, loveşte, taie
 Ochi ce plîng n-o umilesc.
 95 în mormînt aici aruncă
 Pre omul cel mult măreţ,
 Iscusita-nţelepciune,
 Şi duhul cel mai isteţ.
 Aicea totul şi toate
 100 Să curmă şi să sfîrşesc,
 Ca un năluc, vis şi umbră
 Să-mprăştiu, să răsipesc.
 Unde e sila lui Xerxes
 Solomon ce s-a făcut?
 105 Unde este Alexandrul?...
 Ca un vis toţi au trecut.
 Tot aici se mărgineşte,
 La toate aici hotar,
 Toate ce lucrează omul
 110 Sînt deşărt, sînt în zadar!
 Ce noapte tristă-,ndoită!
 Ce-ntunerec fioros!
 Ce răceală umedoasă!
 Ce nor straşnic, negru, gros
 115 Noapte, nor ce copleşeşte
 O icoan', un chip măreţ;
 Ce făptură delicată!
 Ce oglindă de mult preţ!
 Oglindă-n carea priveşte
 120 Pre al său începător,
 Oglindă-n care să vede,
 Şi pre sine trecător.
 Dar mormîntul nu e-oglină?
 Aici nu vedem curat?
 125 Aici cunoaştem că omul,
 în deşărt s-a turburat.

Mormîntul este oglindă,
 Cum mă voi vedea-n pămînt?
 Da, acesta e oglindă,
130 Să mă privesc cine sînt.
 Aici pre lîng-ale lui margini,
 Să stau pre om să-l privesc,
 Să-l cercetez cu mirare,
 Ş-aici cum voiu să-l găsesc.
135 A lui copie, văz bine
 Că s-a schimbat într-un lut,
 O țărînă umedoasă,
 Fiul slavii s-a făcut.
 Steaua zilei lui, aicea,
HO A-ntunecat, s-a apus,
 întunerec preste dînsul
 Tirana moarte-a-adus.
 L-au fărîmat în țărînă,
 L-au făcut sfărîmături,
145 Nu văz decît oase goale,
 Ce triste dărîmături!
 în dărîmături, aicea,
 Pociu eu să mai scormonesc?
 Putea-voiu pre om, în stare,
150 Cum au fost iar să-l găsesc?
 Nu-l voiu mai afla pre dînsul,
 Cum au fost în starea sa!
 Ah! să plîng cum ş-a mea soartă,
 Negreşit e tot așa.
155 Țărînă lui îmi va zice:
 „Fost-am și eu precum ești,
 Fi-vei precum sînt; ascultă,
 Caută să te gătești!”

EPITAFE

Subt piatra ce învălește
 Acest trist, jalnic mormînt,
 Aici zace, odihnește
 Țărînă ş-al meu pămînt.
5 Mateiu Ghica al meu nume,
 Din neam mare sînt născut,
 Fost-am și eu cînd în lume,
 Și ca umbra m-am trecut.
 Ranguri, slavă, bogăție,
10 Aici per și să topesc,
 Frumusețe, vitejie,
 Aicea să veștejesc.
 Toate sînt deșărtăciune,
 Trăitori, cîte lucrați,
15 Monomenturi, fapte bune,
 Voă-n urmă să lăsați.

 Mormînt, lăcaș de vecie
 Aici mie mi-au gătit,
 Pămîntul ş-a mea țărînă
20 Aici zac și s-au topit.
 Scarlat Ruset al meu nume,
 Din neam și sînge • domnesc,
 Fost-am din rang clucer mare,
 S-acum aici odihnesc.

r

- 25 Datorii eu soțiale,
     Ca un om cît am trăit,
 Ca creștin bun de credință,
     După legi am împlinit.
 Dar ca om slab iarăși multe,
 30 Poate ca să fi uitat
 Cîți citiți aceste scrise,
     Vă rog, fiu de voi iertat.

- Mormînt, lăcaș de vecie,
     Aici mie s-a gătit,
 Ranguri, slavă, bogăție,
     Aici a înconținut.
 Neamul, rangul, ș-al meu nume,
     Dimitre Brăiloiu,
 Vornic fost-am cînd în lume
 40 Am trăit, am fost cu voi.
 Ș-acum zac cu mulțămîntă,
     D-o simțire ce doream,
 Vrednică, de toți iubită
     Pentru patria și neam.
 45 Cititori dar, cîți din fire,
     Acest lucru-n voi simțiți,
 Cu din suflet umilire,
     Vă rog să mă pomeniți.

- Eu, Constantin Filipescu,
 50 Zac aici, m-am pristăvit,
 Cu Smaranda mea soție,
     Țarina iar mi-am unit.
 Noi, ce zidiți din țărînă,
     Țărînă iar ne-am făcut,

- 55 Ș-a lumii deșărtăciune,
     Ca un vis o am trecut;
 Umiliți dar, cu-ntristare,
     Cititori, rugăm pre voi,
 Cu suflete umilite,
 60 Pomeniți-ne pre noi.
 Socotiți c-odinioară,
     Fost-am cu voi, am trăit,
 Ș-acum, sub această piatră,
     Țărînă ni s-a topit.
- 65 De sînt piatră surdă, mută,
     Cest mormînt dă-1 coperesc,
 Dar mă-nsuflă o simțire,
     Jalnic, trist ca să vorbesc.
 Aici zace o țărînă,
 70 A unui bun patriot,
 Iubitor de neam, de muze,
     Bărbat vrednic întru tot.
 Numit zic cu al său nume,
     Alexandru Beldiman,
 75 La rang suit vornic mare
     Vrednic de numit Roman.
 Literat, bărbat cu ști[i]nță,
     Luminilor închinat,
 S-a mutat la vecinicie,
 80 Rămășițe au lăsat.
 Rămășiți de luminare,
     Ce neamului său legă,
 Pomenire vecinicită,
     Numelui său își lăasă.
 85 Toți cîți simțiți acest lucru,
     Umilindu-vă citiți,

Rîvnii lui urmînd la toate,
 în veac pre el pomeniți.

Cititori, vrînd s-aveți știre,
90 Pentru mine cine sînt,
 Elena Beloaia zace
 într-acest pacinic mormînt!
 Unit-am a mea țărînă,
 Cu ai miei fii adormiți,
95 Măria, Iancul, Ruxandra,
 Și Joița scumpi doriți.
 Cît am fost cu voi în lume,
 Aveam sfinte datorii
 Cinstea mea către bărbatu-mi,
100 Și dragostea către fii.
 Mai mult decît alte toate,
 Cinstea și dorul fiesc,
 Mă-nvita cu bărbăție,
 în preț scump să le cinstesc
105 Astea tu citind muier,
 Pentru fii să te jertfești,
 Cu al tău soț aibi unire,
 Ca pe sine-ți să-l iubești.
 Acestea rog pe oricare,
110 Cu-ntregime le urmați;
 Mai cu fragetă plăcere,
 Decît orice alt lucrați.
 Toate alte sînt deșarte,
 Umbre, visuri, năluciri,
115 Nu vă hrăniți tinerețea,
 De vremelnici amăgiri.
 Eu din slavă, bogăție,
 Din cinstea ce-ara dobîndit,

Toate le-am lăsat; ș-aicea,
120 Astea m-a-ntovăroșit.

Cest lăcaș, sfîntă zidire,
 Din temelii l-au zidit,
 Vel-logofăt Ștefan Belu,
 A fi-n veacuri pomenit.
125 Cu Elena lui soție
 Și cu ai săi iubiți fii,
 A căroră faptă bună,
 Fie-le pildă-n vecii.
 Bunul moștean să-i urmeze,
130 Cu-ntregime neschimbat,
 Totdauna și-ntru toate
 Precum însuși a lăsat.

Noi, Alchibiad, Luxița,
 Petre, Măria, iubiți;
135 Buni frați, fii unui părinte,
 Aicea zăcem uniți.
 Domnul Grigorie Ghica
 A fost al nostru dorit
 Tată bun, ce cu căldură,
HO Și din suflet ne-a iubit.
 Dintr-al cărui sin și brațe,
 Din slavă, din bogății
 Furăm aruncați de moarte,
 în cest lăcaș de vecii.
145 Ne-mpărtășiți de nimica,
 Din lume, dupre pămînt,
 Moștenirea n-este toată,
 Piatra dup-acest mormînt.

EPIGRAFA DE BISERICI

Toți ciți citiți și intrați
în templu, să vă-nchinați,
Vă rugați, vă umiliți,
Și pre ctitor pomeniți.
Pildii lui fiți toți părtași,
Zidiți Domnului lăcași
Dacă vreți să moșteniți
Binele ce toți doriți.

EPIGRAFE LA CLOPOT

Prin glasu-mi vestesc mărire,
Cerescului împărat,
Iar prin veacuri pomenire,
Celui ce m-a-nfiintat.

Slavă, laudă, mărire,
Cerescului Domn vestesc.
Iar la cel ce mi-a dat ființă,
Numele său pomenesc.

EPIGRAFA DE CIȘMEA

Un credincios muritor,
Plin d-al faptii bun izvor
Din munți, din văi depărtat,
Aici m-a-nființat.
Din vâlcele risipit,
M-a strîns aici, m-a unit.
Sînt izvor de adăpat,
Pentru tot cel însetat.
Vă rog, bînd dar, odihniți
Și pre ctitor pomeniți.

10

ORA ȚII DE LA UDE

Astăzi Rumânia toată,
    în Olimb să ne-adunăm,
Cu Apolon lire-ntinse,
    Veseli zioa s-o sărbăm.
Acolo, cîntînd cîntare,
    Cu muzele să cinstim,
Pe Grigore Vodă Ghica,
    Luminat toți să-1 mărim.
P-un părinte bun d-obște,
    Răului asupritor,
Strămoșestii căderi cinste,
    Neamului prenoitor.
P-un erou și fiu al Ternii,
    Cu stîlpări rumânii toți,
Să-1 numim în veci părinte,
    Noi, ș-ai noștri strănepoți.
Pre acel ce bine știe,
    Numele a-și nemuri,
Să cuvine toți rumânii,
    Numele azi a-i mări.
Cel ce după rea furtună,
    Cînd era tot răzvrătit,
Prin silință părintească,
    Bine iar le-a liniștit.

25 împlinind cele de lipsă,
    Spital, poduri și palat,
Publice zidiri temeinic,
    Din nimic le-a-nființat.
Muzele, ce-a noastră limbă,
30 încă nu știa vorbi,
Le-a adus la noi acuma,
    Tot cu noi, în veac vor fi.
îngrijaște-te părintește,
    A le zidi lor lăcaș,
35 Strălucit Parnas să facă,
    în domnescul său oraș.
Bătrînul Saturn acuma,
    Ce nu sta la noi nicicum,
L-a adus aici, petrece,
40 Tot cu noi va fi d-acum.
Datorie dar, toți, sfîntă,
    Avem azi ca să sărbăm,
Și-n cîntări cu armonie,
    Numele să i-1 cîntăm.
45 Toți să zicem, dimpreună:
    Fie-i numele mărit!
Acest an ș-alții mulțime,
    Să-i petreacă fericit.
Să domnească-n ticnă,-n pace,
50 De tot răul depărtat!
Fie-n cuget totdauna
    Liniștit, bine-mpăcat!
Prevederea să-nsoțească,
    în tot drumul al său pas,
55 Fie vesel în vecie,
    Răul nu-i vie nici ceas.

în ediția de bază: *bine, bine.*

Tronul său să-l moștenească,
 Fiii săi cei preaiubiți,
 Lucrînd patriii folosuri,
60 Ca moșteni buni, legiuîți.
 Trăind pin' la cel din urmă,
 Și cîntînd pre imeneu,
 Pentru-aceea, toți rumânii
 Să rugăm pre Dumnezeu;
65 Toți să zicem: Doamne sfinte,
 Te rugăm să-i dăruiești,
 Astea toate cîte zicem,
 Dupe cum tu știi, voiești.

Corbul vesel ne vestește,
70 Că-astăzi s-a prenoit,
 A Valahii domnie,
 De al său fiu bun, iubit.
 De Grigore, Ghica Vodă,
 Ales iar din neam domnesc,
75 Ca să fie-n veci părinte,
 Neamului cel românesc.
 A căruia cinste, slavă,
 Aib-o ai săi fii iubiți,
 Urmeze-i în moștenire,
80 Ca moșteni buni, legiuîți.
 Fie-n veci neamului pildă,
 întru toate ce-a făcut;
 în patriotica dreptate
 A-l vesti chiar și cel mut,
85 Ani îndelungați trăiască,
 Unsul oblăduitor,
 Grigorie Ghica Vodă
 Bunul drept stăpînitor.

Bun al fiilor părinte
90 Ș-ales între patrioți,
 Vesel azi la fii nuntează,
 Ajungînd și la nepoți.
 Dă-le ziceri bine sfinte,
 întru tot a te urma,
95 Fă-i fii ai maicii patrii,
 Bine-n veci ei a lucra,
 într-acest lăcaș coboare
 Astăzi darul celui sfint,
 Tinerilor în veac fie,
100 Tot ce e bun pre pămînt.
 Ție-și familie mare,
 în starea ce singur ești,
 Totdauna și-n tot veacul,
 Dupre cum singur dorești

105 Blîndul bou¹, fără prihană,
 Ce gemea sub jug strein,
 Astăzi vesel cu Moldova,
 Aduc laude, să-nchin
 Bunului al lor părinte,
110 Moldoveanului voievod,
 Cel ce după rea furtună,
 Liniști p-al său norod.
 Prin 'drăzneală rumânească,
 S-arată vremii erou,
115 Din strein jug, din durere,
 Mîntui pre blîndul bou.
 Slavei moldovene veche,

¹ Bourul, stema Moldovei. Poezia e închinată domnului Moldovei, Ioniță Sandu Sturza (a domnit între 1822—1828).

T

- însuși fu prenoitor,
D-această neamul Moldovii,
120 Să cunoaște lui dator.
A lui Ștefan slavă, cinste,
Ș-acel duh de patriot,
La urmă cu-nferbințală,
S-arată lui strănepot.
125 între Ștefan și-ntre Dragoș,
în tot veacul va sta scris,
Cu trumbițe vestitoare,
Va fi de neam bine zis.

BILETURI DE URĂRI ȘI ALTELE

- Acest an nou și-alții sumă,
Să-i petreci precum dorești,
De noroc încununată,
Și de toți să te cinstești.
5 Al tău duh-înțelepciune,
Blajin suflet, delicat,
Fie-n cuget totdauna,
Liniștit, bine-mpăcat.
Grații, daruri, frumusețe,
10 Aibi-le pînă-n sfîrșit,
Păzindu-le cu-ntregime,
Totdauna neclintit.
Ocolească-te-ntristarea,
Necazuri și orice rău,
15 Minerva să-ți însoțească
în tot drumul pasul tău.
Bine zic, numele-ți fie,
D-a ta maică ce-o iubești,
Prietină scumpă, bună,
20 Fii la toți care-i cinstești.
Voiși cu toți dimpreună,
Să cîntăm pe imeneu,
într-al tău lăcaș în grabă,
Dupre cum vrei tu și eu.

25 Astea toate, Doamne sfinte,
Te rog și să-i dăruiești,
Miluind-o totdeauna,
Dupre cum tu știi, voiești.

La toate și pîn' la moarte,
30 Pentru tine voiu a sta;
Ș[i]-n necaz, ș[i]-n fericire,
Voiesc ție a-ți urma.
Cunoștința ta pe mine,
Mă face prea fericit.
35 Cunoaște prieteșugul,
Pînă unde s-a lățit.

VERSURI CÎNTATE ÎN TEATRU

Toți, toți, toți, într-o unire,
Să dăm glas de mulțumire,
La cinstita adunare,
Toți să strigăm cu glas mare.
5 Și prin vers de rugăciune,
Să ne cerem iertăciune,
La cîte vom fi greșit.
Toți, toți, toți, cu umilință,
Să rugăm bunăvoință
10 A patronilor, ce poate
Ca să ne-nlesnească toate;
Pentru-a neamului iubire,
Să-naintăm la dorire,
Bine și desăvîrșit.
15 Toți, toți, toți, cu glas din buze,
Pre iubitorii de muze,
Să-i rugăm cu umilință,
Să ne facă-ajutorință,
Cu scrieri și cu-ndemnare
20 S-ajungem la bună stare,
Cu lucru ce-am început.
Toți, toți, toți, cu-ndestulare
Pre cinstita adunare
S-o rugăm cu îndrăzneală,

25 Ca cînd punem osteneală,
Cu toți bine să voiască,
Truda noastră s-o cinstească,
Pre cît vom avea putut.

.

Astăzi a Moldovii slavă,
30 Triumfează luminat;
Națională cădere,
Cinstea iarăș și-a aflat.
Timpul, ce-asuprind aduce,
Veacul cel mult ruginit,
35 Fiul patriii acuma,
îl schimbă-n veac aurit.
Acea naltă prevedere,
într-adins-a fost păstrat,
Patriii un fiu prea vrednic,
40 Neamul iar l-au rădicat.
Acum, mîndru d-a sa cinste,
Să fălește lăudînd
Pre ales Ioan Sturza vodă,
Bine-n veci preacuvîntînd.
45 Chiar și pruncul cel din fașe,
Acum dezvolt a simțit,
Că bunul al lor părinte,
Neamul iar l-a prenoit.
Istoria lui gătește,
50 Veacurilor pomeniri,
Patriotismu, dreptatea,
Sînt trumbețe de vestiri.
Datorii avem oricare,
Astăzi dar ca să sărbăm,
55 Toți cu muza Euterpe,
Numele să i-1 cîntăm.

Toți cu fama dimpreună,
Numele să i-1 vestim,
Totdauna și-n tot veacul,
60 Toți părinte să-l numim.

F A B U L E

GREIERELE   ȘI   FURNICA

Greierile ne-ncetat,
Vara trecută-a cîntat,
Nanicum de hrană-ngrijind,
Sau de iarnă chibzuind.
Nestrîngînd nicicum nimic,
Măcar lucru cel mai mic,
Apoi iarna cînd sosi,
Uită muzicant a fi.
Cum să văzu leșinat,
De foame rău strîmtorat,
Alergă de nădejdi plin,
La furnic-al său vecin.
Ii făcu țîrmonii mii,
Rugind: — Soro-i, zice, știi,
Iconoamă cum că ești,
Și de iarnă te-ngrijești,
Dă-mi și mie acu-mprumut,
Ceva dintr-al tău avut,
Și la anul viitor,
Capetei dobînda lor,
Pre lege-mi făgăduiesc!
Că cinstit ți le plătesc,
Și de nu sînt ascultat,
Să n-am parte de cîntat.

- 25 Furnicuța răspunzînd,
Pe creditor întrebînd,
Vara, toată ce-a lucrat?...
El îi spuse, c-a cîntat...
— Bine, zic[e], -ai petrecut,
- 30 Mă bucur de ce-ai făcut,
Acum, jupîn greieraș,
Dacă vara tot cîntași,
Saltă, joacă, ne-ncetat,
Dac-atunci tot ai cîntat.

LUPUL   ȘI   CINELE

Lupu,-ntîlnind în cărare,
P-un cîine gras foarte tare
Și dîndu-i închinăciune
L-au rugat foarte, d-ai spune:
Unde și-n ce loc trăiește,
Și cu ce el se hrănește?
Cîinele, care nu știe
Nici un fel de viclenie,
îi spune cum că trăiește,
La un boier ce-1 hrănește,
Cu bucate și mîncare,
Tot din masa sa cea mare,
Cu prăjituri foarte bune,
Cu fripturi prea de minune.
Lupul, auzind că-1 ține
Stăpînul său, foarte bine,
Vru să afle și să știe,
Ce este-a lui meserie,
Și făcîndu-i întrebare
Spuse slujba lui ce-o are.
Zisă: — Frate, slujba-mi este.
Să latru, să dau de veste,
Cerșători cînd vin să ceară,
Eu îi latru de la scară.

- 25 Lupului îi plăcu tare
Acel trai ce el îl are.
Cîinele-1 pohti să vie,
Ca și el așa să fie.
Jupîn lupul cu plăcere
- 30 Priimi a lui cerere.
Și plecară dinpreună,
Amîndoi cu voie bună.
Dar mergînd cîtva pe cale,
Și vorbind ei d-ale sale,
- 35 Văzu lupu-n gît că are
Mai mic păr ca pe spinare;
Și-ntrebă pe cîine-ndată
Ca să-i dea vorbă curată,
Ce-i e, la grumaz ce are,
- 40 De nu-i părul tot mare?
Cîinele iar spuse-ndată,
Cum că-1 ține cîte-o dată,
Domnul său legat la sine,
Dar ș-atunci trăiește bine.
- 45 Lupul auzind aceste,
îi păru urîtă veste,
Și zise domnului cîne:
— Aibi-o tu această pîne!
Și te du iar de trăiește,
- 50 Acolo unde-ți prierște
Și eu mă voiu duce, duce...
Și pîn-aci se tot duse.

LEUL ȘI IEPURILE

Leul, flămînd fiind foarte,
Ș-alergînd după vînat,
îndat-a întîmpinat
Un biet iepure fugind;
5 Carele, fiind aproape,
îl avea prînz bun gătit.
Mai mult de n-ar fi poftit,
Nici la alt mai lăcomind.
Dar văzînd un cerb departe,
10 Pe iepure l-a lăsat,
Socotind c-a căpătat,
Prînz mai gras și mai plăcut.
Iepurele, sărăcuțul,
Cum îl văzu c-a pornit
15 Spre cerb leul cel cumplit,
El se făcu nevăzut.
Cerbul iar făcu aceasta;
Fiind și mai depărtat,
Află prilej de scăpat,
20 Toți doi pe leu înșelînd.
Atunci lacomul îndată,
Să-ntoarse la iepuraș,
Mai semeț și cu curaj,
Ca spre gata alergînd.

25 Viind la loc ș-aflînd urma,
Nu că prînz n-a căpătat
Dar nici seara n-a cinat,
Ce-a rămas gemînd căit.
Iată dară lăcomia,
30 Că l-a făcut d-a perdut,
Și ce gata a avut,
Lacomul nemulțumit.

ADDENDA

FAMA PATRIII LOR
RĂSPUNDE PATRIII

Vai, mult ticăloasă ție,
Ce te mai rogi în zadar?
Fiii tăi ceasta mînie
Ți-au adus foc și amar.
5 Nu mai face rugăciune,
Că sînt fii răspunzători,
Umblă toți în periciune,
Ca niște răi următori.

2

Singuri ceasta răzvrătire
10 Asupra ta ți-au adus,
Singuri în ceasta peire
Fiii tăi chiar te-au supus.
Toți sînt gadini, năpîrci, broaște,
Carii surda viețuiesc,
15 Legile nu le cunoaște
Omenirea micșoresc.

3

Amar ție bună mumă,
Pentru ei nu te ruga,

Lor le pare vis și glumă
20 Focul ce-i asupra ta.
Nu cunosc că mină tare
Cu minie i-au lovit,
Și-acum umblă-n dăsfătare
Și nimic nu s-au smerit.

25 Nu-nțeleg nici chiar scriptura
Nu citesc în istorii,
Lasă toți învățătura,
Și aleargă prin pustii.
Nu-nțeleg că dăsfărînarea
30 Neamuri mari au prăpădit,
Nici de tine-nstrăinarea,
Nimic i-au înțeleptit.

Toți sînt beți de patimi tare,
Nu simt, n-aud, nici nu văd
35 Nu mai plînge fără-încetare
Păn' s-or smeri unde șăd.
Nu mai plînge cu durere,
Că-n zadar te tînguești,
Nu ruga-nalta putere
40 Căci pentru ei pătimești.

Ochiul celui din mulțime
Văzînd dăzghinarea lor,
Cu urgie de iuțime

Au trimis preste ei nor.
45 Văzînd a lor rătăcire
Că dă el s-au dăpărtat
A sa dreaptă răsplătire
De tine i-a-nstreinat.

Ale lui legi și credință,
50 Ei nicicum nu le cinstesc,
N-au de cele sfinte știință,
Drept nimic le socotesc.
Zac trîndavi în leneviri,
Și la templu lui nu merg;
55 Numai dup-a lor porniri
Tineri și bătrîni alerg.

Mari și mici beți de curvie,
Nici rudenia păzesc,
Pururea-n ticăloșie
60 Zac și nu se mai trezesc.
Sînt născuți în ceasta lume,
Pentru haine și mîncări,
A lor slavă, a lor nume,
Este numa-n dăsfătări.

65 Cei în cinste și mărire
Parc-ar fi nemuritori,
N-au nicicum compătîmire,
Către cei cam trăitori,

Nu din rang orășânește,
70 Ei de alți deosebesc,
Ci după fire, trupește
Mai presus să socotesc.

10

Omenirea necăjită
Gemea supt al lor picior,
75" Nu mai era suferită
Dreptății urmarea lor.
Năpăștile să-nălțase
Pin' la al noulea cer,
Suspini, lacrimi să vărsase
80 De l[a] cei ce dreptăți cer.

11

Nu cunosc soțietatea,
Nici canoanele firești,
Nu cunosc nicicum dreptatea,
A legii moralicești.
85 Adevărul cel din fire
Nu-l cunosc, nici îl citesc,
Nu știu face cumpănire,
Pă cine si cît cinstesc.

12

Egoismu stăpînește
90 Pîn' la cel mai dobitoc,
Unirea de tot lipsește
Dintr-al lor ticălos loc.
Haractir nu știu să ție,

280

Nici duh de patriotism,
95 Cel mai fără vrednicie
Strigă, zbiară egoism.

13

Numai-n zisă fieșcare
Să arăt compatrioți,
Iar în faptă cel mai mare
100 Sfătuiește p-ai tăi hoți.
Toți ca vulpile viclene
Ai tăi fii să însoțesc,
Umblă toți umflați în pene,
Ei la rău ne sfătuiesc.

14

105 Pentru enteres devreme
Străinilor să supun,
De viitor nu să teme,
Nici în gînd nimic nu pun.
Nimenea cînd este-n treabă,
110 D-alt folos nu mai vorbesc
De patriotism nu-ntreabă
Ci chiar însisi te slăvesc.

15

Cu streinii fac unire
Și seamănă-n tini spini,
115 La nimic n-au de ferire,
Ai tăi fii dintre streini.
Să micșorează pre sine,
Din stăpîni să fac slugi lor^

281

T

Pentru-n-parte numai bine,
120 Să supun la cîte vor.

16

Ci dar tu mult ticăloasă,
Surda te mai tînguiești,
Ci cu inima dioasă
Pentru ei te umilești?
125 Fă-ncetare, nu mai plînge,
Că ei nu s-au mai smerit
Nu vărsa lacrimi de sînge
Că-n sineși nu și-au venit.

17

Zavistia să-nmulțise,
130 Răul între ei creștea,
Nenfrînarea se-mbulzise
Pururea vînturi năștea.
I-avea de tine-n grijire,
Fiii tăi cei delăsați
135 A lor cea rea întocmire
Acum te-au dărăpănat.

18

Gura era-nvățată
Fieșcare-a defăima,
Ca o lege bună dată
HO Aceasta-ntre ei urma.
Nimini metahnele sale,
în parte-și nu le vedea,
Iar [î]n ale altui greșale
Fieșcare osîndea.

282

19

145 Ai hrănit pre toți cu lapte
Pînă cînd ai preamărit
Și-acum relele lor fapte
Te-au făcut mai d-ai murit.
Ale lor urmări pre rele
150 I-au făcut de pătimesc,
Tu cerci nevoi, dureri grele
Și ei nu să mai smeresc.

20

Pentru ale lor păcate
Sînt astăzi înstrăinați
155 Și-acum în străinătate
De moral sînt depărtați,
în loc să stea și să plîngă
Ei mai rău s-au rătăcit,
în loc pohtele să-nfrîngă
160 în desfrînări s-au pornit.

21

Streini și mic și mare
Rîde d-ale lor urmări,
Văzînd a lor desfrînare
Cît sînt beți de desfătări.
165 Nu știu că ninevitenii,
Smerindu-să s-au iertat,
Iar ei ca si sudimenii
Nimic nu s-au îndreptat.

283

Nu să roagă cu umilință
 170 Către cel mult răbdător,
 Că văzînd a lor credință
 Să s-arate-ndurător.
 Nu cunosc a lui mînie,
 De tine i-a-nstreinat,
 175 Nu cunosc a lui urgie,
 De tine i-au depărtat.

P-ai lor ochi perdea e pusă
 Nu văd, nici pot pipăi,
 Mînia de ei adusă
 180 Nu o pot tămădui.
 Patimi la a doua fire,
 La ai tăi fii s-au făcut,
 Mari și mici într-o pornire
 De moral s-au abătut.

185 Nu e treabă, nu e stare,
 Să nu fie răzvrățiți,
 De l[a] mic pîn' la cel mare
 Sînt de patimi amăgiți.
 Chiar și cel ce îi ferește
 190 Duhul și l-au închinat,
 E supus și pătîmește
 De moral fiind depărtat.

Cei care n-au fost dăn fire
 Dîn sînge nobil făcuți,
 195 Tu le-ai dat cinste, mărire,
 Ca celor nobili născuți.
 Ei în loc de mulțămită
 S-au arătat mai trufași,
 Mîndrie nesuferită
 200 Au acești varvari trufași.

Maicile la fii nu știe
 Educație să dea,
 După mode și mîndrie
 Umblă unde vor vedea.
 205 Nu e glas, nici rang, nici stare
 De care bine să zic,
 Umblă toți într-o urmare,
 După vînturi și nimic.

Niciodată pentru tine,
 210 Nimenea n-au îngrijit,
 N-au cunoscut al tău bine
 Statul să te fi cîstit.
 Fiii-n loc să te cinstească,
 Chiar ei te-au dărăpănat,
 215 Ei în loc să te slăvească,
 Singuri te-au mai micșorat.

Nu știți că ești lăudată,
 Din acel mare Trăian,
 Nu știu că tu ești o fată
220 Din slăvitul neam roman.
 Acest nume nobil, mare,
 Fii tăi l-au micșorat,
 înșiși l-au adus în stare,
 Mai cât de tot s-au uitat.

225 Ei în loc să te mărească,
 Foarte rău te-au nimicit,
 în loc să te-mpodobească,
 Mai rău te-au ticăloșit.
 Nici limba ta care-i crești
230 Ei n-o-nvăț, nici o citesc,
 Nu o cresc, nici o-nflorește,
 Ei mai mult o micșoresc.

Ce dar cu glas părintește
 Pentru ei mai lăcrămezi?
235 Dacă ei nu te jălește
 La ce plîngi de mai ohtezi?
 Tu ca o prea bună mumă,
 Plîngi, te rogi neîncetat,
 Dar lor le pare în glumă
240 Că nimic nu s-a-ndreptat.

Nimic nevoile tale
 Pă ei nu i-au umilit,
 Te văd cufundată-n jale
 Și mai rău s-au răzvrătit.
245 în priveliști cu durere
 Te vede toți pătimind
 Și ei toți a lor avere
 Cheltuiesc pohte gonind.

Că plîng și ei te jălesc
250 Că-n necaz te-ai cufundat,
 Nu s-astămpăr să smerească
 Văzând că s-au-nstrăinat.
 De patimi ca de beție
 Sînt beți și să cheltuiesc
255 Ei nu știu economie,
 Nici de viitor gîdesc.

Erusalimul odată
 Precum s-au fost pustiit,
 Mai asemenea as-dată
260 Și tu te-ai ticăloșit.
 Unde e și-un Irimie
 Să te plîngă cu suspin,
 Nevoia ta să-ți scrie
 Cu condei întreg, deplin.

265 Tu n-ai fii care să poată
 Prin condei a te jăli,
 Ca-n viitori vreodată
 Urmașii a-[i] pomeni,
 Starea ta să ți-o jălească,
 270 Trebuie poeți și-autori,
 Pentru ca să pomenească
 în anii cei viitori.

SLAVĂ PATRIII LOR

Vremea-naltă și ridică,
 Vremea face, vremea strică,
 Timpul suie și coboară,
 Timpul surpă și doboară.
 Vremea schimbă și preface,
 Și războaiele și pace.
 Timpul toate răzvrătește,
 Schimbă și schimonosește;
 Vremea pă vericine-nvață,
 10 Vremea dascăl și povață.
 Vremea din liniște bună
 Face vânturi și furtună,
 Vremea iar după furtună
 Face și liniște bună.
 15 Vremea bucură, -ntristează
 Suie-n tron și dăstronează;
 Vremea e de-nțelepțire,
 Vremea și de nebunire;
 Vremea e dă dăsfătare
 20 Vremea e și de-ntristare,
 Vremea este de unire,
 Vremea și de prigonire,
 Timp este de veselie
 Timp și de melanholie.

Vremea este de iobire.

Vremea și dă dăspărțire.

Timp e omul bun să fie,

Timp este și di mînie,

Vremea e dă-mpodobire,

Vremea e și di smerire;

Timp e dă plimbări, vedere,

Timp este și dă șădere,

Vremea d-agonisire,

Vremea și dă răsipire.

Timp este dă-mpăciuire

Timp și dă vrăjmășuire,

Vremea seamănă și crește,

Vremea strînge ce rodește.

Toate sînt de vremi aduse,

Toate la vreme supuse.

ROST DE POEZII

Volumul *Rost de poezii*, 1820, exemplar se pare unic la Biblioteca Academiei, poartă titlul *Rost de poezii, adică stihuri. Acum întâi alcătuită în limba românească de Paris Mumuleanu. în București. în cea din nou făcută tipografie, 1820.*

Față de cea de a doua ediție, apărută la Sibiu cu doi ani mai târziu, dar iară a purta numele autorului și locul tipăririi, deosebiri sînt minime.

Iată-le mai jos:

<i>Ed. 1820</i>	<i>Ed. 1822</i>
<i>este</i>	<i>iaste</i>
<i>lepădăm</i>	<i>lăpădăm</i>
<i>scornește</i>	<i>scornește</i>
<i>necăjit</i>	<i>năcăjit</i>
<i>topește</i>	<i>topește</i>
<i>pătimizește</i>	<i>pătimizește</i>
<i>mîini</i>	<i>mini (pentru mîine),</i>

De remarcat ar mai fi faptul că, în ediția din 1822, Mumuleanu transcrie numele comune: *slavă, palaturi, simpatrioți, domn, crai, amor, muieri*, cu majuscule.

O singură corectare în ediția din 1822 a versului: *Cine, ce-ar mai face haz}* (1820), în *Cine te-av mai face haz}* (1822), din poezia *Pentru mutarea ce să socotește pe sine frumoasă* (v. p. 31).

Ms. 2.706 al Bibi. Academiei conține un mare număr din poeziile acestui volum. Nefiind semnat, nici datat, nu putem ști dacă este un ms. autograf sau o copie mai târzie. în orice caz el reproduce volumul din 1820

al Ini Mumuleanu, și conține în plus pagini din poezii Văcărești, Conachi ș.a. Se intitulează *Stihuri și cîntece*.

Interesant însă pentru popularitatea ce o va fi avut Mumuleanu în epocă este ms. 877, copiat prin 1824. E format (din 3 caiete din care al doilea și al treilea cuprind *Versuri din diferiți poeți români*: Mumuleanu, Conachi, Dimachi, Eliad, Asachi, Beldiman, Gr. Alexandrescu, A. Pann. Caietul al H-lea e cuprins între filele 17-34; caietul al III-lea, între filele 35—84. La fila 25 se află mențiunea: „Aceste stihuri sînt scoasă di dumnea-lui vornic di poartă Vasili Bucur din Eși și s-au prescriș di mini cel mai gios iscălit, la let 1824, martie 17, aice la Fălticeni. Alecu Ciogule". Deci un copist moldovean pune în circulație, printre altele, opera poetului muntean, alături de nume ilustre ale epocii.

Interesant este și caietul I, care conține un ms. autograf al lui C. Conachi cu traducerea „Șapitrului I" din *Prenșipurile moralului sau voroava pentru om* de „Popu, filosof englez". (V. și *Catalogul manuscriptelor românești*, tom. III, I. Bianu și G. Nicolaiasa, 1931, Scrisul românesc, Craiova, p. 101.)

De la fila 28-65 în caietul al III-lea al ms. 877 sînt transcrise poeziile din volumul *Rost de poezii*, 1822.

Între poeziile lui Mumuleanu sînt intercalate cîteva care nu-i aparțin (filele 42-48, 46'-).

*PLÎNGEREA ȘI TÎXGUIREA VALAHIEI ASUPRA
NEMULȚĂMIRII STREINILOR CE AU DĂRĂPĂNAT-O*

A apărut în 1825, la Buda, fără semnătură, cu „tipariul Crăieștii Universitate din Pesta".

Asupra paternității acestui poem au existat, de-a lungul anilor, dispute și păreri contradictorii.

În 1888, deci la peste 50 de ani după ce Heliade vorbea în prefața la *Poezii*, despre faptul ca „scîrbit de nelegiuirile omului" și influențat de răscoala din 1821, Mumuleanu compunea această *Plîngere...*, C. Erbiceanu (*Cronicari greci*) considera că poemul anonim este opera Proto-singhelului Naum Rîmniceanu, publicînd apoi, în 1890, poeziile acestuia

„asupra Zaveriei", în care includea și *Plîngerea*. Tot înainte de această ipoteză, în 1851, J. A. Vaillant traduce un mănunchi de poezii românești în limba franceză, pe care le publică sub titlul, *Poesies de la langue d'or*, Paris, 1851. Volumul cuprindea, printre altele: Negruzzi, *Florica, oii la bouquiere valaque*, I. Văcărescu, *A ma pendule*, I. H. Rădulescu, *Le seraphim et le cherubin*, Gh. Asachi, *Dacie et Trajan*, Gr. Alexandrescu, 1840. *Plîngerea...* era tradusă, *Plaintes de la Roumanie. La Romanesca* (de B. P. Mumuleanu), cu mențiunea: „Cette piece est en vers libres, generalement des courtes mesures; elle a des longueurs que j'ai retranchees. Elle est l'expression la plus vraie de la haine des roumains pour les phanariotes qui les ont demoralises, abrutis, ruines. Elle leur fut jetee à la face lors de l'insurrection d'Hypsilanti en 1821".

Vaillant împărțea poemul în trei părți: *Plaintes, Prieres, Imprecations* și, e de remarcat, față de textul românesc stîngaci și cam diluat, traducerea franceză oferă remarcabile calități. Iată cîteva exemple:

Descends du haut des cieux, 6 Justice! 6, ma mere!
Tes bassins sont brise; du glaive arme ton bras!
Tu vois mes fleurs et ma misere;
Viens punir des ingrats.

(V. orig. *strofa* I, cap. I, p. 163.)

Dieu de misericorde, ecoute ma priere!
Cest assez m'eprouver; daigne jeter sur moi
Ton regard de bonte, ton doux regard de pere!
Dieu juste, Dieu de paix, Dieu d'amour, souviens-toi
Que j'ai beni ton nom, meme dans ma misere!

(V. orig. *strofa* I, cap. II, p. 166.)

În 1862, Aron Pumnul tipărește în *Lepturariu* (tom. III, Viena, 1862, p. 332—341) o versiune mai completă a poemului, cu titlul *Plîngerea și lînguirea patriei, de Paris Mumuleanu (poet rumănian)*. Versiunea aceasta — pe care o vom compara mai jos cu cea tipărită la Buda — conține în plus peste 100 versuri, pe care, probabil, cenzorii de la Buda le vor li înlăturat dată fiind violența injuriilor la adresa fanarioților.

Ipoteza lui C. Erbiceanu era susținută pe argumente șubrede: faptul că un manuscris autograf al lui N. Rîmniceanu conținea *Plîngerea*, faptul

că în poemă abundă termeni religioși etc.¹ Ipoteza va fi înriurită însă istoria literară modernă, de vreme ce Al. Piru (*Literatura română premodernă*, ed. 1964), P. Cornea (*Cursul de istoria Ut. române moderne*), consideră mai probabilă paternitatea lui Naum Rîmniceanu, poate dată fiind singularitatea temei în opera lui Mumuleanu dar și nereușita artistică a versurilor. Oricum, „glasul de durere”, cum îl va caracteriza Eminescu, răzbate în sincere accente patriotice și, restituirea, pe bună dreptate, autorului *Caracterurilor* și a acestui poem, o face, cu deplină convingere, N. A. Ursu, în articolul citat.

Cercetătorul pornește de la studiul temeinic al manuscriselor, comparînd *Plîngerea...* cu un alt poem scris: *Fama patriii lor răspunde patriii* (v. *Addenda*) în care sînt satirizați boierii fugiți de Eteric la Brașov, nepăsători de nenorocirea patriei, pe care o deplînge ca a ajuns la „perire”. Demonstrația în sprijinul paternității lui Mumuleanu cuprinde apoi analiza aprofundată a motivelor, a structurii metrice, a stilului, a identităților lingvistice dintre *Plîngerea...* și restul operei lui Mumuleanu, chestiunea fiind astfel — după opinia noastră — definitiv elucidată.

Un studiu din 1956, *Limba poeziilor lui Barbu Paris Mumuleanu* de Gr. Brîncuș (*Contribuții la istoria limbii române literare în sec. al XIX-lea*, extras, Acad. R.P.R., Inst. de lingvistică) servește implicit această demonstrație, printr-o aplicată analiză a mijloacelor poetice ale lui Mumuleanu, cu abundente exemple din operă, inclusiv *Plîngerea...*

Manuscrisele de la Biblioteca Academiei, care conțin *Plîngerea...* sînt: 787 (f. 147-153), copiat de Eilipescu Dubău sub titlul *Articole de ziare și culegere de versuri, voi. I. Bucăți poetice de autori diferiți, scoase din diferite publicațiuni periodice din anii 1832—1851*.

Pe lângă poezii de Cîrlova, Asachi, Donici, Alecsandri ș.a. se află aici și versiunea tipărită la Buda a *Plîngerii*, copiată în 1841.

Ms. 1.493 (f. I—3^v), care a fost în posesia lui C. Erbiceanu, nedatat și nesemnat, cuprinde *Plîngerea și tînguirea patriei asupra nemulțămirii străinilor ce au dărpănat-o*, împărțită în patru capitole:

¹ Cf. N. A. Ursu *Paternitatea poemei „Plîngerea și tînguirea Valahiei”*, în *Limba română*, an. XIV, nr. 5, 1965.

- I. Despre nedreptatea ce i s-au făcut;
- II. Blestemul despre nemulțumirea lor;
- III. Rugăciune;
- IV. Sfat asupra fiilor patriii.

Poemul are 176 versuri (un rînd însă conține două versuri din original, deci, în total 352), cu 16 versuri mai puțin decît versiunea tipărită de Aron Pumnul, față de care există unele deosebiri.

Ms. 2.897, de fapt cel mai important, în primul rînd pentru că este datat — 1822 —, apoi pentru că o *Precuvîntare* (absolut în spiritul moralistului Mumuleanu) și o variantă la *Vremea {Alt chip din voi. 1837}*, intitulată *Slava patriii lor*, sigure deci ale lui Mumuleanu, stau alături de mult discutata *Plîngere* și de poemul *Fama patriii lor răspunde patriii*, fiind și acesta un argument pentru a i le atribui; în fine, manuscrisul e semnat „Andrei Bădulescu”, și poartă indicația: „Brașov”, lucru important, căci se pare că în 1821 Mumuleanu plecase împreună cu familia Eilipescu la Brașov.

Pe fila V—2 se află un epitaf pentru Const. Dim. Ghica, pe care, ascămîndu-l cu celelalte epitafe ale lui Mumuleanu, N. A. Ursu îl consideră tot al acestuia (v. *art. cit.*, p. 4); pe foaia 2^a se transcrie o știre cu privire la moartea boierului muntean, urmînd (f. 3—6) o cuvîntare la înmormîntarea acestuia, spusă de „dumnealui Chir Naum Chirculescu”, la 12 aprilie 1822. După semnătura: „Andrei Bădulescu”, urmează titlul *Plîngerii...* și un moto din *Psalmi* lui David (48, stih 13): „Omul în cinste fiind n-au priceput, alăturatu-s-au cu dobitoacele cele fără de minte și s-au asemănat lor”. Urmează *Precuvîntarea*, în care se spune:

„Cu anevoie este omului a nu vorbi adevărul; dreptatea și adevărul sînt primite și plăcute în tot locul, dar nu în toată vremea. Monarhilor și celor mari mai mult le place lingușirea și minciuna decît adevărul. De multe ori enteresurile politicești ne face să lăsăm adevărul și să ne ținem de minciuni.

De multe ori pană nu mințim nu trăim. Iar mie mai bine îmi place să depărtez lingușirea, să tac minciuna și să grăiesc adevărul.

Esop făcându-se lingușitor lui Criz, totdeauna vorbea cele plăcute lui, neîndreptîndu-i năravurile cele rele. Iar Solon, neputînd fi lingușitor îi spuse adevărul și cele ce fuse întrebate.

Criz cazănd în primejdia lui Kir[?] își aduce aminte de cuvîntul lui Solon.

Socrat, grăind adevărul rătăciților aținem, să osîndi spre moarte. Răii atineni în urmă să căiră dar mai mult nu-l putură învia. Marele Socrat să cinstește iar ei să defăima.

Banlisu [?], vestitul dohtor al marelui Frideric, răspunzîndu-i adevărul la ceia ce fu întreat, nu fu mai mult chemat la Curte, însă venerabila lui faptă vecinie să va pomeni."

Ms. 5.875 (f. 1—7") cuprinde numai *Plîngerea și tînguirea patriei*, ms. nedatat și nesemnat.

Ms. 5.798 (1—12*) are titlul: *Facerea lui Paris Mumuleanu de Plîngerea și tînguirea patriei asupra nemulțemirii streinilor celor ce au dărpănat-o*. Deși nedatat, manuscrisul este evident mai tîrziu decît celelalte (hîrtia e mai bine întreținută, scrisul mai clar). Pe ultima pagină se află o însemnare și semnătura unui cititor, din 1857. Manuscrisul reproduce întocmai pe cel din 1822 (ms. 2.897), fără filele 1—6 ale acestuia, cuprinzînd deci *Procuvințarea, Plîngerea... Fama patriii lor răspunde patriii și Slava patriii lor*.

Lucru evident în cazul de față, copistul a cunoscut cine e autorul *Plîngerii*, deși ms. 2897, pe care îl reproduce, e nesemnat.

Față de textul broșurii apărute la Buda, în 1825, cel reprodus în *Lepturarii* de Aron Pumnul (III, 1862, p. 332—341) prezintă următoarele deosebiri:

Titlul este: *Plîngerea și tînguirea patriei (Despre nedreptatea ce i s-a făcut de către străinii pre care i-a primit în sînul său, ca pre fiii săi)*.

Strofele sînt împărțite în cîte 8 versuri nu în cîte 4 ca în ediția de la Buda (notăm în paranteză ed. Buda).

v. 1, maică (mumă) ; v. 5, Ceriurilor (Ceriurile) ; v. 6, Rogu-vă (Rog să) ; v.15, N-am unde (Nici alt unde) ; v.23. Maică bună (mumă bună).

Următoarele 16 versuri lipsesc din ediția de la Buda:

Nu din pizmă cu minie
Barbari pe ei îi numesc,

Ci de-a lor neomenie
Sînt silită să vorbesc.

Un neam vechi și cu știință
Nu-i decît un neam barbar;
Silită-s fără voință
Ca să-i blastăm cu amar.

N-aș vre să le dau ăst nume
Dar al lor rău m-au silit,
Decît alți barbari din lume,
Ei mai rău m-au prăpădit.
Ea a lor ticăloșie
Pururea i-au ajutat,
Și-acum, fără omenie
Ei pe mine m-au prădat.

v. 25, Eu i-am primit (I-am primit); v. 34, Dintr-al lor loc streinați (D-al lor loc înstreinați); v. 43, Nu le-am dat deosebire (Nu le-am dat osebire); v. 50, Prin taină au uneltit (Pre mumă au uneltit); v. 56, N-am nădejde de scăpat (Cît nădejdi n-am de scăpat); v. 58, i-a-mprăștiat (i-am prăștiat) ; v. 65, I-au silit (Au silit) ; v. 67, I-au înstreinat (Au înstreinat); v. 68, Și pe frate (Chiar pe frate); v. 78, Barbarii (Varvarii); v. 70, Fără frică de-ntrebare (Fără frică de-mputare); v. 80, Acești au nelegiuit (Prea tare-au nelegiuit).

Titlul cap. II în textul publicat de Aron Pumnul se intitulează *Blăstăm pentru neleguirea lor*.

v.90, Orișiunde or îmbla (Ori măcar undc-or umbla); v. 103, Urgia să-i (Urgia ta să-i).

Următoarele patru versuri lipsesc in ed. de la Buda:

Brațul tău vie să-i arză
Cu focuri electricești,
Pomenirea lor s-o piarză
Din gurile omenești!

De asemenea, înainte de versul 109, alte doua strofe:

Ciți vor pribegi în lume,
Fie de neamuri huliți,
Unde-or merge, cu-al lor nume.
Să fie băjocoriți!
Ori măcar unde vor merge,
Dă-le lor rău după rău,
Ocara lor nu o șterge,
Ajungă-i blăstemul tău !

Dă-le spaime, de-i uimește.
Să îmbie din loc în loc,
Pururea-i călătorește,
In drum fără de noroc,
îmble-n peșteri făr'de hrană,
Fără apă și-nsetați,
Cugetul le fie hrană,
înșiși chiar fiind muștrați.

v. 109, Pasul (Pașii) ; v. 119, Ceriul ei nicicînd să-l vază (Fă ca ceriul să
-l vadă); v. 120, ploaie (ploao).

Urmează 36 versuri din nou lipsă în ed. 1825:

Pămîntul de vii i-nghită
Ca pre Viron și Dătan;
Arză, stîngă-să-a lor viță
Fic-le toate dușman.

Ku-și găseasc-unde să șează,
La răspîntii și prin munți,
Doboare-i a ta mînie
Presto poduri și sub punți!
Frică, spaimă să-i gonească,
Ca să îmbie toți uimiți,
Morți grozave să-i găsească,
Unde vor fi rătăciți!

Trupurile lor rămîie
Stîrvuri goale pre pămînt,
N-aibă parte de tămîie,
Nici de moarte cu mormînt.
Dă-le lor soarte cumplite,
Să nu-și poată găsi loc,
Fă-le viața sîrșită,
Moartea c-un minut soroc.

Via peste ei putere,
Groază de biruitori,
Și peste a lor avere
Alți fiă stăpînitori!
Casele lor să lc fiă
Pururea în veac pustii,
Să n-aibă clironomie
Neci ai lor prea iubiți fii!

Ale lor muieri rămîie !
Văduve făr-ajutor,
N-aibă cin'să le mîngîie
La nevoi, năcaz și dor.
Dă a lor episcopie
Altora o stăpîni,
Fiă subt epitropie
Vecinie pînă ce vor fi!

Capitolul intitulat în ediția 1825 *Rugăciune*, se cheamă aici *Rugă-
ciune pentru a sa scăpare*.

v. 133, din cer la mine (din cer jos la mine) ; v. 137, Eram liberă (Eram
slobodă) ; v. 138, Vericine ar fi venit (Veri la cine-ar fi venit) ; v. 140, poprit
(oprit) ; v. 146, oftat (ohat) ; v. 154, Prceste (Peste) ; v.155, popor (gloată) ;
v. 158, ticăloșii mei fii (ticăloși ai mei fii) ; v. 161, Trimite-mi milostivire
(întoarce-a ta milostivire) ; v. 184, De-ntunerec sînt pustii (Din tunerecul
cest pustiu) ; v. 189, mele (meale) ; v. 191, Și-acum plînge precum poate
(Ș-acum a nu plînge nu poate) ; v. 193, Ulițile acum plînge (Toată uliț-acum

plînge); *v. 10-1*, De singiuri ce s-au vărsat (Singele ce s-a vărsat); *v. 109*, Intoarce-a-ta-ndnrarc (întoarce ceasta durere); *v. 200*, Nu-mi poci potoli ăst foc (Și potolește-acest foc).

Urmează un rînd de puncte, care înlocuiește titlul capitoulului din -ed. Buda: *Sfaturi către pămînteni*.

v. 20S, Nume bun ca să vă dați (Ca nume bun să vă dați); *v. 213* N-ați îngrijit pentru mine (Nu ați grijit pentru mine).

Urmează versuri ce lipsesc din ed. de la Buda:

V-ați dat toți la lenevie,
La modă vin și plimbări.
Nu ați avut îngrijire
De-ale mele mădulări!
Numa-n parte, fiecare,
Pentru sine s-au silit,
De cel mic acel mai mare
Nicidecum n-au îngrijit.

Nu era între voi cine
Esimplu bun ca să dea,
Cel mai mare întru mine
Moralul îl răzvretca.

v. 217, Sc-nălțase-n voi mîndria (Să-nălțasă-ntr-unii mîndria); *v. 220*,
•Cît nu e cuvînt de spus (Umblind cu capul tot pe sus).

Apoi, 20 de versuri în plus:

Toți căzuți la dezmiardare,
Nu-ngrijați de-al meu folos.
Nu simțeați că sînt în stare
Pentru voi să port ponos.
De-nvățați puțină carte,
Creștere de loc n-aveați,
De la voi era departe
Folosul, căci vă trudeați.
Supuși toți la dezmiardare
Numai poftetele vinați,

De la mic pînă la mare
în nelegiuiri îmbiați.
Yă prihăneați fecioria.
Fără cuget, ne-mputat.
Necinsteați căsătoria
Lucrul cel mai lăudat!

Toți ieșeați din datorie
Uitaseți pre Dumnezeu
iat-acum mi-au venit mie
Pentru voi acest foc greu.

v. 221, Uitaseți pe-al vostru frate (Uitaseți pe-al lor frate); *v. 225*, Căruia erați datori (Căruia era datori); *v. 226*, Și cinsteați (Și cinstea).
v. 227, Pe (Pre); *v. 231*, Vedeți acum (Acum vedeți); *v. 232*, mați pustiit (m-au pustiit); *v. 235*, drepti în glume (drept o glumă); versurile 237, 238, 239, 240 nu figurează în versiunea din *Lepturariu*, probabil Aron Pumnul le va fi înlăturat, fiind prea de tot slabe.

Urmează patru versuri în plus:

Nici limba mea. ce vă crește
Voi nicicum n-o învățați
Datoria ce, firește,
Yi s-ar cade s-o urmați!

v. 241, Nu aveați iu voi unire (N-aveați între voi unire).

Versurile 245, 246, 247, 248 lipsesc din versiunea din *Lepturariu*, motivul fiind desigur tot cel de mai sus.

v. 250, Cerc amare-astăzi dureri (Astăzi cerc amari dureri); *r. 253*, Dară cu acestea toate (Dar cu aceste cu toate); *v. 261*, Cea (le-acum (Și cea de-acum); *v. 264*, s-o iubiți (s-o cinstiți); *v. 265*, Vedeți alte maice-n lume (Vedeți alte manie din lume).

POEZII
— 1837 —

Apariția volumului era anunțată de *Curierul românesc*, VIII, 1837, p. 16 și alte două numere consecutive, la p. 80 și respectiv 83. Rubrica

„înștiințări" a ultimului număr recomanda călduros pe autorul poeziilor „cunoscut de mult prin mai multe poezii care au făcut plăcerea cititorilor români". Se spunea de asemenea că banii încasați pe exemplarele vândute vor fi destinați ajutorării văduvei și copiilor poetului.

În *Curierul de ambe sexe*, period I (1836—1838), p. 76—78, apare poezia *Primăvara*, republicată în *Foaia pentru minte, inimă și literatură*, 1839—1841 (voi. II, 1841). O singură poezie mai apărea în *Curierul de ambe sexe*, period I (1836—1838), p. 91—92: *Lacrămile*. Aceeași gazetă la p. 88—91 tipărise sul) titlul *Biografia și portretul caracterologic. Modele literare* cuvântul înainte al lui I. H. Rădulescu, intitulat în volumul din 1837, *Viata poetului*.

Gazeta Muzeul Național, 1836—1837, p. 67 publică un articol la moartea poetului Barbu Paris Mumuleanu.

A se vedea și *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, voi. I (1790-1850), p. I, 11, III, Ed. Academiei, 1966.

Ea un an după moartea poetului, I. H. Rădulescu alcătuiește, strângând cu grijă o mare parte din scrierile netipărite pînă atunci ale lui Barbu Paris Mumuleanu, un volum de *Poezii*, însoțit de o prefață pe care o reproducem mai jos:

Viața poetului

Barbul Paris Mămuleanu s-a născut în Slatina la anul 1794, din părinți orășani. Viind în București, s-a lipit pe lângă casa răposatului Costantin Filipescu, care în acele vremi era una din cele mai ospitaliare, și unde, prin urmare, se aduna mai mulți streini de deosebite nații și cu deosebite talente și mijloace. În această casă crescîndu-să, amestecul și întîlnirea cu mai mulți streini și pămînteni învățați i-a fost un fel de educație, ce putea cineva lua în acea epohă și la un om cu mijloace ca ale sale. Duhul său cel firesc și aplecarea către cunoștințe l-a făcut să înceapă a-și strînge o mică colecție de cărțile ce era tipărite rumânești. Cărțile bisericești era un izvor nesleit pentru dînsul și din cele lumești pe atunci abia se ivise, *Alexandria*, *Argkir*, poeziile lui Barac și A[a]ron. Cînd i-a intrat în mină

Gramatica răposatului Enăchiță Văcărescu și *Ahil în Skiro* de răposatul Iordache Slătineanu, era un lucru scump pentru poetul nostru, ca o povață a regulării limbii sale și un model de versificație regulată. Pe urmă poeziile D. Logofătului Iancu Văcărescu prescrise din mină în mină și publicate prin mijlocul prescrierii răvnitorilor, fură un alt model și îndemn care ardică, în oarecare chip și însuflă de un entuziasm mai nalt, duhul autorului. În toată vremea îl vedea cineva ocupîndu-se de acești trei Auctori ai neamului nostru, meditînd și învățînd de rost poeziile și scrierile lor.

Trebuința de a înțelege pe *Ahil în Skiro* și *Primăvara Amoralui*, l-a făcut să întrebe pe oricine socotea destoinic a-l lumina asupra zeilor păgînatății, care i-a atîțat dorința a cunoaște Mitologia, unde a aflat îndestulă hrană pentru duhul său poetic.

Talentul, oricît de ascuns să fie, trebuie să se dea pã față, și mai virtos cînd i se înfățișază mijloacele de a se cultiva. Mămuleanu începu a simți trebuința a produce și el ceva, și patima, cum și prilejul cel mai firesc pentru poezie în vremea juniei este amorul. Niște mici madrigale și elegii amoroase fură cele dintîu încercări ale sale. După aceasta, surghiunia răposatului boier Filipescu, în vremea domnului Caragea, îi dete îndestul pricină a medita și a vedea valurile și necazurile vieții, intrigile soțietății și deșertăciunea omului. Însoțind pã surghiunitul boier la moșia sa Bucovul, mîhnirea și meditațiile sale își aflară locul lor cel favorabil în mijlocul unii naturi încungiurate de munți, de văi, de dealuri, la șiroiul și murmura apelor, în umbrele pădurilor, și la vederea cea zîmbitoarc a cîmpiilor. Astea toate fură o hrană la imaginația lui cea melancolică și Invitară pe acest copil firesc al muzelor a intra în cariera sa poetică. Scrise acolo mai multe încercări de elegii, care, deși neregulate, însă da o mare dovadă de talentul cel firesc al poetului. Amorul dete loc durerii și melancoliei, și scopul poetului fu, în oarecare chip, mai înalt și mai filosofic. După aceasta, moartea patronului său îi dete prilej a face o odă sau mai bme o elegie asupra mormîntului acestui patriot însemnat, în care descria foarte bine rămășițilc de mărimea feudală a pămîntului nostru. Pe la sfîrșitul

† Heliade se referă la opera lui Metastasio, *Ahille la Skyro*,[^] pe care Mumuleanu o citise în traducerea lui Iordache, Slătineanu, apărută în 1797 cu titlul *Achillefs la Skiro*.

domniei lui Caragea se întemeiasse școala rumânească în Sfântul Sava, sub răposatul Gheorghie Lazăr. Acest frumos început îi dăde pricină a compune *Oda* ce se vede în capul micii sale broșure ce a publicat în anul 1817, în care se văd și unele din încercările lui cele dintîiu poetice. Vîrsta poetului înainta și cu dînsa pierrea și iluziile juniei: pășirile de la oameni, cunoștința lumii dobîndită prin experiență, starea soțietății noastre de atunci îl făcură să urască obiceiurile veacului și, fără a urî pe om, să răz boiască vițiul și patimile ce îl micșorează, Muza melanholică și tînără îl părăsi și îmbrățișa *Satira*. Epoha revoluției îl făcu și mai mult a se scribi asupra nelegiuirilor omului, și scrise *Plîngerea patriei* și *Haracterumurile* ce se copriind în a doua brușură publicată în anul 1825.

După aceasta căsătorindu-să, începu a simți alte greutăți și alte datorii: experiența poetului creștea, simțimîntul de tată se deșteptă într-însul, și religia, care îi fusese de cel dintîiu princip din copilăria sa, începu a încălzi a lui inimă și a hrăni ale sale cugetări poetice, într-un chip mai 'nalt și mai vrednic de poezia veacului nostru. *Noaptele* lui funk', *Meditațiile poetice* și armoniile poetice și religioase ale lui De Lamartin așară în poetul nostru dorința de a se lua după acești mari poeți și scrise, în cele după urmă, poeziile acestea.

Pretutindena vede cineva o versificație slobodă; fețe întregi vrednice de cei mai clasici poeți, și dacă autorul ar mai fi trăit sau dacă grijile și necazurile l-ar fi lăsat să poată a-și mai cerceta și îngriji pe unde și unde lucrările sale sau a se sfătuî cu prietenii săi, scrierile acestea după urmă ar fi fost un cap d'opcră, de o imaginație firească și un model pentru mulți versificatori cari scriu fără a se gîndi, strivesc și înghisuesc biata rimă.

¹ K vorba desigur de broșura care a apărut în 1820, nu în 1817. Această dată greșită, indicată de Heliade, a fost preluată și de alți cercetători: Aron Densusianu, Al. Philippide, Lazăr Șăiueanu (*Autori români moderni*); chiar Ovid Densusianu (*Istoria literaturii române moderne*) datează apariția primului volum al lui Mumuleanu, *Rost de poezii*, 1822, necunoscînd exact data apariției. (V. și f. Antonovici și Gr. Crețu, *Tipografiile, xilografurile, librăriile și legălvriile de cărți din Bîrlad*, Buc. 1909.)

² *Edvard Joung* (1683—1765), poet preromantic englez, autorul celebrilor *Noapți* (*The Compiant, or Nighl-Thoughts on Life, Death and Immortality*, 1742—1745J, iu vogă la noi în această epocă, tradus în 1819 de Lazăr Asachievici și în 1837 de serdarul Simion Marcovici.

nu le place a-și exprima ideile cele stravagante ca lumea, și după ce își înșiră pe hîrtie niște neînșirate cugetări dintr-un cap crud și bolnav, se socotesc că a zburat Minerva din capu-le și, îndrăgîți de sine, înecîtați de minunile ce fac, să grăbesc a-și da faptele la lumină; dar mulțumită că nu avem încă și o halcografie, că le-am vedea în capul cărților și portreturile, posomorite și pe gînduri sau ucigîndu-se singure.

Am zis că pretutindeni vede cineva în scrierile acestea geniul poetului, și pretutindeni se văd strălucitoare dovezi de minunatul și frumosul nostru pămînt, carele, bogat în producțiile sale materiale, poate produce cu îmbilșugare și geniuri și talente în tot felul: căci acolo unde natura cea fizică e frumoasă, e frumoasă și natura morală; căci aceasta își are începutul său însuși în a firea Dumnezeirei care se slăvește în duh și în materie: în vecinica și întreaga Treime.

Dar ca să vază cineva caracterul poetului nostru e destul să citească poemile sale acestea: *începutul omului* e Mumuleanu însuși, în cugetările sale de dreptate. *Lacrămile* sînt Mămuleanu însuși, cînd alerga să slujască prietenilor săi și să ajute pe cei nenorociți; *Primăvara* e poetul însuși în caracterul său cel vesel și dulce; *Noaptea*, *Miezul nopții*, *Cocoșul* și *Mormîntul* sînt Mumuleanu însuși, în religia sa, care domnea într-însul și care domnește în toate scrierile sale; care îl încălzea în toată vremea și unde își afla singura mîngîiere. Pentru cine l-a cunoscut e o durere adîncă a ceti poeziile sale, că îl vede pretutindena și nu poate fi chip mai bine înmerit de penelul cel mai îmbietor ca poeziile sale care înfățișază a sa icoană cu trăsurile și nuansele cele mai adevărate. Cine l-a văzut dîndu-și sufletul, a văzut pe adevăratul creștin la prea înaltul ceas al Morții; cine l-a petrecut la groapă, a văzut fața și chipul dreptului cînd doarme.

Puțini oameni au trăit și au murit ca Mămuleanu. în scîrbele cele mai supărătoare, în boala sa cea delungată, în neaverea sa și mai obositoare decît boala, în sfîșitoarca cugetare că se desparte din sînul familiei sale și o lasă atît de tînără, și numeroasă, și fără stare și ajutor, îl vedea cineva plin de mulțumire și liniște. Și, cu adevărat că religia și Dumnezeu domnea într-însul și pacea era în sufletul și cugetul lui.

[I. HELIADE-RĂDULESCU]

³ *Calcografie*, sistem de reproducere grafică numit și tipar adînc.

Cântare către Dumnezeu (din voi. *Poezii*) a fost compusă de Mumuleanu pentru a fi transpusă pe muzică, într-o împrejurare festivă oarecare. Lucrul reiese din ms. 9.736 (f. 3—4), cu titlul *Macarie Ieromonahul, Compozițiuni de muzică bisericească și lumească. Cuprinde stihuri spre slava lui Dumnezeu de Chir Paris, poetul românesc, iară cântarea de smeritul ieromonah Macarie*. Ms. este nedatat. Compunerea lui Mumuleanu este inclusă, cu neînsemnate modificări și în ms. 2.434 (f. 307), intitulat *Stihuri spre slava lui Dumnezeu de Chir Paris poetul român...* și e datat „10 februarie 1828”.

ADDENDA

F am a patriii lor răspunde patriii, am reprodus-o după ms. 2.897, datat „1822”, și în care copistul, Andrei Bădulescu, mai transcrisese *Plîngerea...* și poezia *Slavă patriii lor*.

Poemul se mai află în ms. 5.798 și 5.793 (ambele nedatate).

Slavă patriii lor. Poezia se află în ms. 2.897, din 1822 (f. 26—27), după care am transcris-o. Ea mai apare și în ms. 5.798 (nedatat) și în ms. 5.793 (f. 12 - 12”), nedatat.

Slavă patriii lor este o variantă a poeziei *Vremea (Alt chip)* apărută în volumul de *Poezii* din 1837.

La Biblioteca Academiei se mai găsesc câteva manuscrise care reproduc compuneri ocazionale ale lui Mumuleanu, importante doar ca document.

Astfel, ms. 4.356 (f. 23—24) cuprinde un text pe care un Mateescu psalt ot Hagi Mosc l-a pus pe muzică.

BIBLIOGRAFIE

OPERA

Rost de poezii, adică stihuri. Acum întii alcătuită în limba românească de Paris Mumuleanu. în București. în cea din nou făcută tipografie, 1820.

Rost de poezii, adecă stihuri, acum întii alcătuite în limbă românească, București, 1822.

Caracteruri compuse de Paris Mumuleanu, București, Tipografia de la Cișmeaua lui Mavrogheni, 1825.

Plîngerea și tînguirea Valahiei asupra nemulțămirii streinilor ce au dărăpănat-o, Buda, 1825.

Plîngerea și tînguirea patriei, în *Lepturariu*, III, Viena, 1862.

Poezii. Viața poetului de I. Etiade-Rădulescu, Buc., 1837.

J. A. Vaillant, *Poesies de la langue d'or*, Paris, 1851.

Colecțiune de poezii vechi. Cîntece vechi ale poporului român; din „Psalmii” lui Dositheiu, mitropolitul; Culegerea din poeziile Văcăreștilor, I. Barac, C. Conachi, Paris Momuleanu și Beldiman, Buc., Biblioteca poporului român, 1878.

Mumuleanu — Hrisoverghi — Cuciureanu, *Scrieri alese*, col. Minerva, nr. 24, 1909; cu o prefață de Ilarie Chendi.

Poeți munteni pînă la Unire, antologie de Gh. Cardaș, B.P.T., 1937.

Primii noștri poeți, Buc., Biblioteca pentru toți, 1954; ediție îngrijită de Teodor Vârgolici.

Satire și pamflete 1800—1848, ed. îngrijită de Gh. Georgescu-Buzău, București, E.P.L., 1968.

REFERINȚE

Gh. Adamescu, *Contribuțiune la bibliografia românească*, f. II, 1500—1921, Buc., 1923.

- Gh. Adamescu, *Istoria literaturii românești*, Buc, 1920.
- M. Angheliescu, *Preromantismul românesc*, Ed. Minerva, 1971.
- I. Bianu-Gh. Cardaș, *Catalogul manuscriselor românești*, Bibl. Acad. Rom., Buc, I, 1907.
- Gr. Brîncuș, *Limba poeziilor lui Barbu Paris Mumuleanu*, în *Contribuții la istoria limbii române literare în sec. XIX*, Extras, Ed. Academiei, 1956.
- Gh. Cardaș, *Istoria literaturii românești de la origine pînă în zilele noastre*, Buc, 1938.
- G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*. Buc. 1941.
- G. Călinescu, *Barbu Paris Mumuleanu, Material documentar*, în *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, an. II, 1953; și an X, 1961.
- Elisabeth Close, *Neologismele în opera lui B. P. Mumuleanu*, în *Limba română*, 17, nr. 3, 1968; și 18, nr. 1, 1969.
- Gr. Crețu și I. Antonovici, *Tipografiile din România de la 1801 pînă astăzi*, Buc, 1910.
- Ov. Densușianu, *Literatura română modernă*, voi. II, 1921.
- P. V. Haneș, *Istoria literaturii românești*, Buc, 1924.
- G. Ionescu, *Din trecutul tipografiei*, Buc, 1907.
- N. Iorga, *Istoria literaturii românești, secolul al XIX-lea*, voi. I, Buc, 1907.
- Al. Piru, *Literatura română premodernă*, Buc, 1964.
- G. Răduică, *Contribuții la bibliografia perioadelor românești*, în *Studii și cercetări de bibliologie*, III, 1960.
- N. A. Ursu, *Paternitatea poemei „Plîngerea și tînguirea Valahiei” și unele versuri necunoscute ale lui B. P. Mumuleanu*, în *Limba română*, XIV, 1965, nr. 5.
- N. A. Ursu, *Note la poezia lui Conachi*, în *Cronica*, an VI, nr. 1, 2 ianuarie 1971.
- G. Zagoriț, *Poetul Barbu Paris Mumuleanu, bard al anului 1825*, *Gazeta cărților*, I, nr. 2, 1921-1922.

SUMAR

<i>Prefață</i>	\
<i>Notă asupra ediției</i>	XXVII
	ROST DE POEZII, ADECĂ STIHURI, ACUM INTI ALCĂTUITE IN LIMBA ROMÂNEASCĂ, 1822
înainte cuvîntare	3
Odă rîvnitoare spre învățăture	5
Pentru mărirea omului	\ \
Pentru neputința omului	13
Pentru nemulțămirea omului	15
Pentru un om simțitor	17
Pentru Slavă și Amor	18
Vorbire între Scumpul și Galantomul	20
Asupra furiei	24
Judecata muierilor și a bărbaților	27
Necredința muierilor	28
Necazul muierilor asupra bărbaților	29
Sfatul muierilor în ce chip să iubească	30
Pentru muierea ce să socotește pe sine frumoasă	31
Nestatornicie	33
Pentru carea iubește pe altul	35
Pentru cei carii fac părăsire de amor	37
Pentru cei care pun prigoniri la amor	38
Amor de muiare bătrînă	39
Pentru cei ce să bucură la zestre și iau muieri urîte	41
Pentru bărbații carii să însoară bătrîni și vor să ia muieri tinere	44
Pentru bărbați care tem muierile	46
Pricini de amor	48

Asupra despărțirii	58
Stihuri bachicești, adecă asupra beției	63

CARACTERURI, 1825

Procurvîntare	73
Cei mari	93
Lingușitorii	99
Nobilul făcut și ne-nvâțat	104
Nobilul vechi și sărac	108
Bogatul mojić	112
Scumpul	115
Ipocritul	120
Muierile	123
Mîndrul	132
Defăimătorul	135
Lăudărosul	138
Flecarul	142
Nerodul	146
Scolastici	148
Zicerile cele streine	155

PLÎNGEREA ȘI TÎNGUIREA VALAHIEI
ASUPRA NE MULTĂ MIRII STREINILOR
CE AU DĂRĂPĂNAT-O, 1825

I Pentru nedreptatea ce i s-au făcut	163
II Blăstem asupra nemulțemirii lor	166
III Rugăciune	168
IV Sfătuiri cătră pămînteni	171

POEZII, 1837

începutul omului și starea orășenească	177
Omul	183
Virtuosul	186
Păcătosul	188
Patria	192
Munții	195
Prieteșugul	198
Adevărul	00

Nădejdea	202
Lacrămile	204
Memoria celor trecute	207
Primăvara	209
Greierile	214
Toamna	216
Bătrînețele	219
Noaptea	222
Luna	225
Miezul nopții	227
Cocoșul	229
Clopotul	231
Vremea	234
[Vremea] Alt chip	236
Pocăința	237
Cîntare către Dumnezeu	241
Amor către Dumnezeu	244
Mormîntul	246
Epitafe	251
Epigrafă de biserică	256
Epigrafe la clopot	256
Epigrafă de cișmea	257
Orații de laude	258
Bileturi de urări și altele	263
Versuri cîntate în teatru	265

F a b u l e

Greierele și furnica	268
Lupul și cîinele	270
Leul și iepurile	272

ADDENDA

Fama patriii lor răspunde patriii	277
Slavă patriii lor	289
Note	291
Bibliografie	309

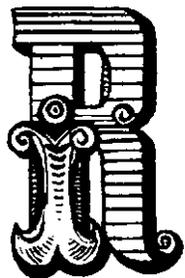
Lector: ELISABETA BRÂNCUS
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Apărut 1972. Tiraj 2060 ex. broșate. Hirtie scris I A de63ghn'i
Format 540 X 810116. Coli ed. 12,93. (oii tipar 21,5 A.
nr. 26588/1972. C.Z. pentru bibliotecile mari si mici 859-0.

Tiparul executat sub comanda
nr. 242 la
Intreprinderea Poligrafică,
„13 Decembrie 1918”,
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România

LS 262/872/4

ÎN SERIA «RESTITUTIO»

sunt tipăriți, în ediții științifice, acei scriitori din literatura română care, fără a fi valori fundamentale, meriți a fi cunoscuți pentru aportul lor la dezvoltarea culturii noastre

ÎN CURS DE APARIȚIE:

Jean Bart
Jurnal de bord
Schite marine

Gr. H. Granda
Scrieri

Iulia Hasdeu
Scrieri

Radu Ionescu
Scrieri

O